

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

20.YÜZYILDA SIVAS'TA KLÂSİK TÜRK MÛSİKÎSİ

Yüksek Lisans Tezi

Anıl MERT

Sivas
Temmuz 2020

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

20.YÜZYILDA SİVAS'TA KLÂSİK TÜRK MÛSİKÎSİ

Yüksek Lisans Tezi

Anıl MERT

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Yusuf YILDIRIM

Sivas

Temmuz 2020

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : İslam Tarihi ve Sanatları
Tezin Başlığı : 20. Yüzyılda Sivas'ta Klâsik Türk Mûsikîsi
Savunma Tarihi : 24.07.2020
Danışmanı : Doç. Dr. Yusuf YILDIRIM

	Unvanı - Adı Soyadı	İmza
Jüri Başkanı	: Doç. Dr. Yusuf YILDIRIM	
Üye	: Doç. Dr. Mehmet TIRAŞCI	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Fatih Ramazan SÜER	

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Anıl MERT tarafından hazırlanan 20. Yüzyılda Sivas'ta Klâsik Türk Mûsikîsi başlıklı tez, kabul edilmiştir./..../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;

2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;

3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;

4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

25.07.2020

Anıl MERT

ÖN SÖZ

Anadolu'nun en kadim şehirlerinden birisi olan Sivas, yüzyılların birikimiyle oluşan tarihî kültürel zenginliğe ve dokuya sahip bir şehirdir. Tarihteki birçok medeniyet içerisinde yoğrularak günümüze kadar gelmiş; ilim, kültür ve sanat merkezi olmuştur. Anadolu'daki konumu gereği ev sahipliği yaptığı birçok milletten beslenerek kendine özgü folklor meydana getirmiştir.

Geçmişten günümüze taşıdığı kültür birikimiyle Türk din mûsikîsi, Türk halk mûsikîsi ve âşıklık geleneğinde olduğu gibi klâsik Türk mûsikîsi sahasında da bu geleneği devam ettirerek önemli çalışmalar yapmış şahsiyetleri bağrından çıkarmıştır. Sivas sadece halk mûsikîsinden beslenen bir il olmayıp, klâsik Türk mûsikîsi sahasında da birçok çalışma yapmış sanatkârları yetiştirmiş, hem Sivas'ta hem de ülke genelinde tanınmış kimi musikişinaslarıyla da öne çıkmıştır. Sivas'ta çok sayıda folklorik anlamda kitaplar yazılmıştır ki bilhassa Türk halk mûsikîsi ve âşıklık geleneği hakkında neşredilmiş çalışmalar bugün kütüphanelerimizde yerini almaktadır. Fakat yapılan literatür taramalarından da gözlemlendiği üzere Sivas'ta klâsik Türk mûsikîsi hayatını/çalışmalarını anlatan ve mûsikîşinaslar hakkında bilgi veren yeterli düzeyde tetkik bulunmamaktadır. Böylesine önemli bir şehir için gayret ettiğimiz bu tez çalışmasında 20. yüzyılda Sivas'ta yaşamış ve yetişmiş mûsikîşinasların hayatları üzerinden Sivas'ın klâsik Türk mûsikîsi tarihine ışık tutacak yeni bilgiler aktararak bu alanda bir boşluk olarak görülen şehrin klasik Türk mûsikîsi hayatı ve gelişimi incelenmek istenmiştir.

Sivas'ta yetişen hânende ve sâzendelerden bestekârlara, Türk mûsikîsi korolarından çalgı yapımcılarına kadar klâsik Türk mûsikîsi sahasında şehrin kültür ve sanat gelişimine katkıda bulunan, yaptıkları çalışmalarla öne çıkan kişilerin biyografilerinin yer aldığı bu çalışmanın, ileride yapılacak çok daha kapsamlı çalışmalara kapı aralayarak faydalı bir kaynak olması en önemli temennimizdir.

Bu çalışmamda başta çok kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Yusuf YILDIRIM'a, fikirleri ile beni yönlendirip bu tez çalışmasına teşvik eden çok değerli hocam Doç. Dr. Mehmet TIRAŞCI'ya şükranlarımı sunuyorum. Araştırma kapsamında ve mûsikî hayatım içerisinde benden desteğini esirgemeyen değerli mûsikîşinas hocam Sayın Kâmil ŞAKAR başta olmak üzere isimlerini burada yazamadığım diğer tüm büyüklerime, verdikleri katkı ve destekten dolayı teşekkür etmek isterim. Hayatım boyunca maddi ve manevi

desteklerini esirgemeyen anne ve babama, çalışmalarında azim kaynağım olan eşim
Gülşah MERT'e, oğullarım Barış ve Batuhan'a sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Gayret bizden, tevfik ve inayet Allah'tan.

Anıl MERT

Sivas, 2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ	1
A.Tezin Problem Cümlesi	4
B.Tezin Amacı ve Önemi.....	4
C.Tezin Kapsamı	5
D.Tezin Yöntemi	5
1.BÖLÜM	7
SİVAS VE MÛSİKÎ	7
1.1. Sivas'ın Coğrafi ve Demografik Durumu	7
1.2.Sivas'ta Mûsikî Geleneği	8
1.2.1.Türk Din Mûsikîsi	9
1.2.2.Türk Halk Mûsikîsi ve Âşıklık Geleneği	13
2.BÖLÜM	19
SİVAS'TA 20. YÜZYILDA MÛSİKÎ EĞİTİMİ VE ÇALIŞMALARI ..	19
2.1.Mûsikî Eğitimi.....	19
2.2.Türk Mûsikîsi Koroları.....	22
2.2.1.Halkevi ve Türk Sanat Müziği Kolu	23
2.2.2. Sivas Halk Eğitim Merkezi ve Türk Sanat Müziği Korosu.....	25
2.2.3.Sivas Belediye Konservatuarı ve Türk Sanat Müziği Korosu.....	26
2.2.4.Atatürk Kültür Merkezi Türk Sanat Müziği Korosu	28

3.BÖLÜM.....	31
20. YÜZYILDA SİVAS'TA YETİŞEN MÛSİKÎŞİNASLAR	31
3.1. Hânendeler.....	31
3.1.1. Celal Diler	31
3.1.2. Kadri Şarman.....	32
3.1.3. Hüseyin Yerliyurt	35
3.1.4. Âkif Özüşen.....	36
3.1.5. Ahmet Güler	37
3.1.6. Yusuf Aşçıoğlu.....	39
3.1.7. Hasan Hüseyin Güler.....	39
3.1.8. Recep Güler	40
3.1.9. Ahat Uruk	41
3.1.10. Murat İmrek.....	42
3.1.11. Seval Karagözoğlu.....	43
3.2. Sâzendeler.....	44
3.2.1. Ud İcrakârları.....	44
3.2.1.1.Nizamettin Akbaş.....	44
3.2.1.2. KirkorElmasdağı.....	46
3.2.1.3SaimKonakçı	47
3.2.1.4. Metin Sübütay	49
3.2.1.5. Çetin Sübütay.....	50
3.2.1.6.Ömer Dilek Talı.....	51
3.2.1.7. .Kenan Gergüy.....	52
3.2.1.8. Süleyman Akveran.....	53
3.2.2.Keman İcrakârları.....	54

3.2.2.1.Ünal Öntürkler.....	54
3.2.2.2.Yıldırım Sütçü.....	55
3.2.2.3.Doğan Tokgöz.....	57
3.2.2.4.Kâmil Şakar.....	59
3.2.3.Kanun İcrakârları.....	61
3.2.3.1. Ahmet Turan Purutçuoğlu.....	61
3.2.3.2.Ercan Akkök.....	62
3.2.3.3.Âkif Aşçıoğlu.....	63
3.2.3.4. Mustafa Akpınar.....	64
3.2.3.5.Bülent Uyaroğlu.....	66
3.2.3.6. Alper Demir.....	67
3.2.4. Tanbur İcrakârları.....	69
3.2.4.1. Hasan Hüsnü Aykol.....	69
3.2.4.2.Ömer Fevzi Altuğ.....	70
3.2.5.Klarnet İcrakârı.....	72
3.2.5.1. Şemseddin Sübütay.....	72
3.2.6.Vurmalı Çalgı İcrakârları.....	74
3.2.6.1. Sait Esen.....	74
3.2.6.2.Osman Pasinli.....	75
3.2.6.3. Edip Erturhan.....	76
3.3. Bestekârlar.....	77
3.3.1.Şahin Uçar.....	77
3.3.2.Arif Şanlı.....	81
3.3.3.Selahattin Eyyubi Işıksal.....	86
3.3.4.Erol Başara.....	92

3.3.5.Hasan Esen	96
4.BÖLÜM.....	101
SİVAS'TA 20. YÜZYILDA ÇALGI YAPIMCILARI.....	101
4.1.Turhan Demireli	101
4.2.Zeki Bölükbaşı.....	103
4.3.Reşat İdikut.....	104
4.4.Mustafa Karaoğlu	105
SONUÇ.....	107
KAYNAKLAR.....	111
EKLER.....	123
EK:1. Hasan Esen'in Eserleri	123
EK:2. Fotoğraflar.....	132
ÖZ GEÇMİŞ.....	143

KISALTMALAR

agd.	: adı geçen dergi
age.	: adı geçen eser
agg.	: adı geçen gazete
agm.	: adı geçen makale
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
bk.	: bakınız
C:	: Cilt
DİA	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
Dr.	: Doktor
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
Nu.	: Numara
.	: Ölüm tarihi
Prof.	: Profesör
Rep.	: Repertuvar
s.	: sayfa
S:	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
THM	: Türk Halk Müziği
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TSM	: Türk Sanat Müziği
vb.	: ve benzer(ler)i

ÖZET

Bu çalışma, 20. yüzyılda Sivas'ta yaşamış ve yetişmiş olan hânendeleri, sâzendeleri, bestekârları ve çalgı yapımcılarını ele almak, bu kişilerin mûsikî alanında yapmış oldukları çalışmalarını ve hizmetlerini ortaya koymak ve Sivas'ta 20. yüzyıldaki klâsik Türk mûsikîsi hayatı hakkında genel bir çerçeve çizmek amacıyla hazırlanmıştır.

Söz konusu bu alanda yapılan çalışmalarla ilgili yeterli tetkik ve derleme yapılmadığından dolayı bu türden bir çalışma ile bu eksikliğin giderilmesi düşünülmüştür. Araştırma kapsamında edinilen bilgiler ışığında, söz konusu kişilerin Sivas'ın merkezinde bulunarak burada var olan mûsikî çalışmalarında yer aldıkları tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında çalışma alanı Sivas'ın merkezi ile sınırlandırılmıştır.

Çalışma “GİRİŞ” ve dört bölüm halinde incelenmiştir. Giriş kısmında, klâsik Türk mûsikîsi hakkında genel bir bilgilendirme yapılarak, 20. yüzyıl Türk mûsikîsi tarihindeki önemli gelişmelerden, Sivas'ta klâsik Türk mûsikîsi sahasında çalışmalar yapmış mûsikîşinasların öneminden bahsedilmiştir. Birinci bölümde; Sivas'ın coğrafi ve demografik durumu ile ilgili bilgi verilip, Sivas'ın; dinî, halk mûsikîsi ve âşıklık geleneği hakkında genel bir bilgilendirme yapılmıştır. İkinci bölümde, Sivas'ta Türk mûsikîsi eğitimi ve çalışmaları yapan korolar hakkında bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, yirminci yüzyılda Sivas'ta yaşamış mûsikîşinasların hayatlarına yer verilerek, mûsikî alanında yaptıkları çalışmalar ve hizmetler ortaya konmuştur. Dördüncü bölümde, çalgı yapımcılarının hayatlarına dair bilgiler ve yaptıkları çalışmalar aktarılmıştır.

Bu araştırmada bilgiler toplanırken röportajlar yapılmış ve yazılı kaynaklar taranmıştır. Ortaya çıkan veriler aktarılmış ve açıklama metodu ile ele alınmıştır. Bu çalışmada Sivas'ın 20. yüzyıldaki klâsik Türk mûsikîsi hayatı incelenerek ilde yaşamış ve yetişmiş olan 44 mûsikîşinasın biyografileri kayıt altına alınarak Türk mûsikîsindeki hizmetleri ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: Sivas, mûsikî tarihi, Türk mûsikîsi, geleneksel Türk mûsikîsi, müzisyen

ABSTRACT

This study aims at investigating the music performers, composers and instrumental producers who grew up and lived in Sivas in the 20th century and revealing their works and services in the field of music; contributing to the better understanding and recognition of the Classical Turkish Music Life of Sivas.

The lack of sufficient investigations and reviews on the studies in this area, this study is intended to eliminate the deficiency. In the light of the information obtained within the scope of the research, it was determined that the musicians in question were located in the center of Sivas and took part in their music studies. In the light of these findings, the study area is limited to the center of Sivas.

The study has been examined in "INTRODUCTION" and in four sections. In the introduction part of this study, a general information about the classical Turkish music tradition has been given, the important developments in the history of 20th century Turkish music and the importance of musicians who have worked in the classical Turkish music field in Sivas. In the first section; the geographical and demographic situation of Sivas is mentioned and a general information is given about religious, folk music and minstrel tradition of Sivas. In the second section; the lives of the music performers who lived in Sivas in the twentieth century were included and their studies and services in the field of music were revealed. In the third section; information is given about the instrument makers and their contribution to our music is explained. In the fourth section, the information about the choirs performing Turkish Music education and Works in Sivas is given.

Within the scope of this research; interviews were made and written sources were scanned. The resulting data was transferred and discussed with the disclosure method. In this study, by examining the classical Turkish music life of Sivas in the 20th century, the biographies of 44 musicians who lived and grew up in this city were recorded and their services in Turkish music were revealed.

Keywords: Sivas, music history, turkish music, traditional turkish music, musician

GİRİŞ

Türkler, tarih boyunca güzel ve değerli gördüğü kimi unsurları benimsemiş ve bunları Orta Asya'dan taşıdığı kültür potasında İslâmi ölçülerle tartarak ve eriterek yeni, kendine has bir medeniyet inşa etmişlerdir. Bu itibarla, Türk-İslam medeniyetinin en parlak ve zengin olduğu sahalardan birisi de Türk mûsikîsidir.¹ Kökeni Yunanca olan mûsikî kelimesi “ölçülü nağmeler” anlamına gelmektedir ve genel kabule göre, kulağa hoş gelen ahenkli seslerin bir uyum içerisinde ve estetik bir şekilde sıralanmasından doğan nağmelere mûsikî denmektedir.² Türk mûsikîsi içerisinde ise bugün klâsik Türk mûsikîsi (bilinen diğer adıyla Türk sanat müziği) olarak tasnif edilen tür, üretilen sözlü ve sözsüz klâsik eserlerin³ meşk yolu⁴ ile geleneğe bağlı olarak belli bir tavır ve üslûpta icrasına dayalı makamsal bir mûsikîdir. Bilhassa saray ve çevresinde, konaklarda, yalılarda gelişen bu mûsikî kültürü, divan edebiyatından beslenen yüksek bir sanat anlayışını içermektedir. Osmanlı padişahları ve üst kademedeki yöneticilerin mûsikîşinaslara⁵ karşı himayeci ve teşvik edici tavırları, mûsikî sahasında çok önemli şahsiyetlerin ve eserlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Fârâbî (ö. 950), Safiyyüddin el-Urmevî (ö. 1294), Sultan Veled (ö. 1312), Abdülkâdir Merâğî (ö. 1435) gibi bazı Türk filozof, mutasavvıf, bestekâr, mûsikî

¹ Hasan Celâl Güzel, “En Eski ve En Zengin Mûsikî: Türk Mûsikîsi”, *Yeni Türkiye (Türk Mûsikîsi Özel Sayısı)*, S.57: 2014, s. 35.

² Türklerin İslâmiyet'e girişiyle birlikte bu kelime 10. asırdan beri Arapçadan alındığı şekliyle kullanılmaktadır. Bu konu hakkında bk. Mehmet Tıraşçı, *Dînî Mûsikî Ders Notları*, Dört Mevsim Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 13-14; Mehmet Tıraşçı, *Türk Mûsikîsi Nazariyatı Tarihi*, Kayıhan Yayınları, İstanbul 2017, s. 18; Yılmaz Öztuna, *Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000, s. 274.

³ Klâsik eser, değerini hiçbir devirde kaybetmeyen, geleneksel kaidelerle yapılmış sanat eseri olarak ifade edilmektedir. Bk. Yılmaz Öztuna, *age.*, s.198.

⁴ Türk musikisinin öğretim ve aktarım yolu 20. yüzyılın ortalarına kadar sözlü olarak, notaya yazılmadan, hocadan talebeye sözlü veya sözsüz eserlerin dinletilip tekrar ettirilmesi suretiyle yapılmıştır. Bu konu hakkında geniş bilgi için bk. Cem Behar, *Aşk Olmayınca Meşk Olmaz: Geleneksel Osmanlı/Türk Müziğinde Öğretim ve İntikal*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014.

⁵ Günümüzde Fransızca karşılığı müzisyen olarak kullanılan mûsikîşinas kelimesi, Yılmaz Öztuna'nın “Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi” adlı kitabında “mûsikîyi taniyan, mûsikî ile meşgul olan, mûsikî bilen” olarak geçmektedir.

nazariyatçısı⁶ ve mûsikîşinaslara isnat edilen klâsik Türk mûsikîsi eserleri günümüze ulaştığı gibi son iki asırda devam eden nota neşriyatı anlayışıyla bugüne büyük bir miras aktarılmıştır.⁷

Klâsik Türk mûsikîsi, başlangıcından günümüze kadar birçok dönemi geride bırakarak gelişimini sürdürmeye devam etmektedir ve bu gelişim süreci içinde mûsikîşinaslar önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu kişiler yaşadıkları yıllarda yaptıkları icra ve çalışmalar ile gerek milli mûsikîmize gerekse şehrin insanının mûsikî kültürünün ve bedii zevkinin oluşmasına katkıda bulunmuşlardır. Geçmiş ile gelecek arasında bir köprü vazifesi görerek, klâsik Türk mûsikîsi vadisindeki eserleri gerek meşk yolu ile tavır ve üslûbun kulaktan kulağa aktarılması geleneğini gerekse bu eserlerin unutulmaması adına mahdut dönemlerde notaya alınması ile gelecek nesillere kültür taşıyıcılığı rolünü üstlenmişlerdir.

18. asırda özellikle Buhûrîzâde Mustafa İtrî'den (ö. 1711) sonra Türk mûsikîsinde yerleşmeye başlayan “klâsik üslûp”, 19. yüzyılda bilhassa Sultan 3. Selim (1789-1807) ve Sultan 2. Mahmud (1808-1839) gibi mûsikîşinas padişahların teşvikleri ile yetişen maruf şahsiyetlerle zaman içinde Hacı Arif Bey'le (1831-1884) yerini “şarkı” formuna bırakmaya başlamıştır.⁸ Bu dönemden sonra artık klâsik Türk mûsikîsinde kâr, murabba (beste), ağır semâî, yürük semâî gibi büyük form ve usûllere daha az rastlanacak, 20. yüzyıla gelindiğinde ise şarkı, türkû, gazel; peşrev, medhâl, longa, sirto, taksim gibi mûsikî formları rağbet görerek, özellikle de yüzyılın başlarından itibaren yurtda yayılmaya başlayan taş plak ve gramofonlar ile bu nevi eserler dinleyicisine ulaşacaktır.

Bu yüzyılda çok çeşitli mûsikî türleri Batı'da olduğu gibi ülkemizde de yaygınlaşmaya başlamış olsa da klâsik Türk mûsikîsi geleneğini sürdüren pek çok çalışma yapmış kişi ve kurum da var olmuştur. Yüzyılın başlarında yeniden ele

⁶ Bu konu hakkında bk. Mehmet Tıraşçı, *Türk Mûsikîsi Nazariyatı Tarihi*, Kayıhan Yayınları, İstanbul 2017.

⁷ Klâsik Türk mûsikîsi tabirinin oluşumu Cumhuriyet döneminde başlamıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. Cem Behar, *Şeyhülislam'ın Müziği*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2017, s. 70; Cem Behar, *Osmanlı/Türk Musikisinin Kısa Tarihi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2015, s. 15.

⁸ Kâr, murabba (beste), nakış, semai, şarkı, peşrev ve saz semaisi gibi eser formları, 17. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Bk. Cem Behar, *age.*, s.14; Cinuçen Tanrıkorur, *Osmanlı Dönemi Türk Mûsikîsi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2016, s. 44.

alınan Türk mûsikîsi ses sistemi çalışmaları ⁹, Dârü'l-Elhân ¹⁰ ve İstanbul Konservatuvarı bünyesindeki heyetin Türk mûsikîsi sahasındaki gerek dinî gerekse lâdinî eserleri tespit etme ve yayımlama faaliyetleri, 1926 yılında yayın hayatına başlayan Türkiye radyolarının ¹¹ Türk mûsikîsindeki yeri ve önemi büyüktür. ¹²

Sivas'ta klâsik Türk mûsikîsine gönül vermiş kişiler, bir kuruma bağlı faaliyet gösteren korolar oluşmamışken kanun, tanbur, ud, cümbüş, keman, klarnet gibi sazlarla incesaz grupları oluşturarak uygun mekânlarda Türk mûsikîsi icra etmişlerdir. Mûsikîşinaslar daha çok şahsi gayretleri ile uygulamaya dayalı, dinleme ve aktarma yolu ile kendilerini geliştirmişlerdir. Diğer taraftan, klâsik sanatların hemen hepsinde geçerli olan ve talebenin bir üstadın "rahle-i tedrisat" denilen öğrenme sürecinde bire bir gerçekleştirilen mûsikî eğitim icraları, zaman içerisinde nota üzerinden eser öğretilen koroların yaygınlık kazanması ile yeni bir şekle bürünerek günümüze kadar gelmiştir.

Sivas'ta, 20. yüzyıl klâsik Türk mûsikîsi hayatına dair bugüne kadar mûsikîşinasları da içine alan bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma kapsamında o dönemin mûsikî hayatının anlaşılmasını sağlayacak bilgileri toparlayarak, bu sahada

⁹ Türk mûsikîsinde bugün de kullanmakta olduğumuz birbirine eşit olmayan 25 sesli sistem, 1891 yılında Rauf Yekta Bey tarafından ele alınarak Sadettin Arel ve Suphi Ezgi'ye bildirilmiştir. Bu ses sisteminin; günümüze intikal eden eserlerin içinde kullanılmış olması, makamları terkip eden dörtlü ve beşli aralıkların vücuda getirdikleri şedlerden yani makamlarımızda kullanılan seslerin tam sıhhatle yazılabilmesi için yapılmış bir sistem olduğu ifade edilmiştir. Bk. Suphi Ezgi, "Mükemmel Türk Ses Sistemi", *Musiki Mecmuası*, S.42:1951, s. 7-8. Ayrıca, Türk mûsikîsi ses sistemi konusunda Etem Ruhi Üngör'ün 1976 yılında yayımlanan 319 sayılı Mûsikî Mecmuası dergisinde aktardığı farklı bir görüşe göre ise: Tanburî Cemil Bey'in (1871-1916) "Rehber-i Mûsikî" adlı 1905 yılında eskinin devamı olarak 18 sesi ileri sürmesiyle başlayan Türk mûsikîsi ses sistemi çalışmaları, ilk defa 1911 yılında Abdülkadir Töre (1873-1946) tarafından ele alınan 25 ses sistemini yayınladığı "Usul Talim-ü Keman" adlı eserde ortaya konmuştur. 25 sesli sistemin ikinci bir çalışması da Rauf Yekta'nın (1871-1935) 1922 ve 1924 yıllarında neşredilen "La Musique Turque" ve "Türk Mûsikîsi Nazariyatı" adlı eserleri ile ortaya konmuştur. Yine 25 sesli sistemin üçüncü bir çalışması da 1940 yılında Dr. Suphi Ezgi'nin (1869-1962) yayımlanan eserinde açıklanmıştır. Daha sonraları ise 1933 yılında Mildan Niyazi Ayomak'ın (1888-1947) ilk defa 54'lü sistemi ileri sürmesi, Kemal İlerici'nin (1910-1986) ve Gültekin Oransay'ın (1930-1989) da farklı çalışmaları ile ses sistemi üzerinde çalışmalar yapılmıştır fakat pek benimsenmemiştir.

¹⁰ Dârü'l-Elhan (Nağmeler Evi), 1917-1927 yılları arasında faaliyet gösteren, Türkiye'nin ilk resmi mûsikî okuludur. Bu konu hakkında geniş bilgi için bk. Nuri Özcan, "Dârülelhan", DİA, C.8, TDV Yayınları, İstanbul 1993, s. 518-520.

¹¹ Mehmet Nazmi Özalp, *Türk Mûsikîsi Tarihi-Derleme-(1.Cilt)*, TRT Yayınları, Ankara 1986, s. 96.

¹² Sadeddin Nüzhet Ergun, *Türk Mûsikîsi Antolojisi*, Vadi Yayınları, İstanbul 2017, s. 623.

iz bırakmış kişilerin biyografilerini ve yaptıkları çalışmalara dair bilgilerini yazmaya gayret ettik.

A. Tezin Problem Cümlesi

“20. yüzyılda Sivas’ta klâsik Türk mûsikîsi çalışmaları yapılmış mıdır?”, “Sivas’ta yaşamış ve yetişen mûsikîşinasların Türk mûsikîsindeki yeri nedir?” soruları, ayrıca Sivas’ın klâsik Türk mûsikîsi hayatına dair yapılan bu sahadaki akademik araştırma ve çalışmaların eksikliği bir problem olarak görülerek Sivas’ın klâsik Türk mûsikîsi sahasındaki yeri tespit edilmeye ve kayıt altına alınmaya çalışılmıştır. Hipotezin çözümlenmesi için Sivaslı mûsikîşinasların katkılarının ve Sivas mûsikî tarihine ait verilerin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

B. Tezin Amacı ve Önemi

Yaptığımız bu araştırmada 20. yüzyılda Sivas’ta yaşamış ve yetişmiş olan mûsikîşinaslar ele alınacak, mûsikî alanında yapmış oldukları çalışmaları ve hizmetleri incelenecek, böylece Sivas’ın klâsik Türk mûsikîsi hayatının içindeki durumu hakkında genel bir çerçeve çizilecektir.

Bu yüzyıl içinde klâsik Türk mûsikîsi sahasında Sivas’ta yetişmiş olan mûsikîşinasların ortaya koydukları çalışmaların, kurum bünyesinde ise Türk mûsikîsi ile ilgili eğitim ve icra faaliyetlerinde bulunan mahdut koroların önemli bir yeri vardır. Birçok mûsikîşinasın il merkezinde klâsik Türk mûsikîsi icralarında bulunduğu yaptığımız bu araştırmada tespit edilmiştir. Hakkında yeteri kadar bilgi olmayan mûsikîşinaslara ait yeni bilgilere ulaşılmış ve var olan bilgilerin de zenginleştirilmesi amaçlanmıştır.

Ayrıca, bu çalışma ile şehrin önde gelen mûsikîşinasları kayıt altına alınarak, gelecek kuşaklara bu kültürel hafızanın aktarılması ve bu alanda araştırma yapacak akademisyenlere ışık tutması amaçlanmıştır.

20. yüzyılda Sivas’ın klâsik Türk mûsikîsi hayatı ile ilgili daha öncesinde yeterli araştırma ve inceleme yapılmadığı için bu türden bir çalışma ile bu eksikliğin giderilmesi amaçlanmıştır. Bunun için, 20. yüzyılda Sivas’ın klâsik Türk mûsikîsi

tarihi hakkında günümüze ışık tutacak mûsikîşinaslar ve bu dönemdeki mûsikî eğitimi veren kuruluşlar araştırılıp incelenerek yapılan çalışmalara ait bilgilerin günümüze kazandırılması hedeflenmiştir.

C. Tezin Kapsamı

Çalışmada, araştırmanın kapsamı açısından öncelikle yapılan literatür ve bibliyografya taramaları neticesinde Sivas'ta yaşamış, yetişmiş veya hayatının belli bir döneminde bu şehrin mûsikî hayatında klâsik Türk mûsikîsi sahasında çalışmalar yapmış mûsikîşinaslar tespit edilmiştir. Bu araştırma, hânende, sâzende, bestekâr ve çalgı yapımcısı olarak şehrin mûsikî hayatına katkı sağlamış, 20. yüzyılda Sivas'ta yaşamış ve yetişmiş olan klâsik Türk mûsikîsi sahasında önde gelen mûsikîşinasların biyografilerini ve ortaya koydukları çalışmaları içermektedir.

Araştırma kapsamında edinilen bilgiler ışığında, söz konusu mûsikîşinasların Sivas merkezinde var olan mûsikî çalışmalarında yer aldıkları görülmüş ve bu bulgular ışığında çalışma alanımız Sivas'ın merkezi ile sınırlandırılmıştır.

D. Tezin Yöntemi

Ortaya koyduğumuz bu tez çalışmasında, nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Bilgiler toplanırken röportajlar yapılmış, yazılı kaynaklar taranmış ve tarihsel metotlar kullanılmıştır. Elde edilen bilgi ve belgeler objektif bir bakış açısıyla incelenmiştir. Ortaya çıkan veriler aktarılmış ve açıklama metodu ile ele alınmıştır.

Araştırmanın başında yapılan veri toplama¹³, kaynak tarama ve literatür incelemelerinden sonra, hayatta olan mûsikîşinaslar ile röportaj, telefon görüşmesi veya e-mail üzerinden yazışmalar yapılarak, hayatta olmayanların ise yakınları ve arkadaşları ile kişisel veya telefon görüşmeleri gerçekleştirilerek veriler toplanmıştır.

¹³ Veri toplama tekniği olarak, görüşme ve belgesel kaynak derlemesi kullanılmıştır.

1. BÖLÜM

SİVAS VE MÛSİKÎ

Bu bölüm içerisinde Sivas ilinin Anadolu'daki konumunu ve yapısını anlayabilmek adına Sivas'ın coğrafi ve demografik durumu ile ilgili bilgi verilip, bir diğer başlıkta Sivas'ın geçmişten günümüze gelen mûsikî geleneği hakkında genel bir bilgilendirme yapılmıştır.

1.1. Sivas'ın Coğrafi ve Demografik Durumu

Sivas¹⁴, Orta Anadolu Bölgesi'nin doğu ucunda yer alan, Anadolu'daki tarihi Kral Yolu ve İpek Yolu güzergâhlarının üzerinde konumlanmış büyük bir şehirdir. İl topraklarının büyük bir bölümü Kızılırmak, bir bölümü de Yeşilirmak ve Fırat havzalarına girer.¹⁵ Anadolu'nun orta yerinde ve yol kavşaklarında bulunması, şehir kimliğinin oluşumunda belirleyici bir rol oynamıştır. Karayolu, demiryolu ve havayolu ulaşımı ile doğu-batı, kuzey-güney hattının geçit noktası olmuştur.

Şehir; kuzeyinde Tokat, Ordu ve Giresun, doğusunda Erzincan, güneyinde Malatya, Kahramanmaraş ve Kayseri, batısında ise Yozgat illeri ile çevrilidir. Sivas ilinin ilçeleri; Akıncılar, Altınyayla, Divriği, Doğanşar, Gemerek, Gölova, Gürün, Hafik, İmralı, Kangal, Koyulhisar, Suşehri, Şarkışla, Ulaş, Yıldızeli ve Zara'dır.

Dağlık ve yüksek bir plato olan Sivas ilinin ortalama yükseltisi 1275 metredir. Dağlar, vadiler, çukurluklarla oluşmuş ovalar ve yüksek platolar Sivas'taki başlıca yeryüzü şekilleridir. 28.488 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye'nin toprak

¹⁴ Tarih içerisinde Sivas; Hitiler, Persler, Helenler, Romalılar, Bizanslılar, Büyük Selçuklular, Danişmentliler, Anadolu Selçukluları, İlhanlılar, Eretnalılar ve Osmanlı Devletlerinin hâkimiyetinde kalarak zaman içinde Sebasteia, Sebas, Sipas, Sibasip, Sibir, Sevaste, Dikapolis, Kabeira, Megopolis, Danişmend ili ve Dâru'l-Âlâ (Yücelik Beldesi) gibi farklı isimler almıştır. Bu konu hakkında bk. Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2004, s.697; Bilge Umar, *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1993, s.715-716; İsmail Hakkı-Rıdvan Nafiz, *Sivas Şehri*, (Yayına Hazırlayan Recep Toparlı), Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Sivas 1997, s.12; İbrahim Yasak-Ahmet Kaleli, *Dünden Bugüne Sivas İli*, Seyran Yayınları, Sivas 1988, s.11-12; Ömer Demirel, "Sivas", DİA, C.37, TDV Yayınları, İstanbul 2009, s. 278-282.

¹⁵ Sivas Kültür Envanteri, Sivas'ın Coğrafi Konumu, <https://www.sivaskulturenvanteri.com/sivas/sivasin-cografik-konumu/>, Erişim Tarihi: 06.11.2019.

bakımından ikinci büyük ilidir.¹⁶ Ülkemiz yüzölçümü içerisinde ise (780.000 km²) %3.67'lik kısmını oluşturur. Şehrin kuruluş alanını Meraküm Yaylası ve Dağı'ndan gelen iki akarsu, batıda Tavra deresi ve doğuda Mısmılırmak arasında kalan bölge oluşturur. 1151 km. uzunluğu ile ülkemizin en uzun akarsuyu olan Kızılırmak, Sivas'ın en önemli nehridir.¹⁷ Kelkit Çayı, Tozanlı Çayı, Çaltı Çayı ve Tohma Çayı da akarsuları arasında yer almaktadır. İlde Kuzey Anadolu sıradağlarının uzantısı olan Köse Dağları, Torosların kuzey kollarından Tecer Dağları ve İncebel Dağları, Akdağlar, Yama Dağı yer almaktadır. Uzunyayla ve Meraküm platoları, Kızılırmak, Kelkit, Çaltı vadileri önemli coğrafi oluşumlardır. Kaplıcalarından doğal göllerine, yeraltı zenginliklerinden bitki örtüsüne, plato ve yaylalara uzanan büyük bir coğrafi zenginlik içerir.

Sivas ilinin büyük bir kesimi, yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve karlı geçen karasal İç Anadolu ikliminin etkisinde kalmaktadır. Kuzeyinde Karadeniz, doğuda Doğu Anadolu yüksek bölge ikliminin etkileri bulunmaktadır.¹⁸

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayınlanan “Adrese Dayalı Nüfus Sistemi” üzerinde, Sivas ilinin 2019 yılındaki toplam nüfusu 638.956 kişidir. Bugün itibarıyla 16 ilçesi, 17 belediyesi ve 1233 köyü bulunmaktadır.¹⁹

1.2. Sivas'ta Mûsikî Geleneği

Sivas'ta mûsikî geleneği, “Klâsik Türk Mûsikîsi”, “Türk Din Mûsikîsi” ile “Türk Halk Mûsikîsi ve Âşıklık Geleneği” olmak üzere üç başlık altında incelenebilir. Klâsik Türk mûsikîsi daha sonra bölümler halinde inceleneceği için burada Türk din mûsikîsi ve Türk halk mûsikîsinden kısaca bahsedilecektir.

¹⁶ Yurt Ansiklopedisi, “Sivas”, Yurt Ansiklopedisi Türkiye, İl İl: Dünü, Bugünü, Yarını, C:9, Anadolu Yayıncılık A.Ş, İstanbul 1982, s. 6836.

¹⁷ Ahmet Memduh Mahiroğulları, *İlk Çağlardan Günümüze Sivas İli*, Sivas 2003, s. 9-11.

¹⁸ Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Coğrafi Yapı, <https://sivas.ktb.gov.tr/TR-76025/cografya-yapi.html>, Erişim Tarihi: 03.10.2019.

¹⁹ T.C. Sivas Valiliği resmi internet sitesinden alınmıştır.

1.2.1. Türk Din Mûsikîsi

Türk din mûsikîsi yüzyıllar boyu yaşanan İslâmî hayatın sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Kur'an-ı Kerîm'in prensipleri, Hz. Peygamber (s.a.v) ve ashabının uygulamaları yanında tasavvufun ortaya çıkışından sonra bu doğrultuda teşekkül eden dinî hayat zamanla camî, tekke, dergâh ve muhtelif tarikatlarda zikir esnasında icra edilen ve dinî mûsikî adını alan bir sahayı meydana getirmiştir.²⁰ Dinî mûsikî, nağmelerin dinî bir maksatla icra edilmesidir ki Türkler İslâmiyet'e girişiyle bu sahada ilahi, tekbir, zikir, mevlid, tevşih, şuşul vb. gibi türlerde pek çok eser meydana getirerek dinî mûsikîde asırlardır inkişaf göstermişlerdir.²¹

Sivas'ta mûsikî geleneğinin ve zevkinin oluşmasında camî, tekke ve dergâhlarda icra edilen dinî mûsikînin payı ve önemi büyüktür. Bu kurumlar aynı zamanda kadim mûsikîmizi besleyerek bugünkü kullandığımız repertuarı meşk²² usulü ile günümüze kadar ulaştırarak büyük bir kültür taşıyıcılığı yapmışlardır. Tarihi açıdan dinî mûsikînin Sivas'taki gelişim sürecini incelememiz konunun daha aydınlatıcı olmasını sağlayacaktır.²³

On üçüncü yüzyılda çeşitli tarikat zümrelerinin temsilcilerinin Sivas'a gelerek faaliyet gösterdikleri bilinmektedir.²⁴ Bu yüzyılın başından itibaren yapılan göçlerle hem Sünni hem de Bâtını derviş toplulukları Sivas'a gelmişlerdir. Şehir merkezinde bulunan zâviyeler genellikle Sünni, medrese eğitiminden uzak bölgelerde bulunan zâviyeler ise Alevî-Bektaşî hüviyetinde olmuştur.²⁵

O dönemlerde çok çeşitli tasavvuf ve fikir hareketi gelişmiş ve yayılmıştır. Anadolu Selçuklu hükümdarlarının tasavvuf önderlerine karşı büyük bir hürmet

²⁰ Nuri Özcan, "Dinî Mûsikî", DİA, C.9, TDV Yayınları, İstanbul 1994, s. 359-360.

²¹ Mehmet Tıraşçı, *Dinî Mûsikî Ders Notları*, Dört Mevsim Yayıncılığı, İstanbul 2015, s. 19.

²² Temeşşuk, karşılıklı öğrenip öğretmek demektir. Bugün mâlik bulunduğumuz Türk mûsikîsi eserlerinin çok büyük bir kısmı, bu suretle zamanımıza kadar gelmiştir. Bk. Yılmaz Öztuna, *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi II*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990, s. 47; Cem Behar, *Aşk Olmayınca Meşk Olmaz: Geleneksel Osmanlı/Türk Müziğinde Öğretim ve İntikal*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014.

²³ Bu konu hakkında bk. Semra Demir, *Sivas'ta Dinî Musiki Folkloru*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi SBE., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2013.

²⁴ A. Zeki Velidî Togan, *Umumî Türk Tarihi'ne Giriş*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1981, s.206-222.

²⁵ Saim Savaş, *XVI. Asırda Anadolu'da Alevilik*, Vadi Yayınları, Ankara 2002, s. 30-31; bk. Ahmet Gökbel, *İnanç Tarihi Açısından Sivas*, Kitabevi, İstanbul 2004, s. 156.

göstermesi de tekkelerin inşa edilmesine ve buralara zengin vakıfların tahsis edilmesine vesile olmuştur.²⁶ Bu konuyla ilgili Evliya Çelebi'nin (ö.1684?) *Seyahatnamesi*'nde Osmanlı dönemi tekkeleriyle ilgili önemli bilgiler vardır. 17. yüzyılda Sivas'tan bahsederken: “*Her mahallede birer ikişer tekke bulunur. Zira halkı gayet dindardır.*”²⁷ ifadesini kullanarak kendince önemli gördüğü veya rastladığı tekkeleri bu eserinde zikretmiştir.²⁸ Diyebiliriz ki, Sivas'ta bilhassa Selçuklu ve Anadolu beylikleri döneminde kurulan medrese, camî, tekke ve zâviye gibi önemli dinî ve sosyal müesseseler içtimai hayatı şekillendirmiştir.

Mutasavvıflar, mûsikîyi imanın ve ibadetin derinleşmesini, manevi haz ve duyguların coşmasını sağlamak için ses ve saz mûsikîsini kullanmışlardır. Sivas'ta tekke mûsikîsinde Türkçe güfteli eserler ağırlık kazanmış, camî mûsikîsinde ise Arapça güfteli tesbihler, naatlar, salatlar söylenerek günümüze kadar gelmiştir. Saz mûsikîsini yaygın olarak Mevlevîler ve Bektaşîler kullanmışlardır. Diğer tarikatlarda kudüm, zilsiz def gibi çalgılar bazı özel zamanlarda insan sesi ile beraber zikri coşturmak amacıyla icra edilmiştir.²⁹ Ramazanlarda ve kandil gecelerinde yapılan zikirler, perşembe ve pazar günleri yapılan zikirler, seher zikri, itikâf, arefe ve bayram zikirleri özellikle Şemsiyye zikir merasimlerinde yaygınlık kazanmıştır.³⁰

Türk din mûsikîsi sahasında Anadolu Türkleri arasında en çok yayılan tarikat Halvetîlik olmuş ve en çok eser verenler de yine Halvetîlerden çıkmıştır.³¹ Bilhassa 16. asırdan sonra Halvetiyye tarikatı Sivas'ta temâyuz³² etmiştir. Bu yüzyılda Sivas mutasavvıflarının şüphesiz en önemlisi Şemseddîn Sivâsî'dir (ö.1597). Halvetiyye'nin dört ana kolundan biri olan Şemsiyye'nin kurucusudur. O dönemde

²⁶ A. Yaşar Ocak, “Zâviyeler”, *Vakıflar Dergisi*, C.XII: (1978), s.254.

²⁷ Gökbel, *age.*, s. 156.

²⁸ Bu konu hakkında bk. Saim Savaş, *16. Asırda Sivas'ta Kurulan Ali Baba Zâviyesinin Dini Sosyal ve Ekonomik Fonksiyonları Hakkında Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi SBE., Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara 1990.

²⁹ Sadeddin Nüzhet Ergun, *Türk Mûsikîsi Antolojisi*, Vadi Yayınları, İstanbul 2017, s. 26-27.

³⁰ Bu konu hakkında bk. Kadir Özköse, “Osmanlı Devleti Döneminde Sivas'ın Tasavvufi Kültür Yapısı”, Osmanlı Dönemi'nde Sivas Sempozyum Bildirileri II., 2007, Sivas Valiliği, Sivas 2007, s. 39-66; bk. İbrahim Baz, Abdülehad Nûrî-i Sivâsî'nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvufi Görüşleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi SBE., Ankara 2004, s. 99-100.

³¹ S. Nüzhet Ergun, *age.*, s. 43.

³² Başkalarına göre daha çok öne çıkma ve seçkinleşme manasındadır.

Sivas topraklarında bulunan Zile'de dünyaya gelmiş, burada oluşan Şemsiyye kolunu Sivas merkezde devam ettirmiştir.³³ İlim, irfan ve tasavvuf sahasında çok önemli eserler vermiş mürşid-i kâmil bir veli olduğu ifade edilir.³⁴ Güfteleri Şemseddin Sivâsî'ye ait olan ilahiler; Ali Şîrugañî Dede (ö.1714), Hamâmîzâde İsmail Dede Efendi (ö.1846), Hüseyin Efendi (ö. 1862) başta olmak üzere birçok bestekâr tarafından bestelenmiştir. Özellikle *Vâsıl Olmaz Kimse Hakk'a Cümleden Dûr Olmadan* mısraı ile başlayan gazeli çok rağbet görmüş, birçok makamda bestelenerek günümüze kadar gelmiştir. Ayrıca, *Göster Cemâlin Şem'ini Yansun Oda Pervaneler* ilahisi de kıyamî ve devranî tekkelerde okunmuştur.

Sivâsî dergâhında beş güçlü şair daha yetişmiştir.³⁵ Abdülmecîd Sivâsî (ö.1639), Abdülahad Nûrî (ö.1651), Ahmed Sûzî (ö.1830), Ahmed Rindî Güneren (ö.1960) ve Hüseyin Şemsi Güneren'in (ö.1956) kaleme aldıkları ilahiler bestelenerek günümüze kadar gelmiştir. Şemsî-Sivâsî ailesinin şiirlerinin bestelenip notaya alındığı 145 eser Ahmet Hakkı Turabi tarafından derlenip neşredilmiştir.³⁶ Şemsîler, cehrî zikir yapılan tekkelerinde pek çok eserin vücuda gelmesine vesile olmuşlardır.

Diğer taraftan, Ramazan aylarında Teravîh namazlarında yaygınlıkla okunan *Ya Hannân Ya Mennân* ilahisi, Sivas'a özgü olarak hâlâ icra edilmektedir. Bu manada Sivas'ta uzun yıllardır okunan ve günümüze gelen Ramazânîye örneklerinden de verecek olursak: Güftesi ve bestesi anonim olan Uşşak makamındaki *Efendimiz Muhammed'e Salât ile Selâm Olsun* ilahisi; bestesi ve güftesi anonim olan Hüseyinî makamındaki *Gelin Gönderelim Şehr-i Sıyâmı* adlı eser ve Mehmet Tıraşçı tarafından derlenen güftesi Yunus Emre'ye (ö. 1320[?]) ait, bestesi ise anonim olan *Biz Dünyadan Gider Olduk* mısraı ile başlayan Hüseyinî Cenaze İlahisi Sivas'ın eskimeyen dinî mûsikî eserleri arasındadır.³⁷

³³ Mehmet Tıraşçı, *age.*, s. 54.

³⁴ Bu sahada yapılan önemli çalışmalardan biri de Sivas Belediyesinin 2017 yılında çıkarttığı "Şemseddin Sivâsî Külliyyatı" adlı eserdir.

³⁵ Müjgân Üçer, *Güldeste-i Sivas -I-*, Kalkan Matbaacılık, İstanbul 2017, s. 55-56.

³⁶ Bk. Ahmet Hakkı Turabi, *Sivâsî İlahiler*, Asitan Yayıncılık, Sivas 2010.

³⁷ Mehmet Tıraşçı, *age.*, s. 54

Daha çok halk seviyesinde nüfuz kazanan Bektaşîliğe bakıldığı zaman, 15. yüzyılın başlarında Hacı Bektâş-ı Velî (ö.1271[?]) adına kurulan bu tarikatın zâviyelerinin Anadolu'da hızla yayıldığı görülür. Bektaşî zâviyeleri en çok Orta Anadolu'da eskiden Babaî hareketinin merkezi olan Sivas dolaylarında bulunduğu düşünülmektedir.³⁸ Sivas'ta Alevî-Bektaşî kültürünün şekillendiği mekânların başında Divriği Bektaşî tekkeleri gelmektedir. Bunlardan en bilineni Garip Musa Ocağı'dır ki Anadolu'nun ilk Bektaşî tekkelerindedir. Sivas dışında da pek çok bölgeye öncülük eden bu tekkede, semah kültürünün izlerine rastlanmaktadır.³⁹

Mevlevî mûsikîsine baktığımızda ise Anadolu'da faaliyet gösteren ilk Mevlevîhânelerden birisinin Sivas Mevlevîhânesi olduğu ifade edilmektedir. Mevcut kaynaklardaki bilgilere göre Sivas'ta Mevlevîliğin, Hz. Mevlâna'nın (ö. 1273) torunlarından Ulu Ârif Çelebi (ö.1320) döneminden itibaren yaygınlık kazandığı bilinmektedir. Fakat bu konu üzerinde çalışma yapmış tarih araştırmacısı Ömer Demirel'in açıklamasına göre bunu gösteren net bir belge bulunmadığı için, Sivas Mevlevihanesi'nin 17. asır sonları ile 18. asrın başlarında kurulmuş olabileceği tahmin edilmektedir.⁴⁰ Günümüzde Mevlana Mahallesi'nde kurulmuş olduğu bilinen bu Mevlevihane'den bugün hiçbir iz kalmamıştır.

Sivas Mevlevîhânesi'nde 1742 yılından 1911 yılına kadar burada kimlerin görev yaptıklarına dair bilgiler mevcuttur. 1911 yılında dergâhın postnişini Mehmed Reşid Çelebi'dir. Buradaki görevini 1920'li yıllara kadar devam ettirmiştir. Tekkelerin kapatıldığı dönemde ise Mevlevihane'de Hüsameddin Çelebi görev yapmıştır. Araştırmamız sonucu elde ettiğimiz, Raşid Çelebi'nin 1911 yılında Konya Mevlevîhânesi'ne yazmış olduğu dergâh mensupları listesinde, melevî mûsikî cephesindeki kişilerin isimleri şöyle yazmaktadır⁴¹: Mesnevî-hân faziletli Mustafa Efendi, Neyzen Derviş Mustafa, Neyzen Abdullah, Neyzen Halid ve Neyzen Derviş

³⁸ A. Yaşar Ocak, *agd.*, s. 261.

³⁹ Mehmet Tıraşçı, "Amasya Müceviri Sivas'ta Dinî Mûsikî", Geçmişten Günümüze Uluslararası Dinî Sempozyumu, 03-04 Kasım 2017, Amasya Üniversitesi, Ankara 2017, s. 54.

⁴⁰ Bu konu hakkında bk. Nejat Göyünç, "Sivas Mevlevîhânesi", *IX. Vakıf Haftası Kitabı*, Ankara 1992, s.83-85; Ömer Demirel, "Sivas Mevlevîhânesi ve Mevlevî Şeyhlerinin Sosyal Hayatlarına Dair Bazı Tespitler", *Vakıflar Dergisi*, S.XXV: (1995), s.251-255; Fatih Çınar, *Sivas ve Mevlevîlik Üzerine*, Dilek Matbaası, Sivas 2012.

⁴¹ Konya Mevlâna Müzesi arşivi, 51.Zarf, 39. Belge KMMA. 51/39.

Hasan, Naathân Dervîş Mehmed, Meydan dedesi Deli Hüseyin ve Dervîş Mehmed, Âyinhan Dervîş Ahmed ve Dervîş Sabri, Hoca Nuri Efendi'dir. Daha sonra bu Mevlevîhâne'nin faaliyetleri, önceleri bir Âhi zâviyesi olduğu tahmin edilen Ali Baba Tekkesi'ne, günümüzdeki adı ile Susamışlar konağına kaymıştır.⁴² Aslen Bektaşî tekkesi olan⁴³ bu yer, tekke ve zâviyeler kapatılana kadar Rifâî ve Mevlevî dergâhı olarak devam etmiştir. Tekke ve zaviyelerin kapatılmasından sonra 1979 yılına kadar şahsi ev olarak kullanılmıştır. Günümüzde burası hem dinî mûsikînin icra edildiği hem de ilim ve irfan sohbetlerinin yapıldığı bir mekân olarak kullanılmaktadır.⁴⁴

1.2.2. Türk Halk Mûsikîsi ve Âşıklık Geleneği

Sivas şehri, coğrafi yapısı itibarıyla bir geçiş yeri olması sebebiyle farklı dönemlerde diğer bölgelerden göçler almıştır ki bu Türkmen göçleri ile birlikte de Sivas'a çeşitli boy ve oymaklar yerleşmiştir. Bu durum doğal olarak yöredeki insanın yaşam biçimini, kültürünü ve inancını da şekillendirmiştir.

13. ve 14. yüzyıllarda kültür, yönetim ve ticaret merkezi olmuş, zaman içinde özgün bir kültür bütünlüğüne ulaşmıştır. Çetin geçen kışlar, sıcak ve kurak yazlar, yöre folklorunun zenginleşmesinde önemli etkenlerdendir. Baskılı düzen, kapalı ekonomiye bağlı yaşam biçimi, geleneksel yapıyı büyük ölçüde korumuştur. Türk mûsikîsinin önemli yapı taşlarından olan Türk halk mûsikîsi (THM), Sivas'ta yetişen önemli âşıkları ve sanatçılarıyla gerek makamsal gerekse usûl açısından geniş bir repertuvara sahiptir. TRT repertuarında en fazla türkü formundaki eser Sivas iline aittir.

Âşık, kendisinin veya başkalarının şiirlerini saz eşliğinde çalıp söyleyen ve halk hikâyelerini anlatan saz şairidir. Âşıklık, gerek hayat tarzı gerekse edebiyatı ile milli bir kaynağa ve köklü bir geleneğe dayanmaktadır. Âşıklık geleneği, yaşadığı

⁴² Hasan Coşkun, "Ali Baba Zâviyesine Dair İki Tarihi Belge", *Sivas Kültür*, S.4: (2009), s.6-9

⁴³ Anıl Mert, Yılmaz Susamış ile yapılan Röportaj, 19.07.2019, Sivas-Merkez.

⁴⁴ Dergâhın mütevelliisi Yılmaz Susamış Bey, dergâhın yanındaki hazirede gömülü Dervîş Şeyh Mehmet Susamış'ın (1898-1978) oğludur. Yılmaz Bey dergâhın 200 yıllık bir yapı olup, Rifâî Dergâhı olarak inşa edildiğini, yüzyıldan beri de mevlevî semâının burada icra edildiğini söylemektedir.

çağın şartları ve gereksinimlerine göre toplumda kendine yer edinmiştir.⁴⁵ Türk şairleri belli devirlerde kopuz, tambura gibi sazlar çalmışlardır. Oğuzların halk şâiri-mûsikîşinası manasında çok eskiden beri kullandıkları “Ozan” kelimesi, 15. asırdan sonra Anadolu’da “Âşık” şeklinde kullanılmaya başlanmıştır. Saraylarda, tekkelerde, düğünlerde, kahvehanelerde âşıklar çoğu kez bulunmuştur.⁴⁶ Günlük yaşamdan kaynaklanan ve şiirsel bir dil taşıyan deyimler, halk ozanlarına kaynak olmuştur. Öyle ki, Pir Sultan adı Sivas ile özdeşleşmiş, yöre kültürü üzerinde günümüze kadar uzanan etkileri olmuştur. 16. yüzyılda Pir Sultan’la zirveye ulaşan âşıklık geleneği, Âşık Pinhanî, Fedayî, Gedayî, Dertli Gulam, Şeyh Halit, Kurbanî, Feryadî, Rızayî, Budala, Hüseyin Abdal, İsmail, Karaoğlan, Kul Mustafa, Senem, Ali Nebi, Hayranî, Kul Mehmet, Öksüz, Sefil Öksüz Kul Himmet, Kemter Baba, Âşık Veli, Fakir Ednâ, Ruhsatî, Minhacî, Serdarî, Meslekî ve Âşık Veysel Şatıroğlu gibi pek çok aşığı günümüze taşımıştır.⁴⁷

Âşık Veysel, gerek söz gerekse mûsikî alanında eşsiz örnekler sergileyen 20. yüzyıl âşık edebiyatımızın mümtaz simalarından birisidir. Âşık Veysel kendine has çalıp söyleme tekniği ile bağlamadaki “Veysel Düzeni” denilen akort sistemine de damgasını vurmuştur. Âşık Veysel’in söylediği türküler deyiş-semah türünden olup, bugün bile dillerden düşmeyen klâsik eserler haline gelmiştir. Kangallı Âşık Ruhsatî’nin sözleri de diğer âşıklar tarafından değişik makamlarla okunarak Halk mûsikîsi repertuarına girmiştir.

Sivas, Âşık edebiyatının hâlen yaygın olarak yaşatıldığı şehirlerdendir. Gerek âşık sayısı gerekse bu geleneğin yıllarca sürdürülmesi açısından Anadolu’da öne çıkan bir merkezdir. Âşık sayısının fazla olmasında; çıraklığın devam etmesi, usta malı şiirlerinin söylenmesi, çevredeki âşıkların etkili olması, halk hikâyelerinin yaygın olarak okunması, anlatılması, dinlenmesi, sazlı-sözlü ortamın varlığı, manevi

⁴⁵ Nurettin Albayrak, “Âşık”, DİA, C:3, TDV Yayınları, İstanbul 1991, s. 547-549

⁴⁶ Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1999, s. 143-144

⁴⁷ Yurt Ansiklopedisi, *age.*, s. 6931; ayrıca bk. Doğan Kaya, “Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri”, *Âşık Edebiyatının Sivas’taki İlk Temsilcileri*, 23 Mayıs 2007, Sivas Valiliği, Sivas 2017, s. 199-214

etkiler ve milli duygular etkili olmuştur.⁴⁸ Doğan Kaya'nın tespitlerinde “âşıklar yatağı” olarak nitelenen Sivas şehrinin âşık sayısının fazla oluşunun en önemli göstergeleri ise, irsiyet ve çevre faktörleridir. Bu coğrafyada yaşayan insanların şair yaradılışlı kimseler oldukları; küçük yaşlarda şiire, saza, söze hevesli oldukları görülmektedir. Binaenaleyh yüzyıllar boyu süregelen sözlü eğitim ve kültür birikimi vardır. Yetişmekte olan çocuklar ve gençler bu sözlü eğitimi alarak kendilerini âşıklar arasında bulmaktadırlar. Âşıkların en belirgin vasıfları bağlama çalmaları ve irticalen şiir söylemeleridir. Çeşitli toplantılarda, kendilerinin ve ustalarının şiirlerini icra ederler. Gelenek içinde yetişen kişiler; başta irsiyet ve şairlik istidadının var olmasıyla, yetişme tarzı, yetiştiği çevre ve ortam, âşıklığa temayülü arttırmıştır.⁴⁹

Sivas yöresinde bugüne kadar 800'den fazla âşık yetiştiği ifade edilmektedir.⁵⁰ Âşıkların çoğunluğunu köy ve kasaba âşıkları oluşturmuştur. Günümüze kadar geçen dört yüz yıllık bir zaman dilimi içerisinde, bağrından birçok âşık çıkararak Sivas'ta halen bu gelenek yaşatılmaktadır.

Sivas'taki âşıklık geleneği, ülke genelinde var olan gelenekten farklı değildir. Neticede hepsinde yöreye has türkü ve deyişler vardır. Âşıklar, kırsal kesimlerde yapılan festival ve eğlencelerde daima aranan simalardan olmuşlardır. Sivas'taki bu geleneğin, yakın tarihte daha çok Yıldızeli, Divriği ve Şarkışla ilçelerinde devam ettiğini görmekteyiz.

Sivas'ta âşık mûsikîsinin asıl yapısı hece vezniyle söylenen türlere dayanmaktadır. Bunlar genelde girift olmayan, basamak şeklinde inen akılda kalıcı kolay ezgisel yapılarıdır. Âşıklıkta verilmek istenen mesaj icra edilen ezginin öne çıkarılması değil, söylenen sözlerdir. Âşıklıkta ustalığı gösterme mahiyetinde “karşılıklı söyleme” ve “atışma” yaygın icra edilmektedir. Âşıklar saz çalmayı ustasından öğrenir. Saz aynı zamanda âşıklar için bir kimlik göstergesidir. Âşık deyişini söyleyeceği melodi kalıbı için sazından yardım ister ve atışmalarda, ayak açma esnasında yine sazıyla karşısındaki âşığa “ezgi ayağı” verir. Genel olarak

⁴⁸ Doğan Kaya, Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatı, Gazi Üniversitesi SBE, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara 1991, s. 573-578

⁴⁹ Bu konuda hakkında detaylı bilgi için bk. Doğan Kaya, *Sivas'ta Âşıklık Geleneği*, Dilek Matbaası, Sivas 1998

⁵⁰ Doğan Kaya, Sivas'ta Âşıklık Geleneğinin Bugünkü Durumu, Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu, Sivas, 2008, s. 1-4.

âşıklarda ses güzelliği ve ustalıklı saz çalma hünere aranmadığı ifade edilir. Âşıklar için duygu zenginliği ve söz hâkimiyeti, ses güzelliğinden ve saz çalma becerisinden önce gelir. Bunun yanında güzel saz çalan ve güzel sesiyle söz söyleme becerisini birleştiren âşıkların daha çok saygı görüp sevildiğini de belirtmek gerekir.⁵¹ Yine, âşıklıkta mahlas alma/tapşırma geleneği Sivas'ta yaygın olarak kullanılır. Böylece, dinleyicilerle okuyucuların zihinlerinde mistik ve esrarlı bir portre çizmeye çalışırlar.⁵²

Âşıkların yanlarına çırak alarak onları yetiştirmeleri de yüzyıllardır yaşatılan bir gelenektir. Bu geleneğe bağlılık, iş ve sanatın devam etmesinde önemli bir rol oynamıştır. Usta, âşık saza ve söze kabiliyeti olan genci çırak edinir, yanında gezdirir, saz ve söz meclislerine sokar, günü gelince de mahlasını alır. Çırak da zamanı gelince ustasının izniyle şiirlerini çalıp söylemeye başlar. Usta-çırak ilişkisi, hem mûsikîmizde meşk olarak hem de kendine has geleneğe sahip başka sanat dallarında da bir kültür olarak günümüze kadar gelmiştir. Bu sebeptendir ki bizi biz yapan değerler, bize ait kavramlar, ortaya çıkardığımız sanat eserleri aslını ve tavrını pek kaybetmeden günümüze kadar gelebilmiştir. Günümüzde düğünlerde, kahvehanelerde, âyin-i cemlerde, festival ve şenliklerde, anma programlarında, televizyon ve radyolarda âşıklar bu geleneği halen sürdürmektedirler.⁵³

Diğer taraftan, Sivas'ın halk mûsikîsi kültürü yıllardır aynı tazeliğini koruyarak; içerisinde âşık müziği, semah, halay, deyiş, uzun hava, hoyrat, ağıt türlerinden ezgileri bulundurmasıyla ve âşıklarıyla Anadolu'ya büyük bir zenginlik katmıştır. Anadolu'da olduğu gibi Sivas'ta da Türk halk mûsikîsi çalgılarında divan, tambura, çöğür, cura bağlamalar çok yaygın kullanılmıştır. Üflemeli sazlardan zurna, dilli, dilsiz kavallar; yaylı sazlardan kemane; vurmaliılardan davul, tef, kaşık, zil, zilli maşa ve tangırdak kullanılmıştır. Sivas merkezinde bağlama düzeni, bozuk düzeni, misket ve müstezat düzeni yaygınken, Yıldızeli, Şarkışla, Divriği ve Kangal yörelerinde bağlama düzeni ve âşıklama tarzının daha yaygın olduğu görülmektedir.

⁵¹ Süleyman Şenel, "Âşık Mûsikîsi", DİA, C:3, TDV Yayınları, İstanbul 1991, s. 553-556

⁵² Şükrü Elçin, *Halk Edebiyatı Araştırmaları I*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s. 48

⁵³ Bu konu hakkında bk. Doğan Kaya, *Sivas Halk Şairleri I*, Sivas Valiliği Yayınları, Sivas 2009, s. 75-84.

Yöre ezgilerinde, 2 zamanlı ana usullerden 15 zamanlıya kadar karma usûllerin örneklerine rastlamak mümkündür. Sivas yöresine ait çok sayıda türkü ve deyişler bulunmaktadır. Bugün itibarıyla TRT repertuvarında kayıtlı 5000 civarındaki türküden sadece Sivas yöresine ait; 375 “Kırık hava”, 136 “Uzun hava” ve 50 “Oyun hava” kayıtlıdır.⁵⁴

Feryadî Hafız Hakkı Bey, Zaralı Halil Söyler ve Nuri Üstünces Sivas Halk mûsikîsi kültüründe önemli bir yere sahiptirler. Seslerindeki parlaklık, içli söyleyiş, tavır ve üslup bakımından kendilerinden sonraki birçok sanatçıyı da etkilemiştir.

Sivas'ta 1950'lerden sonra yaygınlaşmaya başlayan gramofon ve radyolarda dinlenen mûsikî eserleri, 1970'li yıllara kadar çalınan taş plaklar, ardından 45'likler ve LP'ler (Longplay) Sivas'ta ortak bir mûsikî zevkinin oluşmasında rol oynamıştır. Diyarbakırlı Celal Güzelses'ten Tanburî Cemil Bey'e, Münir Nurettin'den Hafız Sadettin Kaynak'a pek çok türkü ve klâsik türden eserler dinlenmiştir.⁵⁵

Zaralı Halil Söyler, Zara'nın adını tüm Anadolu'ya tanıtmış önemli bir sanatçıdır. Mûsikîlerini ince sazlarla dile getirmiş, oldukça popüler olmuştur. Okuduğu türküleri, o dönemin belli isimleri Diyarbakırlı Celal Güzelses, Malatyalı Fahri Kayahan ve Urfalı Hacı Baki Yurtsever'in okumuş oldukları türküleriyle aynı tarzda olmuş, aralarında büyük etkileşim doğmuştur.

Sivas bugün gerek TRT korolarının gerekse Kültür Bakanlığı korolarının kurulmasında çok büyük bir rolü olan Muzaffer Sarısözen'i (1899–1963) bağrından çıkarmıştır. Sivas'ta Sarıhatipzadeler ya da Saçlılar lakabıyla bilinen aile efradındandır. Sarısözen, Sivas'ta bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra İstanbul Belediye Konservatuvarında mûsikî hayatına atılmıştır.⁵⁶ Ankara Devlet Konservatuvarı, 1937 yılında Maarif Vekâleti'nin Almanya'dan getirttiği ses kayıt cihazları ile 1953 yılına kadar, Anadolu'da illerde, ilçelerde, köylerde gezerek, 10.000 halk ezgisini plağa ve banda kaydetmiştir. Bu derleme çalışmalarında

⁵⁴ Bu konuda <https://www.repertukul.com/> adresinde oluşturulan TRT nota arşivine bakılabilir.

⁵⁵ Tekin Şener, “Mûsikîşinas Arşivist Rıfat Kaya ile Söyleşi”, *Hayat Ağacı*, S.13: 2009, s. 48-55.

⁵⁶ Sivas İl Yıllığı, Sivas Valiliği, 2002.

Muzaffer Sarısözen Folklor Arşiv Şefi olarak görev almıştır.⁵⁷ Muzaffer Sarısözen, Türkiye Cumhuriyeti'nin kültür-sanat politikası doğrultusunda döneminde bilgilerinden yararlanan başvuru kaynaklarının başında gelmektedir. Seçme Köy Türküleri (1931), Yurttan Sesler (1958) ve Türk Halk Mûsikîsi Usulleri (1962) başlıca yapıtlarıdır. Notaya aldığı türkülerin büyük çoğunluğu 1970 yılından itibaren neşredilmiştir. Sarısözen, konserlerle halk müziğinin yaygınlaşması için büyük çaba göstermiş, bazı sinema filmlerde halk müziğini görsel olarak da geniş kitlelere sevdirmiş, öğrencilerinin doldurduğu plaklarda onlara yardım etmiştir.⁵⁸

Diğer taraftan, Ali İzzet, Sırrı Sarısözen, Kadir Sarısözen, Kemal Sarısözen, Kavalcı Ali, Muhlis Akarsu, Selahaddin Erorhan, Ömer Şan, Ali Kızıltuğ, Mehmet Erdoğan, İhsan Öztürk ve Uğur Kaya gibi kişilerin Sivas'ta yetişmiş önemli halk mûsikîsi icracıları olduklarını ifade edebiliriz.⁵⁹

⁵⁷ Halil Bedi Yönetken, *Folklor Dersleri, Türkiye'de Mûsikî Folkloru*, Haz.: Yavuz Daloğlu, OpusKitap, İstanbul 2017, s. 86-87.

⁵⁸ Süleyman Şenel, "Anadolu", *DİA*, C.36, TDV Yayınları, İstanbul 2009, s. 154-156.

⁵⁹ Uğur Kaya, "Sivas'ta Mûsikî", *Altıncı Şehir*, S.3: 1998, s. 29-33.

2. BÖLÜM

SİVAS'TA 20. YÜZYILDA MÛSİKİ EĞİTİMİ VE ÇALIŞMALARI

Bu bölümde 20. yüzyılda Sivas'taki klâsik Türk mûsikîsinin kurumsal eğitimi ele alınacak olup, Türk mûsikîsinin icrasına yönelik faaliyetler tarihi açıdan incelenecektir. Bahsi geçen mevzular “Mûsikî Eğitimi” ve “Türk Mûsikîsi Koroları” olmak üzere iki alt başlık altında anlatılacaktır.

2.1. Mûsikî Eğitimi

Sivas'ta mûsikî eğitimi ve icralarının sürdürüldüğü kurumlar ortaya çıkmadan önce evlerde ve konaklarda mûsikîşinas hocaların çevrelerinde gelişen mûsikî eğitimi, meşk sistemi aracılığıyla devam etmiştir. Gelecek bölümlerde ismi geçecek bu kişiler, klâsik eserleri nota, solfej, makam ve usûl gibi temel nazari bilgilerle mûsikî ilgililerine ulaştırmışlardır.

Sivas'ta, yüzyılın son çeyreğine kadar gerek müzik aletlerine erişimde gerekse müzikle ilgili bir yazılı kaynağa ulaşma noktasında sıkıntılar çekilmiştir. Zaman içinde Darülelhân külliyyatları, Kubbealtı ve İskender Kutmani'nin yayınları Sivas'a posta yolu ile getirtilmiş, İl Halk Kütüphanesi ve İl Kültür Müdürlüğü gibi kurumlarından da temin edilen nota fasikülleri ve mûsikîşinas hocaların evlerinde bulunan nazariyat kitapları, mûsikîye ilgisi olan kişilere kaynak olmuştur. Usta-çırak ilişkisi olarak meşk sistemiyle gerçekleştirilen çalışmalarda; çarpma, trill, glisando, vibrato gibi süsleme ve nüans teknikleri, nazariyata dair bilgiler ile birlikte mûsikîye vakıf kişiler tarafından meraklılarına öğretilmiştir.⁶⁰

20. yüzyılın başlarında, Sivas'ta bir dönem Türk Ocakları'nın mûsikî çalışmalarında bulunduğunu, 1923-1924 yıllarında yayımlanmış olan Birlik Dergisi'ndeki yazılardan öğrenmekteyiz. Sivas Türk Ocağı'nın mecmuası olan bu

⁶⁰ S. Eyyubi Işıksal, *Türk Musikisi Eğitim Notları*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Sivas 2020, s.1.

dergiyi incelediğimizde (1923-1924 tarihli yayını) mûsikî muallim hocalarının bir dönem serbest mûsikî eğitimi verdikleri ve belli zaman dilimlerinde konserler düzenledikleri bilgisine rastlamaktayız. Mûsikî eğitimi ile ilgili detaylı bir bilgi bulunmamaktadır. 1931 yılına kadar Türk Ocakları konserlerle ve bünyesinde verdiği çalgı kursları ile Sivas'ta Türk mûsikîsinin gelişimine katkı sağlamıştır.

Türk Ocakları'ndan sonra 1933 yılında kurulan Sivas Halkevi, yaptığı koro çalışmalarıyla 1960'lı yılların sonuna kadar Sivas'ta sanata ve kültüre yön veren bir kuruluş olmuştur. Klâsik Türk mûsikîsi sahasında bu döneme damgasını vuran, mûsikînin nazariyesinde ve icrasında gösterdikleri vukufiyetleri ile birçok kişiye yön veren iki musikişinas öne çıkmaktadır. Tanburî Hüsnü Aykol ve Ömer Altuğ, etraflarındaki pek çok kişiyi etkilemişler, birebir meşk ortamında mûsikîye istidadı olan kişilere nota, makam, usûl dersleri vererek muhtelif eserler geçmiştir.

Yüzyılın yarısında, Sivas'a doktor olarak gelen Orhan Gürpınar'ın 15-20 kişilik bir toplulukla mûsikî cemiyeti kurduğu ve konserler düzenlediği Kırkor Elmasdağı tarafından ifade edilmiştir. 1960'lı yıllarda Halkevindeki Türk mûsikîsi çalışmaları, askeriyede İnzibat Başçavuşu olarak görev yapan Erol Uygun tarafından nota, usûl, solfej ve makam gibi nazariyat eğitimleri yapılmadan meşk sistemiyle yapılmıştır.⁶¹ Bahsi geçen mûsikî dersleri meraklılarına birebir olarak öğretilmiştir.⁶²

Halkevinden sonra Türk mûsikîsi eğitime yönelik çalışmalar, 1970'li yıllardan itibaren Sivas Halk Eğitim Merkezinde başlayıp ardından Sivas Belediye Konservatuarı ve İl Kültür Müdürlüğü ile devam etmiştir. Halk Eğitim Merkezi klâsik Türk mûsikîsi sahasındaki koro çalışmalarını tarihi açıdan sırasıyla Kırkor Elmasdağı, Doğan Tokgöz ve Arif Şanlı olmak üzere üç dönemde inceleyebiliriz. Bu korolarda geçmiş bölümlerde bahsettiğimiz birçok önemli mûsikîşinas yetişmiştir.

Halk Eğitim Merkezinde klâsik Türk mûsikî çalışmaları ilk dönemler meşk usûlünde ve fasıl tarzında yapılmıştır. Kırkor Elmasdağı döneminde derslerde geçilen mûsikî eserleri, nota ve herhangi bir dokümantasyon kullanılmadan hocanın kendi

⁶¹ Orhan Gürpınar ve Erol Uygun ile ilgili elimizde yeterli veri bulunmamaktadır. Musikişinaslar ile yaptığımız röportajlarda bu kişilerin isimlerine ulaşılmıştır fakat doğru ve yeterli derecede bilgi bulunmadığından, isimleri geçen bu ve benzer kişilere ait bir biyografi incelemesi yapılamamıştır.

⁶² Hüseyin Yerliyurt, *Hüseyin Yerliyurt'un Yaşam Özeti*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), İstanbul 2019, s. 1.

yorumunu katarak aktarması, eserleri gramofon ve plaklar aracılığı ile öğrencilere dinletmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde birkaç saz eseri dinletisi dışında pek fazla konser veya sunum gerçekleştirilmemiş, daha çok repertuvar zenginleştirmek maksadıyla mûsikî icraları yapılmıştır.

Kirkor Elmasdağı'dan sonra Halk Eğitim Merkezi Türk sanat müziği (TSM) korosunu kemanî Doğan Tokgöz devralmıştır ve eğitimler yine meşk sistemine dayalı yürütülerek klâsik eserlerden oluşan repertuvarla fasıl konserleri icra edilmiştir.

Arif Şanlı döneminde ise daha düzenli ve sistemli bir mûsikî eğitim ve öğretimine geçilerek nota, usûl, solfej, makam ve toplu ses eğitimi gibi mûsikî dersleri verilmiştir. Koroda geçilen Türk mûsikîsi eserlerinin notaları sâzende ve hânendelere teksir makinasında çoğaltılıp dağıtılmıştır. Portreli nota yazım tahtası, nota sehpası, enstrüman ve bu çalgı aletlerine ait aksesuar ve aparatlar temin edilerek ortam ve şartlar eğitime daha elverişli bir hâle getirilmiştir. Konserlerinde peşrev, kâr, beste, semâî, şarkı ve saz semaileri icra edilerek klâsik bir fasıl icrasına uygun repertuvar izlenmeye çalışılmıştır. Türkü, köçekçe ve gazel formlarından da seçilmiş pek çok eser konserde icra edilmiştir. Bu formlarla birlikte geçilen herhangi bir eserin usûl bilgisi eğitimi de koro şefi tarafından verilmiştir.⁶³

Halk Eğitim Merkezinden sonra 1980 yılında Arif Şanlı'nın idaresinde başlayan Sivas Belediye Konservatuarı TSM korosu çalışmaları 1983 yılına kadar devam etmiştir ve burada nota, solfej, makam, usûl ve repertuvar derslerinin eğitimi yapılmıştır. Arif Şanlı'dan sonra koroda sırasıyla Zeki Bölükbaşı ve Ömer Dilek Talı şeflik yapmışlar ve nazariyat derslerine girmişlerdir. 1990'lı yıllardan itibaren de Sivas Belediye Konservatuarı ve İl Kültür Müdürlüğü bünyesinde yer alan AKM TSM korosu olmak üzere bu iki koroda çalışmalar devam etmiştir. 1992-1996 yılları arasında Selahattin Eyyubi Işıksal Belediye Konservatuarında koro şefliği yaparak nota, usûl ve repertuvar derslerine girmiştir. Belediye Konservatuarı o yıllarda Eğitim ve Kültür İşleri bünyesine dönüşünce bir dönem Mustafa Akpınar yönetiminde gençlerden oluşan TSM koro çalışmaları yapılmıştır.

⁶³ S. Eyyubi Işıksal, *Türk Musikisi Eğitim Notları*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Sivas 2020, s.2-3.

İl Kültür Müdürlüğü çatısı altındaki AKM TSM koro çalışmaları ilk kez 1990'lı yıllarda Doğan Tokgöz ile başlamıştır. 1996-2008 yılları arasında ise Selahattin Eyyubi Işıksal ve Kâmil Şakar öncülüğünde faaliyet gösteren Sivas AKM TSM korosu, musiki eğitimi ve icra çalışmalarını amatör topluluklar ile devam ettirmiştir.

Sivas'ta mûsikî eğitim hayatı içerisinde ve sonrasında genel olarak mûsikî icralarının yapıldığı yerler hakkında da bilgi verecek olursak: Halkevi, Halk Eğitim Merkezi, Orduevi, TÜDEMSAŞ, Tan Sineması⁶⁴, Esen Sineması, Omay Sineması, Çimento Fabrikası, Belediye Konservatuvarı, Atatürk Kültür Merkezi gibi çeşitli yerlerin halka açık salonlarında Türk mûsikîsi konser çalışmaları yapılmıştır.

2.2. Türk Mûsikîsi Koroları

Klâsik Türk mûsikîsi, 1976 yılında eğitime açılan İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarı ile büyük bir ivme kazanmış, özellikle 1980'li yıllardan sonra ülke genelinde kurulan konservatuvarlar, korolar ve topluluklar Sivas'ta da yaygınlaşmıştır. Türk mûsikîsine gönül veren ve bu geleneği yaşatmak isteyen mûsikî severler; Sivas'ın çeşitli kurumlarında ve cemiyet ortamlarında faaliyet gösterecek topluluklar kurarak kadim mûsikîmize sahip çıkmışlardır. Mûsikîmizin yaşamasına, geçmişten bugüne olduğu gibi bugünden de yarınlara taşınması için mûsikîmizi şehrin insanına sunmuşlardır. Bu koro ve cemiyetlerde kâr, murabba, beste gibi büyük formlardan, şarkı gibi küçük formlara kadar birçok türden eserler geçilmiştir. Bu korolar Türk makam mûsikîsine sadece repertuvar çalışmalarıyla değil; nazari bilgiler, çalgı öğretimi, ses eğitimi gibi mûsikîmizin çeşitli alanlarında da hizmet etmişlerdir. Koroların bir diğer katkısı ise

⁶⁴ Sivas'ın en eski sinemalarından Tan Sineması, ilk olarak "Yeni Hayat Sineması" adıyla 1932 yılında Kale Camii bitişiğine inşa edilmiştir. 1939 yılında ise adı "Tan Sineması" olarak 1970'li yıllara kadar varlığını devam ettirmiştir. Tan Sineması'ndan sonra İstasyon Caddesi'nde kurulmuş olan diğer sinemalar Omay ve Esen Sinemaları'dır. Omay Sineması 1990'lı yıllara kadar varlığını devam ettirmiştir. Esen Sineması ise 1965 yılında bugünkü Şems-i Sivasî İl Halk Kütüphanesi'nin hemen yanında kurulmuş ve 1970'lerden sonra yıkılıp yerine aynı adla apartman inşa edilmiştir. Bu konu hakkında bk. İbrahim Yasak, *Şehir Defteri (Sivas'ın hafızasında solan yapılar)*, Sivas Belediyesi, İstanbul 2017, s. 93-94; İbrahim Yasak, "1920'lerden Bugüne Sivas'ın Sinema Salonları", *Sultanşehir*, S.6: 2008, s. 60-67.

klâsik Türk mûsikîsini yaşatarak, bu mirası genç nesillere aktarmak ve bu geleneğin devamlılığını sağlamaktır.

Elimizdeki veriler ışığında, yirminci yüzyılın başlarında Sivas'ta herhangi bir Türk mûsikîsi korosunun varlığından söz edemiyoruz. Koro ve şeflik kavramları 1940'lı yıllardan sonra Ali Rıfat Çağatay'ın öğrencisi Mesut Cemil Bey ile yaygınlık kazandığından Cumhuriyetin ilk dönemlerinde sadece belli sayıdaki saz ekipleri ile meşk usûlüne dayalı icralar olmuştur. Sivas'ta Türk mûsikîsi çalışmaları koro bünyesinde düşündüğümüzde; Halkevleri ile başlayıp ardından Sivas Halk Eğitim Merkezi, Sivas Belediye Konservatuarı ve İl Kültür Müdürlüğü bünyelerinde oluşturulan Türk sanat mûsikîsi koroları ile devam ederek varlığını sürdürmüştür.

Sivas'taki Türk mûsikîsi korolarında yapılan çalışma ve konser faaliyetlerinde klâsik Türk mûsikîmizin repertuarında yer alan klâsik eserler gelecek kuşaklara aktararak bu musiki kültürünün devamlılığı sağlanmıştır. Konser faaliyetleri ile klâsik Türk mûsikîsine katkı sağlayan bu yapıların şehrin insanını mûsikî ile buluşturarak halkın mûsikî ihtiyacını karşılamışlardır. Bu koroları yöneten her bir şef kendi eğitim yöntemini uygulamıştır. Kimi meşk usulü ile notaya bağlı kalmadan eserleri kendi tavrı ve üslûbuna göre kimi ise notayla meşk sistemini beraberinde götürerek klâsik mûsikî eğitim ve öğretimini mûsikîşinaslara aktarmışlardır.

2.2.1 Halkevi ve Türk Sanat Müziği Kolu

Cumhuriyetin temel ilkelerini halka yaymak, bu ilke ve görüşleri benimsemiş yurttaşlar yetiştirmek amacıyla 1932 yılında kurulan Halkevleri, ülkenin birçok yerinde açılan şubeleri aracılığı ile derleme faaliyetlerinde bulunmuştur. Cumhuriyetin kuruluşu ile Türk kültür hayatının önemli kurumlarından olan Halkevleri, 1951 yılına kadar Sivas'ta da teşkilatlanarak mûsikî alanında hizmet vermiştir. Amaçları, halk türkülerini batı tekniği ile işleyerek besteciler için bunları toplayıp saklamak ve Türk mûsikîsinde çok sesli müziğe aşinalık kazandırmaktır.⁶⁵

⁶⁵ TRT arşiv, Kültür Kurumlarımız 6. Bölüm, <https://www.trtarsiv.com/belgesel/kultur-kurumlarımız/kultur-kurumlarımız-6bolum-123633>, Erişim Tarihi: 18.11.2019.

Sivas Halkevi, 24 Şubat 1933 Cuma günü açılmıştır.⁶⁶ İlk binası Kale Camî ile Hükümet Konağının arasında kalan, uzun yıllar Selçuk Ortaokulu olarak kullanılmış taş binadır. İlk olarak burada başlayan Halkevi mûsikî çalışmaları, bir dönem bugünkü Arı Sitesi'nin olduğu yerde bulunan ve Azer Aran'ın Halkevi olarak kullanılması için bağışladığı iki katlı evde, ilerleyen zamanlarda da Tan Sineması'nın asma katında devam etmiştir. Sivas Halkevi, 8 koldan müteşekkildir. Güzel sanatların mûsikî, resim, heykel, mimari, süsleme sanatları gibi alanlarda profesyonel ve amatör kişileri bir araya getirip onların yetişmelerine imkân sağlamayı amaç edinmiştir. Gece eğlencesi, konserler, müsamereler, sinema gibi faaliyetler Halkevi'nin merkez çalışmaları arasındadır.

Çıkarttığı *Ortayayla*, *4 Eylül* adlı dergileri ve *Kızılırmak* gazetesi ile şehrin kültür, sanat ve edebiyat sahalarına yönelik faydalı yazılar yayımlatarak, şehrin folklor hayatına katkıda bulunmuştur.

Halkevi, mûsikî çalışmalarında koro, bando, orkestra, radyo ve gramofondan faydalanmıştır. Halk türkülerinin notalarını, sözlerini tespit etmiş ve orijinallerini korumak için çalışmıştır. Her ne kadar modern mûsikînin yayılması amaç edinse de, o dönemde icrada bulunan Sivas'taki mûsikîşinasların mûsikî hayatlarından edilen bilgilere göre Türk mûsikîsinin fasıl eserlerinin yoğunlukla geçildiği, klâsik sazlarla icra yapıldığı ve halkın büyük bir beğeni ile bu konserleri dinlediği anlaşılmaktadır.

Halka açık Batı ve Türk mûsikîsi konserleri verilmiştir.⁶⁷ 1933 yılında 3 konser düzenlenmiş ve bunların 300 kadar dinleyicisi olmuştur. 1939 yılında Halkevi Ar şubesi, mandolin kursu açmıştır.⁶⁸ Haftanın belirli günlerinde Garp müziği kolu olarak keman solololarından oluşan konserler ile Türk müziği kolunun vermiş olduğu konserler, halkın mûsikî zevkinin gelişimi için hizmet etmiştir.⁶⁹ Halkevi ve Öğretmenler Derneği'nde Türk mûsikîsi çalışmalarının başladığı ve 21 Nisan 1948 yılında Sivas Lisesi salonunda konserle ilk semeresini verdiği bilinmektedir. Dört

⁶⁶ Serap Taşdemir, "Sivas Halkevi Dergisi: Ortayayla (4 Eylül)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, S.53:2002, s. 405-421.

⁶⁷ CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, Zerbamat Matbaası, Ankara 1940, s. 9-13; Ayrıca bk. M. Fahreddin Başel, *Sivas Bülteni*, Kâmil Kitab ve Basımevi, Sivas 1935, s. 184.

⁶⁸ "Halkevi Haberleri", 4 Eylül, S.1: 1939, s. 31.

⁶⁹ "Halk Evimizin Bir Yıllık Çalışmaları", 4 Eylül, S.24: (1941), s. 4-6.

bölümden oluşan programın birinci bölümünde Dede Efendi'den ve diğer bestecilerin eserlerinden mürekkep bir repertuvar ile Ferahfezâ faslı icra edilmiştir. İkinci ve üçüncü bölümde, solo şarkılar, son bölümde ise, Anadolu ve Rumeli Halk türküleri seslendirilmiştir. Bu faaliyetler Orhan Halit Öztürk⁷⁰ önderliğinde yürütülmüştür. O dönemlerde Sivas Lisesi'nin, müzik ve sanat konusunda Orhan Öztürk, Kadri Özyalçın (Türkçe öğretmeni) ve Sadiye Erhan (Müzik öğretmeni) gibi öğretmenlerinin sayesinde de aşama kaydettiği ifade edilmektedir.

Halk Eğitimi Merkezi faaliyete geçinceye kadar sanatsal çalışmalar sürekli devam etmiştir. 20. yüzyılda yetişen birçok kişi bir nevi bu mûsikî okulunda icralarda bulunan mûsikîşinaslardan beslenmiştir.⁷¹ Tanburî Hüsnü Aykol ve Ömer Altuğ gibi pek çok saz ve ses sanatkârı buralarda toplu fasıl geçmişler, meşk yapmışlardır.

2.2.2 Sivas Halk Eğitim Merkezi ve Türk Sanat Müziği Korosu

Halkevi'nden sonra kurulan ve Sivas'taki önemli ses ve saz sanatkârlarının yetiştiği bir kurumdur. Sivas Halk Eğitim Merkezi binası 1973 yılında yapılmıştır. Kirkor Elmasdağı ile Doğan Tokgöz birlikte Türk Sanat Müziği Korosu'nu kurmuşlardır. Sivas'ta önceleri notaya bağlı kalınmadan meşk yoluyla yapılan icralar, bu kurum ile daha düzenli ve disiplinli bir şekle bürünmüştür. Zamanla kendini yetiştiren mûsikîşinaslar ile koroda nota, makam, solfej, usûl dersleri verilerek Türk mûsikîsi icrası ve eğitimi yapılmıştır.

Kirkor Elmasdağı ile Doğan Tokgöz'ün korodan ayrılmasıyla; koroya belli zaman aralıklarıyla Arif Şanlı, Zeki Bölükbaşı, Yusuf Aşçıoğlu ve Ömer Dilek Talı hocalık yapmıştır. Haftanın belli günlerinde yapılan çalışmalarla 2-3 ayda bir konser programları icra edilmiş, bunlar halk tarafından da yoğun ilgi görmüştür. Konserlerde daha çok fasıl mûsikîsi icra edilmiş, solo şarkılar okunmuştur. Sivas

⁷⁰ Sivas lisesi fizik öğretmeni, udî ve bestekârdır. Detaylı bilgi için bk. Faruk Aburşu, "Ömürde Bir Defa Çıkar Nişan – Nikâh Gazetesi", *Hayat Ağacı*, S.29: 2016, s.4-9.

⁷¹ Sivas İl Yıllığı, 1973, s. 247.

Halk Eğitim Merkezindeki Türk sanat müziği kadroları daha sonra Sivas Belediye Konservatuvarının çekirdek kadrosunu ve icra heyetini oluşturmuştur.⁷²

2.2.3 Sivas Belediye Konservatuvarı ve Türk Sanat Müziği Korosu

Sivas Halk Eğitim Merkezindeki koro faaliyetlerinin ancak bireysel gayretlerle devam edebilmesi, Halk Eğitim sahnesinin ihtiyacı karşılayamaması, öğrencilerin çalışma azminin ve sayılarının giderek artması ve halkın konserlere ilgisinin fazla olması sebebiyle; Bursa, Samsun Belediye Konservatuvarları ile Elazığ mûsikî cemiyetlerinin tüzükleri getirtilerek incelenmiş, Sivas'ın mahalli özellikleri göz önünde bulundurularak yapılan uygulamalarla bir "Sivas Belediye Konservatuvarı Tüzüğü" hazırlanmıştır.⁷³ Belediye Meclisinin onayına sunularak benimsenen tüzük, İç İşleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün 25.7.1983 tarih ve 13027 sayılı kararıyla onanmış, 1985 yılında dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrerem Taşcıoğlu ile Belediye Başkanı Bekir Timurboğa'nın (1984-1989)⁷⁴ katılımıyla düzenlenen açılış ile öğretime başlamıştır. Atatürk Caddesi PTT binasının karşısında eski Eğitim ve Kültür Müdürlüğü binasında çalışmalarını sürdürmüştür.

Başlangıçta konservatuvarda bir müdür odası, bir kalem odası, dört adet sınıf ve bir adet atölye vardır. Bu sınıflara; Muzaffer Sarısözen, Ömer Altuğ ve Âşık Veysel dershanesi adları verilmiştir. Birinci yılı hazırlık olmak üzere üç yıllık tedrisat uygulanmıştır. Bu sistem içerisinde İç İşleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce onanarak gelen kadro cetvelinde, istihdam edilmek üzere; Konservatuvar müdürü, Klâsik Türk Mûsikîsi Bölüm şefi, Halk Mûsikîsi Bölüm şefi, Tiyatro Bölüm şefi ve iki adet konservatuvar memuru görevlendirilmiştir. Öğrenime başladığı günden itibaren müstakil olarak Cumhuriyet Üniversitesi ve Sivas Halk Eğitim merkezi işbirliği ile ilde çeşitli sanatsal faaliyetlerde bulunulmuştur.

Sivas Belediye Konservatuvarının kurulmasına temel teşkil eden çalışmalar Arif Şanlı'nın Sivas Halk Eğitim Merkezinde kurduğu Türk sanat müziği korosuyla

⁷² Rıfat Kaya, "Sivas'ın Yakın Tarihinde Mûsikî Geleneği", *Hayat Ağacı*, S.21: 2013, s. 47.

⁷³ Orhan Sağlamer, "Sivas'ta Bir Konservatuvar Düşü ve Gerçeği", *Hayat Ağacı*, S.16: 2011, s. 55-59.

⁷⁴ Bu konuda bk. Hayrullah Ağkaş, "Sivas'a Ne Belediye Başkanları Geldi Geçti! Sivas Başkanlar Tarihi", <https://www.buyuksivas.com/sivas-baskanlar/>, Erişim Tarihi 14.09.2019.

başlamıştır. Belli bir teknik ve disiplin içinde (nota, makam, usûl, solfej, repertuvar, vb.) yürütülen çalışmalarla koro kısa zamanda Sivas halkına yılda birkaç kez konser verebilecek başarıya ulaşmıştır. Bu faaliyetlerin yanında Türk halk mûsikîsinin, tiyatro bölümünün ve halk oyunları bölümünün de yapmış olduğu sanatsal çalışmalar halkın beğenisini kazanmıştır. Gerek halk mûsikîsi gerekse klâsik Türk mûsikîsi ve halk oyunları dalında iki yüzden fazla öğrenci eğitim görmüştür. Giderek çalışmaların hız kazanması ile bu bölümlerde öğrenci sayıları artmış, bu hizmetlerle yetenekli öğrenciler desteklenmiş ve zamanla koroda önemli icracılar yetişmiştir.

Konservatuvarı ileriye taşımak ve daha çok gelişmesini sağlayabilmek için, 1986 yılında “Konservatuvarı Geliştirme ve Yaşatma Derneği” adı altında bir dernek kurulmuştur. Bununla birlikte, Konservatuvarda ve ilde yürütülen kültürel ve sanatsal çalışmaları tanıtmak amacıyla da *Sivas Kültür ve Sanat Dergisi* çıkarılmıştır.⁷⁵ Konservatuvar, sesini hem Sivas’a hem de Anadolu’ya duyurarak şehrin mûsikî hayatına hizmet etmiştir.⁷⁶

Her yılın Ekim ayı içerisinde eğitime başlayan Konservatuvarda, adaylar yetenek test sınavına tabi tutularak alınmıştır. Önceleri Ömer Dilek Talı yönetiminde olan Türk sanat müziği korosu ile belli dönemlerde konserler düzenlenmiştir. 7 Mayıs 1986 tarihinde Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas Halk Eğitim Merkezi ve Belediye Konservatuvarının katılımı ile Muzaffer Sarısözen’i anma gecesi düzenlenmiştir. İlki gerçekleşen bu anma geceleri programında Belediye Konservatuvarı, Sarısözen’in derlediği ve sevdiği türkülerden oluşan bir program sunmuştur. Yıl içinde klâsik Türk mûsikîsi ve Türk halk mûsikîsi dallarında 4 Eylül festivali vesilesiyle konserler düzenlenmiştir. 10 Mart 1987’de tanburî ve bestekâr Ömer Altuğ’u anma gecesi, 25 Nisan 1987’de Zaralı Halil anma gecesi programları yapılmıştır. İlerleyen dönemlerde de Ankara ve İstanbul Radyolarında konser programları tertip edilmiştir.

⁷⁵ Orhan Sağlamer, “Konservatuvarların Önemi ve Sivas Belediye Konservatuvarı”, *Sivas Kültür-Sanat*, S.2: 1987, s.1-3; Orhan Sağlamer, “Sivas’ta Bir Konservatuar Hayâli”, *Hayat Ağacı*, S.16: 2011, s. 55-59.

⁷⁶ Bu konuda bk. Sivas Kültür-Sanat Dergisi, “Belediye Konservatuvarından Haberler”, *Sivas Kültür-Sanat Dergisi*, S.3: 1988, s.30-31.

Arif Şanlı, Zeki Bölükbaşı, Orhan Sağlamer, Ömer Dilek Talı, Selahaddin Eyyubi Işıksal, Kâmil Şakar, Mustafa Akpınar gibi kurumda koro çalıştıran kişiler ve icrada bulunan mûsikîşinaslar, mûsikî sevenlerine ve şehrin mûsikî kültürünün gelişimine önemli katkıda bulunmuşlardır.

Yüzyılın sonlarına doğru da Eğitim ve Kültür İşler Müdürlüğü olarak gerek koro konserleri gerekse çalgı kursları ile çalışmalarını sürdürerek günümüze kadar gelmiştir.

2.2.4 Atatürk Kültür Merkezi Türk Sanat Müziği Korosu

20. yüzyılın sonlarında Sivas'taki Türk sanat mûsikîsi ihtiyacını büyük oranda karşılayan bu kültür kurumu 28 Ekim 1987 günü resmi olarak açılmıştır. Bu kültür merkezinin içerisinde çalışma sınıfları oluşturularak; halk oyunları, Türk halk müziği, Türk sanat müziği, resim, heykel, fotoğraf ve ses kayıt stüdyosu gibi çeşitli bölümler kurulmuştur.⁷⁷ Koro çalışmalarının yapıldığı yer, günümüzde eski İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü binası yanında üç katlı olarak inşa edilmiş küçük binadır.

Şehrin kültür ve sanat hayatının canlı ve dinamik kalmasındaki rolü çok büyük olan bu kurum, mûsikî çalışmalarında çok zengin bir saz ve ses topluluğu ile çalışmalarını uzun yıllar devam ettirmiş, halka yönelik birçok konser düzenlemiştir. Bu koro tamamen mûsikîye istidadı olan kadın ve erkek yetişkin bireylerden seçilerek oluşturulmuştur. İlk dönemlerde (1990'lı yılların başında) bu TSM korosunu kemanî Doğan Tokgöz çalıştırmıştır. Fakat bu dönemde yapılan çalışmalar çok uzun sürmemiş, belli dönemlerde mûsikî çalışmaları aksamalara uğramıştır.

Sistemli ve düzenli bir şekilde çalışmalarını uzun yıllar devam ettirecek olan bu koro, 1996 yılının Ekim ayında Selahattin Eyyubi Işıksal ve Kâmil Şakar öncülüğünde kurulmuştur. Ayrıca, koronun kurulmasında AKM Müdürü Ahmet Opan'ın önemli katkılarının olduğu da ifade edilmektedir. Bu dönemden itibaren gerçekleştirilen konserler ve çalışmalar ile Sivas'ta Türk mûsikîsi adına çok önemli hizmetlerde bulunulmuştur.⁷⁸ Bu cemiyet ortamı adeta konservatuvar görevi görerek önemli icrakârlar yetiştirmiştir. Öyle ki bu koroda yetişmiş sâzendeler içerisinde

⁷⁷ Orhan Sağlamer, "Sivas'ta Sanat Etkinlikleri ve Yeni Kültür Sitemiz", *Sivas Kültür-Sanat Dergisi*, S.4: 1989, s. 2.

⁷⁸ Yapılan faaliyetler Kamil Şakar biyografisinde verilmiştir.

bugün müzik öğretmeni, akademisyen olarak Türk mûsikîsine hizmet eden kişiler olmuştur.

Türk sanat müziği çalışmaları 1996-2007 yılları arasında Kâmil Şakar'ın yönetiminde devam etmiştir. Yardım ve özel günler kapsamında vakıf ve dernek adına yapılan programlar, bestekârlar adına yapılan konserler, mehter takımı ile verilen özel konserler, Cumhuriyetin 75. ve 80.yılına özel verilen konserler, 10 Kasım Atatürk'ü anma konserleri, koro ile gerçekleştirdiği fasıl, solo ve beraber şarkılar konserleri gibi pek çok faaliyet düzenlenerek şehrin sosyo-kültürel gelişimine de hizmette bulunulmuştur.

3. BÖLÜM

20. YÜZYILDA SİVAS'TA YETİŞEN MÛSİKÎŞİNASLAR

Bu bölümde Sivas'ta klâsik Türk mûsikîsine hizmet etmiş hânende, sâzende ve bestekârların biyografik bilgileri ve yaptıkları çalışmaları yer almaktadır. Birden çok yönlü olan mûsikîşinaslar (hem bestekâr hem sâzende gibi) kategorize edilirken daha çok öne çıkan yönlerine göre değerlendirilmiştir. Araştırmamızda yer alanlar, Sivas'ta yaptığı çalışmalar ile öne çıkan ve tanınmış kişilerden oluşmaktadır. Sivas'ta varlığını sürdürmüş bu kişiler, yaptıkları icralarıyla şehirde Türk mûsikîsinin gerek yaşamasına gerekse gelecek nesillere bu kültürün aktarımı konusunda önemli katkılar sağlamışlardır. Bu bölüm içerisinde on bir hânende, yirmi dört sâzende ve beş bestekârdan oluşan 40 mûsikîşinas yer almaktadır. Bu kişiler hakkındaki bilgiler kronolojik bir sıra izlenerek aktarılacaktır.

3.1. Hânendeler

Farsça bir terim olan hânende kelimesi “okuyucu” anlamına gelmektedir. Türk mûsikîsi eserlerine sesleri ile eşlik eden kadın veya erkek sanatçılar için kullanılmıştır.⁷⁹ 20. yüzyılda Sivas'ta klâsik Türk mûsikîsi hayatında önemli hânendeler yetişmiştir. Araştırma kapsamında elde edebildiğimiz on bir hânendenin hayatlarına dair bilgiler açıklama metodu ile aktarılacaktır.

3.1.1. Celal Diler

Sivas'ta döneminin ünlü hânendelerinden biri olan Celal Diler, 22 Şubat 1938'de Sivas'ta doğdu. İlkokulu Dumlupınar ve Recebevi'nde, ortaokulu ve liseyi Sivas Lisesi'nde okuyarak 1957 yılında mezun oldu. Aynı yıl İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne kaydolup 1961 yılının Şubat ayında mezun oldu.

1959'da Ayhan Sökmen'in kurduğu Yüksek Tahsil Gençlik Korosu'na girdi ve klâsik Türk mûsikîsi konserlerinde yer aldı. Askerden geldikten sonra 1 Ocak 1964 tarihinde Sivas'ta serbest muhasebeci olarak çalışma hayatına atıldı.

⁷⁹ Nuri Özcan, “Hânende”, DİA, C.16, TDV Yayınları, İstanbul 1997, s. 27.

Sivas'ta döneminin tanınmış hânendelerinden olan Celal Diler, şehirdeki birçok mûsikî topluluğu içerisinde yer aldı. Doğan Tokgöz, Ahmet Puruçuoğlu, Kirkor Elmasdağı ve Bülent Dikmen gibi saz arkadaşlarıyla çeşitli salonlarda sahne aldı.

Sivas Halk Eğitim Merkezinde Türk sanat müziği çalışmalarında hânende olarak icralarda bulundu. 1982 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Gençlik Korosu'nda yer aldı. Sivas'taki mûsikî çalışmalarını son olarak Sivas Kültür ve Sanat Derneği TSM korosunda 2012 yılında tamamladı.

Celal Diler'in bir oğlu ve mimar olan bir kızı vardır. Oğlu Alper Diler TRT Ankara Radyosu TSM sanatçısıdır. Sivas'ın mûsikîye gönül vermiş solistlerinden Celal Diler, 6 Eylül 2019 yılında vefat etmiştir.⁸⁰

3.1.2. Kadri Şarman

Bestekâr ve yaşadığı dönemin tanınmış ses sanatçılarından olan Kadri Şarman, 1943 yılında Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde doğmuştur. İlk ve ortaokul eğitimini babasının maarif memurluğu yaptığı Sivas'ın Şarkışla ilçesinde tamamlamıştır. Babası Ali Faik Şarman, 1958 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Tayin Terfi Şubesi'ne tayin olunca Ankara'ya gelmiştir. Babası ile beraber Ankara'ya gelen Kadri Şarman, Ankara Atatürk Lisesi'nden sonra 1969 yılında Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi'nden mezun olmuştur.

Kadri Şarman'ın mûsikîye olan yeteneğini fark eden ağabeyi İlhan Şarman, mûsikîyle ilgilenmesi konusunda onu teşvik ederek yönlendirmiştir. Kuklacı Hadi Poyrazoğlu'nun Cebeci Dört Yol Aile Çay Bahçesi'nde "Amatör Ses Yarışması" ilanını gören ağabeyi, kardeşini bu yarışmaya girmesi için ikna etmiştir. 1961 yılında, jüride Arif Sami Toker, Selahattin İnal, Nevin Demirdöven, Neşe Can ve Nezahat Bayram'ın yer aldığı bu yarışmaya bestesi Kemal Gürses'e, güftesi Ali Haydar Abdullahoğlu'na ait *Zulmetle Ayrılık Bestesi Yapan (Geceler)* adlı eserle katılmıştır ve kendisine *Ankara Ses Kralı* ifadesi kullanılmıştır. 1963 yılında TRT'nin açmış olduğu stajyer ses sanatçısı sınavına katılmış fakat kazanamamıştır. Münir Nurettin Selçuk, Alâeddin Yavaşca, Muzaffer İlkar ve Melihat Pars'ın

⁸⁰ Anıl Mert, Alper Diler ile yapılan Röportaj, 04.11.2019.

bulduğu bu jüride kendisinin mûsikîyi bırakmaması ve çalışmaya devam etmesi ifade edilmiştir. Daha sonra Radyo sınavına giren arkadaşlarının tavsiyesi üzerine, kanun sanatçısı Nevzat Sümer'in Türk mûsikîsi topluluğuna katılarak haftanın üç günü, akşamları üçer saat olmak üzere burada mûsikî dersleri almıştır. Nevzat Sümer bir gün çalışmaya Zeki Müren'i getirmiş ve onun okuduğu *Menekşelendi Sular*, *Sular Menekşelendi* adlı eseri Kadri Şarman'ı çok etkilemiştir. Zeki Müren'in "Müziğimizin geleceği açısından gençleri buralarda görmek ne kadar mutluluk ve umut verici, müziğimizi sizlerin sayesinde yaşasın ve iyi yerlere gelsin. Çalışmalarınıza lütfen devam edin." sözlerinin oradaki herkese moral kaynağı olduğu ifade edilir.⁸¹

Nevzat Sümer'in yönetimindeki topluluk Maltepe Güney Park'ta fasıl heyeti olarak çıkmaya başlamış, saz heyetinde; tanburda Akın Özkan, kanunda Nevzat Sümer, kemanda Yücel Aşan, udda Cengiz Dişçioğlu ve Şekip Ayhan Özışık, klarnette Ruhi Günel ve neyzen Hayri Tümer'in bulunduğu bir ekiple akşam programları yapmışlardır. Birçok otel ve eğlence mekânlarında 1975 yılına kadar solist olarak çalışmıştır.

Kadri Şarman, TRT Ankara Radyosu sanatçıları takip etmiş ve onlar gibi okumaya çalışmıştır. Alâeddin Yavaşca, Mustafa Sağyaşar, Ziya Taşkent, Müzeyyen Senar, Nesrin Sipahi gibi birçok sanatçı bunlardan bazılarıdır. 1966 yılında gazetelerden ve radyolardan duyurularak sanatçı alımı için sınav açılmış, 7-8 bin kişinin katıldığı bu sınavı başarıyla kazanan Şarman'ın burslu sanatçılık dönemi başlamıştır.⁸² 7 Kasım 1968 tarihinde İlkay hanımla evlenmiş, bu evlilikten Nağme adlı kızı ve Özgür adında oğlu dünyaya gelmiştir.

Dört yıl süren stajyerlik döneminin sonunda kadroya alınmıştır. 1969 yılında da İstanbul Radyosuna atanarak görevlendirmeye Ankara Radyosuna geçmiştir.⁸³ 1972-1973 yılları arasında asteğmen olarak Polatlı Topçu Okulu'na atanmıştır. Kışlada solo programlar yapmış ve birçok yerde konserler vermiştir. Askerden geri döndüğünde tekrar Ankara Radyosuna girebilmek için başvuruda bulunmuş ve büyük

⁸¹ Mustafa Aydemir, "Sivas'tan Doğan Bir Yıldız; Kadri Şarman", *Zafer Gazetesi*, 25 Aralık 2018, s.3.

⁸² *agg.*, 1 Ocak 2019, s.3.

⁸³ *agg.*, 8 Ocak 2019, s.3.

bir beğeniyle Kadri Şarman radyoya alınmıştır. 1972 yılında, TRT'den görevli olarak gittiği Ortadoğu ülkelerinde Irak, Kuveyt, Ürdün ve Suriye'de; 1983 yılında Pakistan, 1990 yılında Almanya ve 1992 yılında Türkiye Cumhuriyetlerinde (Kazakistan, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan ve Kırgızistan); 1995 ve 1996 yıllarında ise Almanya'da, Cezayir'de ve Tunus'ta konserler vermiştir.

1985 yılında, Yağmur Plak tarafından on iki şarkılık Longplay “Dün ve Bugün” ve sekizlerden on altı şarkı olan bir kaset piyasaya çıkarmıştır. Yine o dönemlerde TRT Genel Müdürü İbrahim Şahin'in kurum sanatçılarında yaptığı CD albüm çalışmalarında Kadri Şarman, Ulus Müzik'ten çıkan “Vefasız Peri” adlı albümü ile piyasaya çıkmıştır.

2007 Eylül ayında TRT Ankara Radyosundan emekli olmuştur. Daha sonra da Ankara Radyosu Bant Denetleme Kurulunda ve Müzik Dairesi Repertuar Kurulunda görev almıştır. Türk Mûsikîsi Federasyonu'nun (TÜMFED) müteşebbis heyetinde yer alan kuruculardandır ve başkan yardımcılığı yapmıştır. TRT denetiminden geçerek yayımlanmış yedi bestesi mevcuttur. Birçok bestesi de denetlenmeyi beklemektedir.⁸⁴

Birçok amatör TSM korosunda şeflik yapmaktadır. Kadri Şarman'ın çalıştırdığı dernek ve korolar şöyledir: Ankara Türk Mûsikîsi Derneği, Mutlu Yaşam Derneği Korosu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Korosu, Konutkent Korosu, Yenimek Korosu, Çankaya Belediye Korosu, Gönül Dostları Korosu, Vadi Korosu, Oran-Atatürk Sitesi Korosu, Başbakanlık Korosu, Gençlik Spor Korosu, Adalet Bakanlığı Korosu, Şarmanlar Korosu. Bu korolardan yetiştirdiği birçok öğrenci ile mûsikîmize hizmetlerini devam ettirmektedir.⁸⁵ Çok küçük yaşlardan itibaren kanun çalan oğlu Özgür Şarman, günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığının Ankara Devlet Klâsik Türk Müziği Korosunda misafir kanun sanatçısı olarak çalışmaktadır.⁸⁶

⁸⁴ *agg.*, 15 Ocak 2019, s.5.

⁸⁵ Hâlen devam ettirdiği korolar; Ankara Türk Müziği Derneği, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi korusu, Gönül Dostları korusu, Vadi korusu, Oran-Atatürk Sitesi korusu ve Şarmanlar korusudur.

⁸⁶ Mustafa Aydemir, *agg.*, 22 Ocak 2019, s.3.

Tablo 1. Kadri Şarman'ın Eserleri İle İlgili Bilgiler

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Bir Değil Bin Şarkı Yapardım Sana	Mehmet Erbulan-Şair	Hicaz	Şarkı	Düyek	15889
Bir Kez Gelip Geçer De Ömrümüzden	Oktay Şamiloğlu	Kürdili-Hicazkâr	Şarkı	Düyek	19593
Bu Vatanı Bu Bayrağı Sevmezsen	Mehmet Erbulan-Şair	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Aksak	20883
Göz Gözü Görmeyecek Kadar Mıydı	Tekin Gönenç	Hüzzam	Şarkı	Düyek	18823
Güneşin Işığı Senden Nur Alır	Vural Şahin	Nihavend	Şarkı	Düyek	14752
Sen Vefasız Bir Peri Sen Zalimin Birisin	Mehmet Erbulan-Şair	Bayatî	Şarkı	Düyek	9444
Toprak Gibi İslanıp Hep Hasret Kokuyosun	Bekir Mutlu-Doktor, Şair	Hüseynî	Şarkı	Nim Sofyan	10702

3.1.3. Hüseyin Yerliyurt

Hüseyin Yerliyurt, 14 Ekim 1945'te Sivas'ta Ece Mahallesi'nde doğdu. Babası Mustafa Bey, annesi Emine Hanım'dır. Recep Handan İlkokulu, Atatürk Ortaokulu ve Sivas Ticaret Lisesi'nde tahsil gördü. Okul dışında Türk sanat mûsikîsi çalışmaları ile uğraştı. 1967 yılında Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni kazandı. 1968'de Adana Halk Eğitim Merkezindeki Türk mûsikîsi çalışmalarında bulundu ve Arif Nihat Aka'dan nota dersleri aldı. Onun da katkıları ile üniversite korosu kurarak okul yıllarını mûsikî ile geçiren Hüseyin Yerliyurt, 1974 yılında mezun oldu ve aynı yıl evlendi.

Mûsikî hayatı, çocukluk yıllarında en büyük ağabeyi olan Ali Yerliyurt'un ona öğrettiği şarkılarla başladı. Daha sonra diğer ağabeyi Erdoğan Yerliyurt ile bağlama ve ud çalışmalarına devam ederken Ali ağabeyi tarafından Sivas Halkevi Türk Sanat Müziği Kolu'na kayıt ettirildi. 1960'lı yıllarda Halkevi ile başlayan mûsikî hayatını kendisi şöyle anlatıyor⁸⁷:

“On beş yaşında Türk sanat müziği koro çalışmalarına ilk başladığım günkü heyecanımı kelimelerle anlatmam mümkün değil. O dönem ki çalışmalar Sayın Erol Uygun Hoca'nın şefliği tarafından yönetiliyordu. Asker kökenli olduğu için disiplinli bir çalışma yapılıyordu. Her ne kadar nota ve usûl gibi nazariyat dersleri olmasa da konser çalışmalarında geçilen eserlerin ağırlığı önce beni korkutmuş ama kısa zaman sonra Türk mûsikîsinin içindeki derinliklere alıp götürmüştü. Bir yandan dernek

⁸⁷ Hüseyin Yerliyurt, *Hüseyin Yerliyurt'un Yaşam Özeti*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), İstanbul 2019, s. 1.

çalışmalarına devam ederken bir yandan da radyo ve plaklardan güncel şarkıları da çokça dinleyerek repertuarıma her gün yeni bir eser katmaya çalışıyordum. Okula gidip gelirken Sivas Lisesi binasının karşısındaki parkta (eski adı Cıbıllar Parkı), kahvehanede devamlı çalınan plaklardan yeni bir şarkı duyduğumda okulu asıp o şarkıyı birkaç kere dinleyebilmek için parkın etrafında onlarca tur atarak o şarkının bir kere, bir kere daha çalınmasını bekler ve hafızaya kayıt ederdim. Bunun gibi kendi gayretimle öğrendiğim bazı şarkıları dernek çalışmalarında enstrüman çalan sâzende ağabeylerimizden rica ederek birlikte icra etmek isterdim ama bu isteğim birçok zaman reddedilir “daha sonra, daha sonra” denilerek ertelenirdi. Ama ben hiç yılmadan bu ortamın oluşması için epey bir gayret göstererek o şarkıyı sazlarla beraber okumayı başarırdım. Herhalde güzel okuyordum ki onlarda beğendiklerini “Aferin!” diyerek beni onurlandırıyorlardı.”

Altı yıl serbest olarak, altı yıl T.C. Halk Bankası’nda (Adana, Mersin, Sivas, Bursa, M. Kemalpaşa şubelerinde) çalıştı. Şeflik kadrosunda iken askerlik sebebi ile görevinden ayrıldı. İki yıl yedek subay olarak askerlik görevini tamamladı ve Karadeniz Ereğli Demir ve Çelik Fabrikası’nda muhasebede göreve başlayınca Erdemir Mûsikî Derneği’nde hem kemancı hem de hânende olarak yıllarca hizmet etti. Koro çalışmalarında bir yıl hocalık yapan Erol Sayan’ın bilgi ve tecrübelerinden istifade etti. 2011 yılında ise eşinin vefatı üzerine koro çalışmalarını bıraktı.

2000 yılında emekli olan Hüseyin Yerliyurt, 2003 yılında İstanbul’a taşınarak Kadıköy Yeldeğirmeni semtinde bir dükkân kiraladı ve kendi müzik atölyesini açtı. Hâlen aynı yerde on yedi yıldır ud yapmakta ve öğrencilerine ud, keman, nota ve repertuar dersleri vermektedir.

Sivas eşrafından Hacer Deveci ile evli olup, Buğra ve Bora adlarında iki oğlu, Tuba adında ise bir kızı vardır.⁸⁸

3.1.4. Âkif Özüşen

Dedeleri ve ailesi Selanik göçmenidir. 1924 yılında mübadele ile Selanik’in Kayalar ilçesinden getirilerek Sivas’ın Gürün ilçesine yerleştirilmişlerdir. 2 Ocak 1946 yılında Sivas’ın Gürün ilçesinde doğmuştur. Annesi Hanife Hanım, babası Aziz Bey’dir. Beş kardeşlerdir. 1958’de Fevzi Paşa İlkokulu’nu, 1962 yılında Atatürk

⁸⁸ Hüseyin Yerliyurt, *age.*, s. 2.

Ortaokulu'nu bitirmiştir. 1966 yılında Kazancılar'da yer alan Ticaret Lisesi'nden 3.sınıf terki ile Ankara Radyosunda sanatçılığa başlamıştır.

Âkif Özüşen'in mûsikîye olan ilgisi küçük yaşlarda ilkokula giderken başlamıştır. Babasından kemanın nağmelerini, annesinden Rumeli şarkılarını dinleyerek büyümüştür. Anne ve babasının mûsikî ile ilgilenmeleri Akif Özüşen'in bu sahaya yönelmesinde büyük bir rol oynamıştır.

Sivas'ta mûsikîyi icra ettiği dönem ortaokul ve lise yılları arasındadır. Sivas Halk Eğitim Merkezine giderek önce kurslara daha sonra Türk mûsikîsi korosuna katılmıştır. Koro Şefi Erol Uygun'dan nota, makam, usûl gibi nazari dersler almıştır. Udî Kirkor Elmasdağı ve diğer arkadaşlarıyla birlikte Sivas'ta birçok konserde yer almıştır.

Ankara'da TSM korolarını çalıştırmakla beraber özel olarak öğrencilerini yetiştirmektedir. Çalıştırmış olduğu korolar: 2000 yılında Ankara'da BOTAŞ TSM Korosu ve Çankaya Yıldız TSM Korosu, İzmir'de beş yıl "İzmir GAZ TSM Korosu", Adapazarı'nda iki sene özel olarak "Özüşen TSM Korosu", Ankara Eryaman'da "Güzel Kent TSM Korosu" ve Çankaya'da "Özüşen TSM Korosu"dur.

Âkif Özüşen, ses sanatçılığının dışında enstrüman olarak keman, viyola, ud ve kanun çalmaktadır. 2007 yılında görev yaptığı Ankara Radyosundan emekli olmuştur.

Evlidir ve isimleri; Salih, Dilek, Bahadır, Esra ve Eda olan beş çocuğu vardır. Bahadır Özüşen babasının yolunu tercih etmiştir ve hâlen TRT Ankara Radyosunda TSM Ses Sanatçısı olarak çalışmaktadır.⁸⁹

3.1.5. Ahmet Güler

Ahmet Güler, 22 Ağustos 1953'te Sivas'ta Altuntabak Mahallesi'nde doğdu. Annesi Ayşe Hanım, babası Devlet Demiryolları Cer Atölyesi'nde dökümhane şubesinde döküm ustası olarak çalışan Kasım Bey'dir. Sekiz kardeşlerdir. Mûsikîşinas bir ailede doğmuştur. Kardeşlerinin hepsi hânende ve sâzendedir. Sivas Halil Rıfat Paşa İlkokulu, 4 Eylül Ortaokulu ve Ticaret Lisesi'nde tahsil görmüştür.

⁸⁹ Âkif Özüşen, *Âkif Özüşen'in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Ankara 2019, , s.1-3.

1974'te Sivas'tan ayrılarak Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümü'nden mezun olmuştur.

1969 yılında mûsikî hayatına Sivas Halk Eğitim Merkezinde başlamış, aynı zamanda dinî mûsikî ile ilgilenmiştir. Korodaki kanun icracısı Ahmet Purutçuoğlu ve udî Kirkor Elmasdağı ile çalışma imkânı olmuştur. 1973 yılına kadar Sivas'ta hânende olarak çalışmalarına devam ederek Orduevi'nde, düğün salonlarında ve birçok mekânda Doğan Tokgöz, Hasan Esen, Demir Tokgöz, Şemsettin Sübütay gibi saz arkadaşlarıyla çalışarak Türk sanat mûsikîsi icralarında bulunmuştur.

1976 yılında Gümrük ve Tekel Bakanlığında çalışmaya başlayarak 42 yılı aşkın bir süre burada yönetici olarak görev yapmıştır. Çalıştığı bu kurumdan 2017 yılında emekli olmuştur.

Güler, 1981 yılında askere giderek Ankara Kara Kuvvetleri gazinosunda müzisyen olarak görev yapmıştır. O sıralarda Vahdet Vural, Seracettin Erman, kemanî Demir Karabaş ve Şenol Dinleyen gibi sanatçılarla beraber sahne almıştır. 1983-1998 yılları arasında Ankara'da birçok sahnede solist olarak icralarda bulunmuştur. 1985 yılında Ankara Radyosu sınavını kazanarak "İstisna Akdi" ile 1998 yılına kadar on üç yıl ses sanatçılığı yapmıştır. 1986-1990 yılları arasında Ahmed Hatiboğlu'nun Türk tasavvuf müziği çalışmalarına katılmıştır.

1998 yılında İzmir'e yerleşen Ahmet Güler orada Gümrük TSM Korosu'nu kurmuş, 2017 yılında da Güzelbahçe Belediyesi Türk Mûsikîsi Korosu'na katılmıştır. Her iki Türk mûsikîsi korosunu da devam ettirmektedir. Aynı zamanda İzmir'de Gümrük Müşavirliği yapmaktadır.

Evlidir ve iki çocuk babasıdır. Oğlu Koray Güler Ege Üniversitesi Türk mûsikîsi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitim Bölümü mezunudur. Aranjörlik ve müzik yönetmenliği yapmaktadır.⁹⁰

⁹⁰ Ahmet Güler, *Ahmet Güler'in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), İzmir 2019, s. 1-2.

3.1.6. Yusuf Aşçıoğlu

29 Eylül 1954 tarihinde Sivas'ta doğdu. Babası Şefik Bey, annesi Güner Hanım'dır. Her ikisi de İTÜ Konservatuvar mezunu olan Fikret Aşçıoğlu (udî) ve Âkif Aşçıoğlu (kanunî) adlarında iki kardeşi vardır.

Mûsikîye olan vukufiyeti altı-yedi yaşlarındayken, o dönemde eski Selçuk Ortaokulu Tarih Öğretmeni olan dedesi Recai Bey'in nezaretinde radyodaki fasılları dinleyerek başlamıştır. 8 yaşında iken ilkokul öğretmeni Hikmet Durmaz Bey ile birlikte 1963-1964 öğretim yılında, Sivas 4 Eylül Stadyumu'nda gerçekleşen 23 Nisan şenliklerinde, oyunların ezgilerine bateri ile eşlik etmiştir.

İlkokulu Ziya Gökalp ve Ülkü okullarında okuduktan sonra Kurtuluş ve Selçuk Ortaokullarını, Sanat Enstitüsü Yapı Bölümü'nü bitirmiştir. 1978 yılında da Cumhuriyet Meslek Yüksekokulu'ndan mezun olmuştur.

Mûsikî çalışmalarına udî Kirkor Elmasdağı ve kemanî Doğan Tokgöz'den ders alarak başlamıştır. Sivas Halk Eğitim Merkezi Türk Sanat Müziği Korosu'nda yer almış, 1977 yılında da koronun bir dönem şefliğini yapmıştır. Kirkor Elmasdağı, Doğan Tokgöz, Ahmet Purutçuoğlu, Metin Sübütay, Çetin Sübütay, Şemsettin Sübütay, Veysel Çiftpınar, Hasan Esen, Ercan Akkök ve Fehmi Zileli gibi birçok mûsikîşinas arkadaşları ile yıllarca Sivas'ta çalışmalar yaparak solo programlarda icralarda bulunmuştur.

Yusuf Aşçıoğlu 1990 yılından sonra Sivas'tan ayrılarak İstanbul'a yerleşmiştir. Hâlen Beşiktaş Mûsikî Derneği'nde solist olarak sanat hayatını devam ettirmektedir. Karayollarında 18 yıl çalışıp ayrılmıştır ve İstanbul'daki köprü projelerinde kontrollük yapmaktadır. Sivas'ta Türk musikisi açısından pek çok kişide katkılarının olduğunu belirtmektedir. Bunların içinde Devlet Sanatçısı Ahat Uruk ilk akla gelenlerdendir. Evlidir, bir kızı bir de oğlu vardır. Oğlu bateri çalmaktadır.

3.1.7. Hasan Hüseyin Güler

29 Mart 1959 yılında Sivas'ta Altuntabak Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Annesi Ayşe Hanım, babası Kasım Bey'dir. Halil Rifat Paşa İlkokulu, Behram Paşa Ortaokulu, Atatürk ve Gazi Liselerinde tahsil görmüştür. Sivas Köy Hizmetleri ve Antalya İl Özel İdaresi'nde çalışmıştır.

Kardeşleri gibi kendisi de mûsikîşinas olan Hasan Güler'in mûsikîye olan ilgisi, abisi Ahmet Güler ile başlamıştır. Abisinin Türk sanat mûsikîsine olan hevesi diğer kardeşlerini de etkilemiştir. Mûsikî hayatına ilk olarak 1975'li yıllarda düğünlerde şarkı söyleyerek başlamış, Sivas Halk Eğitim Merkezinde yer alan Türk halk mûsikîsi korosunda bir süre eğitim aldıktan sonra 1978'de Türk sanat mûsikîsi korosuna geçmiştir. Kırkor Elmasdağı şefliğindeki koroda askere gidene kadar çalışmalara katılmıştır. 1980 yılının Aralık ayında askerden geldikten sonra Halk Eğitim Merkezi TSM Korosunda; Arif Şanlı, Orhan Sağlamer, Zeki Bölükbaşı, Vedat Türker, Oğuz Karlı, Yavuz Karlı, Kâmil Şakar, Kazım Aksu, Mustafa Karkınay ve Ömer Dilek Talı gibi mûsikîşinaslarla 1985 yılına kadar devam eden konser ve programlarda yer almıştır.

1996 yılında Kâmil Şakar, Eyyubi Işıksal, Murat İmrek ve Kenan Gergüy ile birlikte Sivas AKM'de Türk Sanat Müziği Korosu'nu kurmuşlardır. 2002 yılına kadar birçok konser ve solo programlarda yer almıştır. Daha sonra Antalya'ya yerleşmiştir ve orada mûsikî hayatını hânende olarak devam ettirmektedir.

Hasan Hüseyin Güler'in; Şehnaz, Uğur, Melih ve Semih adlarında dört çocuğu vardır. Oğullarından Melih ve Semih amatör olarak mûsikî ile uğraşmaktadırlar.⁹¹

3.1.8. Recep Güler

25 Aralık 1962 yılında Sivas'ın Altuntabak Mahallesi'nde doğdu. Annesi Ayşe Hanım, babası Kasım Bey'dir. Halil Rıfat Paşa İlkokulu, 4 Eylül Ortaokulu, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'nde tahsilini yapmıştır. 1984'te Sivas Beton Travers Fabrikası'nda işe başlamıştır. 1993-2005 yılları arasında Devlet Demiryolları İzmir 3. Bölgede şeflik yapmıştır.

Recep Güler'i müziğe ilkokuldaki müzik öğretmeni Selma Yıldız ve ortaokuldaki müzik hocası Fevzi Kofoglu teşvik etmiştir. Aynı zamanda babasının dost meclislerinde yaptığı dilsiz kaval ve ney dinletileri, abilerinin ve akrabalarının mûsikîyle uğraşıyor olmaları da ona bu anlamda büyük bir esin kaynağı olmuştur.

⁹¹ Hasan Hüseyin Güler, *Hasan Hüseyin Güler'in Kısaca Hayatı, 45 yıla Sığan, Neşredilmemiş Notlar* (Anıl Mert özel arşivinden), Antalya 2019, s. 1.

1970 yılında Sivas Kale gazinosu, 1973'te Sivas Halk Eğitim Merkezi THM korusu, 1976'da TSM korusu ve 1986 yılında Sivas Belediye Konservatuvarında solist olarak icralarda bulunmuştur. Buralarda icra heyeti ve kurucu üyeliği yapmıştır. Türk sanat mûsikîsi korosundayken nota ve makam öğrenmiş, deşifre derslerini Ömer Dilek Talı'dan, şan ve repertuvar derslerini ise Kâmil Şakar, Reşat İdikut ve Zeki Bölükbaşı'ndan almıştır.

İzmir TRT Bölge Müdürlüğünde misafir sanatçı olarak faaliyetlerde bulunarak bağlama, tanbur ve bendir çalmıştır. 1993 TRT Amatör Ses Yarışması'nda Ankara bölgesinde dereceleri olmuştur. Mustafa Erses, Yusuf Nalkesen, Avni Anıl ve Selim Öztaş gibi önemli mûsikîşinaslar ile çalışma imkânı olmuştur.

Yetiştirdiği öğrencilerinden Cumhur Kaplan solistlik, Uğur Tandemir ise hem solistlik hem de kanun sanatçılığı yapmaktadır. Recep Güler hâlen İzmir'de çeşitli TSM ve THM korolarında, çeşitli mekânlarda fasıl mûsikîsi icra etmektedir.

Evlidir ve iki çocuk babasıdır. Nevâ Güler, Devlet Opera ve Balesi Çok Sesli Gençlik Korusu'nda çalışmakta, diğer kızı Buse Güler ise keman çalmaktadır.⁹²

3.1.9. Ahat Uruk

18 Mart 1963 yılında Sivas'ta dünyaya gelmiştir. Babası Nihat Bey, annesi Meliha Hanım'dır. İlk ve orta dereceli okulları Sivas'ta tamamlamıştır.

Sivas'ta bulunduğu yıllarda, kendine has yorumu ve ses güzelliğiyle dikkat çeken Ahat Uruk, kına gecelerinde, düğün salonlarında solistlik yapmıştır. Birçok solo konser vermiştir. Sivas'ta koro çalışmalarında fazla bulunamamıştır.

İTÜ Türk Müziği Devlet Konservatuvarından 1986 yılında mezun olmuştur. Üniversite hayatı boyunca Alaeddin Yavaşca, Bekir Sıdkı Sezgin, Necdet Varol, Erol Deran, İnci Çayırılı ve Yalçın Tura gibi önemli mûsikî üstatlarından da istifade etmiştir.

1982 yılından itibaren TRT İstanbul Radyosunda Erkeler Topluluğu, Klâsik Koro ve Tasavvuf Topluluğu'nda görevler almıştır. Konservatuvar yıllarında, Kültür Bakanlığı görevleri ve Türk haftaları dolayısıyla; Amerika, İngiltere, İtalya, Fransa,

⁹² Recep Güler, *Recep Güler'in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), İzmir 2019, s. 1.

İspanya, Kuveyt, Dubai ve Katar gibi çeşitli ülkelerde konser ve gösterilere katılmıştır. 1987 yılında ise TRT'nin açtığı sınavı kazanarak İzmir Radyosunda ses sanatçısı olarak göreve başlamıştır. Yirmi senelik ses sanatçılığı sürecinde, kurumun düzenlemiş olduğu birçok konser ve programlarda görevler almıştır. Ses güzelliği ve icra üslubuyla pek çok mûsikî severin gönlünde yer edinmiş olan Ahat Uruk, genç yaşta yakalandığı hastalığa yenik düşerek, 15 Eylül 2007 tarihinde vefat etmiştir.⁹³

3.1.10. Murat İmrek

15 Temmuz 1964 yılında Sivas'ta Aydoğan Mahallesi'nde altı çocuklu bir ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Babası terzi, annesi ev hanımıdır. İstiklal İlkokulu, Behrampaşa Ortaokulu ve Endüstri Meslek Lisesi'nde tahsil görmüştür.

Çocukluğunda evde gramofon ve radyodan çalan eserleri dinleyerek büyümüştür. Okul hayatı boyunca derslerde şarkı söylemiş, lise son sınıftayken okul müsamesesinde klâsik saz topluluğu ile ilk konserini vermiştir.

Mûsikîşinas olan teyze oğulları ve eniştesiyle ud, cümbüş eşliğinde meşkler yapmıştır. Teyzesinin oğlu Süleyman Akveran'ın teşvikiyle de Sivas Halk Eğitim Merkezi bünyesinde yer alan koroya katılmıştır. Arif Şanlı'nın idaresindeki bu koroda 1981-1984 yılları arasında hânende olarak icralarda bulunmuştur. 1984'te askerdeyken Orduevi'nde solistlik yapmıştır. Askerden geldikten sonra yeni açılmış olan Sivas Belediye Konservatuvarına katılmıştır. İlerleyen zamanlarda TRT'nin açmış olduğu sınava başvuruda bulunmuş fakat başarılı olmasına rağmen konservatuvar mezunu olmadığı için TRT sanatçılığına seçilememiştir.

1986 yılında TCDD Sivas Beton Travers Fabrikası'nda işe başlamıştır. Bir yıl sonra Demet Hanım ile evlenmiş ve bu evlilikten Seda, Şerife ve Sercan adlarında üç çocuğu olmuştur. 1996 yılında Belediye Konservatuvarından arkadaşları ile ayrılarak AKM Türk sanat müziği korosuna geçmiştir. Burada koro şef yardımcılığı ve repertuvar hocalığı yapmış, 2008-2013 yılları arasında da koro şefi olarak mûsikî faaliyetlerine devam etmiştir. Ud ve bendir sazlarını çalmaktadır. Yetiştirdiği

⁹³ Sâlih Bora, Ahat Uruk ve seslendirdiği eserler, <https://www.turksanatmuzigi.org/sanaticilarimiz/ses-sanaticilarimiz/ahat-uruk/>, Erişim Tarihi: 01.09.2019.

öğrenciler olmuştur. Antalya, Kayseri, Yozgat, Maraş, Tokat, Erzurum, İstanbul kültür merkezlerinde konserler vermiştir. 2013 yılında çalıştığı iş yerinden emekli olup Alanya'ya yerleşmiştir. Mûsikî hayatını Alanya'daki bir koroda devam ettirmektedir.⁹⁴

3.1.11. Seval Karagözoğlu

24 Aralık 1965'te Sivas'ta Kaleardı Mahallesi'nde doğdu. Annesi Gülsel Hanım, babası Kazım Bey'dir. Selçuk İlkokulu, Danişmend Gazi Ortaokulu ve Sivas Lisesi'nde okudu. Okulunu bitirdikten sonra 1984 yılında Toprak-Su Bölge Müdürlüğü'nde işe başladı ve aynı kurumdan 2006 yılında emekli oldu.

Mûsikîye olan ilgisi, çocuk yaşlarda radyoları dinleme yoluyla başlamıştır. Sesinin güzel olması lisede hocalarının dikkatini çekmiş ve okul korosunda şarkı söyleyerek bazı zamanlar da şeflik yaparak icralarda bulunmuştur. 1981 yılında lisedeyken başlayan mûsikî hayatı, Sivas Halk Eğitim Merkezi, Sivas Belediye Konservatuvarı, Atatürk Kültür Merkezi, Kültür ve Sanat Derneği'nde yer alan Türk sanat mûsikîsi korolarında devam etmiştir. 1996 yılında Belediye Konservatuvarında klâsik takım ve şarkılardan oluşan repertuvar ile birçok konserde korist olarak yer almıştır. Ömer Dilek Talı'dan nazariyat ve solfej dersleri almıştır. AKM Türk sanat mûsikîsi korosunda Kâmil Şakar yönetimindeki birçok konserde solist olarak icralarda bulunmuştur.

2003 yılında Kültür ve Sanat Derneği Türk Sanat Mûsikîsi Korosu ile Alâeddin Yavaşca'nın katılımıyla ve şefliğinde icra edilen konser programında yer alan Seval Karagözoğlu, bestesi Türk mûsikî tarihinin en önde gelen birkaç simasından biri olan Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi'ye (ö. 1711) ait meşhur Nevâ Kâr'ı Sivas'ta ilk kez bu koroyla geçerek büyük bir beğeni topladıklarını ve Alâeddin Yavaşca'ya ait bir eser seslendirerek kendilerinin takdirini kazandığını ifade etmektedir.

Müzik öğretmenleri Kübra Avcı ve Serdar Arpaç'ı koro çalışmalarına getirerek buradaki yönlendirmeleriyle Türk mûsikîsine kazandırmıştır. Karagözoğlu,

⁹⁴ Murat İmrek, *Murat İmrek'in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Alanya 2019, s. 1-3.

2007’de Antalya’ya yerleşmiş ve dört sene boyunca fasıl mûsikîsi yapmıştır. 2008 yılında TRT2’de yayımlanan, Ankara Radyosunun Türk Sanat Mûsikîsi TV programına misafir sanatçı olarak katılmış ve bestekâr Yesâri Asım Arsoy’un *Sahilde O Hoş Buseleri Aldığım Akşam* adlı nihavend şarkısını seslendirmiştir. 2012 yılında, kemanî Bilgin Uygun ve udî Gül Yanar’ın bulunduğu on üç kişilik bir saz heyeti ile Dubai’de Türk sanat mûsikîsi konseri vermiştir. Hâlen Antalya’da TRT Ankara Radyosu Tanbur Sanatçısı Aydemir Tuncer şefliğindeki İsmail Beha Sürelsan Konservatuvarında mûsikî çalışmalarını devam ettirmektedir.⁹⁵ Mustafa Karagözoğlu ile evli olup, iki çocuğu vardır.

3.2. Sâzendeler

Farsça kökenli olan “sâz” kelimesi, çalgı, mûsikî aleti demektir. Sâzende, bir mûsikî aleti çalan sanatkâr manasına gelmektedir.⁹⁶ 20. yüzyıl içerisinde Sivas’ta birçok sâzende yetişmiştir. Bu başlık altında ud, keman, kanun, tanbur, klarnet ve vurmali çalgılar ile Sivas’ta klâsik Türk mûsikîsi icrasında bulunarak öne çıkan yirmi dört sâzendenin biyografisine yer verilecektir.

3.2.1. Ud İcrakârları

3.2.1.1. Nizamettin Akbaş

Sivas eşrafında Kambur Nizo olarak tanınmış Nizamettin Akbaş, iyi derecede cümbüş ve ud icrakârı olarak bilinmektedir. 1929 yılında Sivas’ın din âlimlerinden Mehmet Celalettin Akbaş ve dönemin kadın hoca hanımefendilerinden Hesna Akbaş’ın dördüncü çocuğu olarak Sivas Çavuşbaşı Mahallesi’nde dünyaya gelmiştir. İlkokul mezunudur. Ablaları Zehra ve Semiha, abisi Mehmet Reşat’tır.

Bir gün hemşire olan Semiha ablasının kucağındaiken ablasının ayağının taşa takılması sonucu birlikte yere düşmeleri ile omuriliğinde hasar meydana gelmiş ve

⁹⁵ Seval Karagözoğlu, *Seval Karagözoğlu’nun Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Antalya 2019, s. 1-2.

⁹⁶ Yılmaz Öztuna, *Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000, s.404.

kambur olmuştur. Bu olaydan sonra da “Kambur Nizo” lakabıyla anılmaya başlanmıştır.

Küçük yaşlarda mûsikîye ilgi duymaya başlayarak kendi kendine oynarken o zamanda kadınların çamaşır yıkarken ıslak çamaşırlara vurmak amacıyla kullandıkları tahtadan kabaca yapılmış uzun sapı olan “tokaç” adı verilen tokmakla, saza benzer bir alet yapmış ve kimseden yardım almadan bu sazı çalmaya başlamıştır. Gençlik yıllarında mûsikîye ilgisi daha da artmış, notaları kendi başına öğrenerek yeni çıkan şarkı ve türkülerin İskender Kutmani nota yayımlarını; cümbüş sazına ait aksesuarları, tel, deri, kulak gibi malzemeleri Kadri Şençalar Müzik Evi’nden posta yolu ile getirtmiştir. Nota ile icrayı geliştirince de Sivas’ta giderek tanınmaya başlamıştır. Yeğenleri N. Turhan Akbaş (Nanı Tulun) ve Cemalettin Akbaş ile birlikte icralar yapmıştır. Sivas’ta düğün, sünnet gibi eğlence ortamlarında yaptığı icralarla dikkat çekmiş, zaman içinde aranan müzisyen haline gelmiştir.

Kambur Nizo o dönemler Sivas’ta notayla icra eden ender sâzendelerden olduğu için şehir dışından gelen sanatçıların dikkatini çekmeye başlamıştır. Ankara Radyosunun açmış olduğu sınavı kazanmış ancak kamburundan dolayı radyoya alınmamıştır. Çavuşbaşı’nda ikâmet ettiği evinin bahçesinde, gençlik arkadaşları Selahattin Erorhan, Adnan Şanlı ve Hulusi Temiz ile beraber meşkler yapmışlardır. Mûsikî hayatına kendi kurduğu ekibiyle devam etmiş ve klarnette Hüsnü Bey (Nanı Zomzom), darbukada Ekrem Balan (Nanı Kôr Ekrem), kemanda Belediye bandosunda görevli Nurettin Kom gibi kişilerle mûsikî icra etmiştir.

1951 yılında hayatını Mahire Akbaş ile birleştirmiştir ve bu evlilikten Fatma, Fahire, Gönül adlarında üç kızı; Hikmet ve Talat adlarında iki oğlu olmuştur. Sivas’ın renkli ve sanatkâr simalarından Nizamettin Akbaş, hayatının son dönemlerini Sivas Fidanlığında bekçilik yaparak geçirmiştir. 1966 yılı Ekim ayında genç yaşta hayata gözlerini yummuştur.⁹⁷

⁹⁷ Hikmet Akbaş, *Nizamettin Akbaş’ın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Sivas 2019, s. 1.

3.2.1.2.Kirkor Elmasdağı

Koro şefi, kemanî ve udî Kirkor Elmasdağı 1937 yılında Sivas'ta Akdeğirmen Mahallesi Mavuşoğlu Sokağındaki dört numaralı evde dünyaya gelmiştir. Ermeni asıllıdır. Aktar olan babası Horen Elmasdağı, annesi Araksi Elmasdağı'dır. Sülaleleri Herdemyan olarak anılmakta ise de soyadı kanunu ile Elmasdağı soy ismini almışlardır. Ailenin üçüncü çocuğudur, kendisinden büyük iki ablası vardır. Fevzi Paşa İlkokulu mezunudur. Ortaokuldayken babasının vefat etmesi üzerine baba mesleği olan aktarlık yapmaya başlamıştır.

1956 yılında askere giden Kirkor Elmasdağı bandoda klarnet çalmış ve orada nota öğrenmeye başlamıştır. Asker dönüşü Saatçi Doğan Tecer, Kirkor Elmasdağı'nı Nizamettin Akbaş ile tanıştırmıştır. Onun notayla iştigal eden çok iyi bir sanatkâr olduğunu belirtmiştir. Nizamettin Akbaş, Sıcak Çermik bölgesinde kurdukları çadırlarda Kirkor Elmasdağı'na nota dersleri vermiştir. Kirkor Elmasdağı'nın 2007 yılında *Hayat Ağacı* dergisinde yaptığı röportajdaki bilgilere göre; Kambur Nizo'dan sonra, Sivas'a Orhan Gürpınar adında bir doktor gelmiştir. Sivas'ta ilk cemiyeti o kurmuştur. 1960 yılı öncesi, Orhan Gürpınar Sivas'ta 15-20 kişilik bir toplulukla mûsikî cemiyeti kurmuştur. Bu cemiyette Kirkor Bey önceleri keman çalmış, Gürpınar'dan ders alarak istifade etmiştir. Gürpınar'dan sonra da bu faaliyetleri devam ettiren birçok hoca olmuştur.

Kirkor Elmasdağı, *Hayat Ağacı* dergisinin 7.sayısında, cemiyette bulunduğu yıllardan bahsederken, Sivas'ta eskiden çok enstrüman çalan olduğunu, her evde ud, keman gibi çalgı aletlerinin bulunduğunu söylemiştir. Cemiyette 25 yıl mûsikî ile iştigali olmuş ve Halkevi, Halk Eğitim Merkezi ve cemiyetler içinde mûsikî çalışmalarında yer almıştır. Doğan Tokgöz ile birlikte Halk Eğitim Merkezi TSM topluluğunu kurmuştur. Kirkor Elmasdağı, çalışmaları meşk sistemiyle yürüterek, hafızasındaki klâsik eserleri kendi tavır ve üslûbuna göre topluluktaki kişilere aktarmıştır. Bu cemiyette hem hânende hem de sâzende olarak icrada bulunan önemli mûsikîşinasların yetişmesinde öncülük edenlerdendir.

1960 yılında evlenmiştir. Bu evlilikten bir kızı bir de oğlu vardır. Düğününde özellikle Nizamettin Akbaş'ın enstrümanı ile eşlik etmesini istemiştir. Elmasdağı, Akça pasajında bulunan dükkânında kaset ve plak satmıştır. Kendi deyimi ile gelmiş

geçmiş en iyi kadın hanende Suzan Bizimer'in (Topal Suzan) fasıllarını çok sevdiğini, ayrıca Ermeni düğünlerinde *Batan Gün Kana Benziyor*, *Şafak Söktü Yine Sunam Uyanmaz* gibi şarkıların söylendiğini Hayat Ağacı dergisinde verdiği röportajda kendisi aktarmıştır.

Kirkor Elmasdağı'nın Sivas'ın mûsikî hayatına dair düşünceleri⁹⁸:

“Sivas'ta ilk 1915-1920'lerden sonra programlı, disiplinli, notalı mûsikî faaliyeti başlamıştır. Burada Saatçi Hüsnü (Hüsnü Aykol) çok önemlidir. Yine bestekâr Ömer Altuğ vardır. İkisi de tanbur çalardı. Ömer Altuğ'un bir Nihavend Saz Semaisi vardır; onu şimdilerde pek çalmıyorlar, çok az bir kısmını çalıyorlar. Bu saz semaisi bir sanat şaheserdir. Nasıl ki *Dönülmez akşamın ufkundayız* bir şaheserse, Ömer Altuğ'un saz semaisi de (gönlümün melali adlı nihavend saz semaisi) sözsüz bir şaheserdir. Ormancı Kemal Önde bizden çok yaşlıydı, ama dedim ya mûsikîden kopmak olmuyor. Arkadaşlar arabayla alır, tekrar evine bırakırlardı. Beraber çok meşk ettik. Fevkalade bir keman üstadıydı. Türk usulünü “Hakkı Derman usulü” dediğimiz tarzda çalardı.”

3.2.1.3.Saim Konakçı

Yaşadığı dönemde Türkiye'nin önemli ud icrakârlarından Saim Konakçı, 1945 yılında Giresun'un Şebinkarahisar ilçesinde doğdu. Annesi Sebahat Hanım, babası Mahmut Bey'dir. Ortaokul ve lise tahsillerini Sivas'ta yaptı. Üniversite eğitimini Ankara Üniversitesi İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde tamamladı.⁹⁹ Dört çocuklu ailenin en büyüğüdür. Kardeşlerinden edebiyat bölümü mezunu olan Rezan Arslan, tanbur icra etmektedir. Erkek kardeşi Cengiz Konakçı ise keman ve tanbur icra etmektedir.¹⁰⁰

1960'lı yılların başında Sivas'ta Şifâiye ve Burûciye Medreselerine yakın bir çıkmaz sokakta bahçeli evde oturmuşlardır. Saim Konakçı ilk mûsikî derslerini rahmetli babası Mahmut Konakçı'nın manifaturacı mesleği dolayısı ile Sivas'ta almaya başlamıştır. Lisede özel günlerde mûsikî koroları ile yapılan konser çalışmalarında yer almıştır. Babasının aldığı cümbüş ile kendini geliştirmeye çalışmıştır. Küçük yaşlarda radyodan dinlediği Tanburî Cemil Bey'in tanbur ile icra

⁹⁸ Bu konu hakkında bk. Hayat Ağacı, “Sivaslı Mûsikî Adamı Kirkor Elmasdağı Bir Başka Sivas'ı Anlatıyor”, *Hayat Ağacı*, S.7: 2007, 68-74.

⁹⁹ Saim Konakçı'nın babası ve kardeşi yıllarca Sivas'ta yaşamışlardır. 60 yıldır Sivas'ta yaşayan babası Mahmut Bey 2018 yılında vefat etmiştir.

¹⁰⁰ Anıl Mert, Cemil Konakçı ile yapılan Röportaj, 14.11.2019.

ettiği taksimleri ilgisini çekmiştir. Tanburî Ömer Altuğ'un da arkadaşı olan, o zaman Bezazlarda (bugünkü Kunduracılar Çarşısı'nın olduğu yerde) saatçilik yapan, Tanburî Cemil Bey hayranı, gramofonları ve taş plakları olan Saatçi Hüsnü Aykol'un Halkevindeki konserlerini izlemiş ve onunla tanışmıştır. Hüsnü Aykol, Onnik Üner ustanın yaptığı bir ud bularak Saim Konakçı'ya vermiş ve derslere başlamışlardır. Hüsnü ustanın dükkânına giderek ve izin alarak Tanburî Cemil'i plaktan dinleyerek daha iyi anlamaya ve taklit etmeye çalışmıştır. Bu meşk ortamına gelerek tanbur çalmayı ve yapımını öğrenen teyzesinin oğlu Ali Ertürk, bugün İzmir Radyosunda tanbur sanatçısı olan Abdülbaki Gökçen ve Orhan Demireli, Saim Konakçı ile birlikte aynı meşk ortamında yer almışlardır. Lise yıllarının sonlarında TRT radyolarından dinlediği ud virtüözü Cinuçen Tanrıkorur kendisini çok etkilemiştir.¹⁰¹

1966 senesinde Ankara'ya yüksek tahsil için teyzesinin oğulları olan Ali Ertürk, Şükrü Ertürk ile birlikte gitmişlerdir ve Saim Konakçı İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne başlamıştır. Udu daha iyi çalabilmek için o zaman İmar ve İskân Bakanlığı'nda mimar olarak görev yapan, aynı zamanda Ankara Radyosunda ud sanatçısı olan Cinuçen Tanrıkorur ile tanışmıştır. Her pazar bir elinde udu, diğer elinde TK 27 Grundig markalı teybi ile Cinuçen Tanrıkorur'a derslere gitmiştir. 1968-1969'lu yıllarda Cinuçen Tanrıkorur'un çalıştırdığı Türk mûsikîsi Derneği'ndeki çalışmalara katılmıştır.¹⁰² Tanrıkorur'un bestekârlar külliyyatında kendi el yazısı ile yazdığı makalede: “*Ud metodumu bitiren ilk öğrencim ve aynı zamanda ud'da sağ ve sol el tekniği bakımından hocasını geçmiş, 1979 senesinde ud virtüözü Şerif Muhiddin Targan'ın eserlerini ilk kez TRT ekranlarında canlı olarak icra eden, ud için bestelenmiş en zor eserleri çalabilecek Türkiye'de yaşayan tek ud sanatkârıdır.*” diye bahsetmiştir.¹⁰³ Bir yandan da meşhur tanbur sanatçısı Tevfik Soyata ile tanbur ve nazariyat derslerine başlamışlardır. Tahsil hayatı bitene kadar derslere devam etmiştir. Evindeki odasında bazı günler udu ile 6-7 saat meşgul olmuştur. 1970 yılında Akademi'yi bitirince Ankara'da kalarak Devlet Malzeme Ofisi'nde kısa süreli memuriyette bulunmuştur. Daha sonra askere gitmeden önce

¹⁰¹ Ali Ertürk, *Saim Konakçı Hatırlarından*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Bursa 2019, s. 1-2.

¹⁰² Ertürk, *age.*, s. 2.

¹⁰³ Cemil Konakçı, *Saim Konakçı'nın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Ankara 2019, s. 1.

Sivas'taki evlerinin çatısında liseden arkadaşları olan Orhan Demireli'nin kardeşi Turhan Demireli ve Ahmet Fehmi Kılınçer ile tanbur yapımına başlamıştır. Birkaç tanbur yapmışlardır. Askerliğini İzmir Narlıdere Ulaştırma Okulu'nda Yedek Subay olarak yapmıştır. Bu sürede Bekir Sıdkı Sezgin ile tanışmış ve daha sonra dostlukları devam etmiştir. Askerlik görevini ifa ettikten sonra Ankara Radyosu sınavına girmesiyle mûsikî hayatı daha da parlamıştır.¹⁰⁴

TRT kurumuna 1972 yılında mûsikî dairesine uzman olarak girmiş, aynı zamanda udu ile birçok mûsikî faaliyetinde bulunmuştur. Sırası ile Ankara Radyosu Şube Müdürlüğü, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, vekâleten TRT Genel Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur. Türkiye genelinde olan TRT Gençlik Korolarının kuruluşunda önemli görevleri olmuştur. Yetiştirdiği ud öğrencilerinden Hüseyin İpek, Ali Osman Güngör, Nazım Demirkol ve Cengiz Demirkol ilk akla gelenlerdendir. Saim Konakçı, kendine has ud taksimleri ve kişiliği ile arkadaşları tarafından çok sevilmiştir.

1979 yılında Ankara Radyosu ses sanatçılarından Suna Batıgün Konakçı ile evlenmiştir. Oğlu Cemil Konakçı, babasının yolunu takip ederek ud icrakârı olmayı tercih etmiştir. Ege Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı mezunudur. Saim Konakçı, Radyo günleri devam ederken 24 Eylül 1996 günü hayata veda etmiştir.¹⁰⁵

3.2.1.4. Metin Sübütay

1947 yılında Sivas'ın Küçükminare Mahallesi Saracalar Sokağında dünyaya gelmiştir. Annesi Mürüvet Hanım, babası berber Mehmet Remzi Bey'dir. Atatürk İlkokulu ve Ortaokulu'nda, Akşam Ticaret Lisesi'nde tahsil görmüştür. Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni üçüncü sınıftayken terk etmiştir.

İlkokula gidiyorken babasının berber dükkânında çıraklık etmeye başlamış, berberliği öğrenmiştir. Uzun yıllar Mahkeme Çarşısı'nda, Nalbantlarbaşı'nda ve Hikmet Işık Caddesi'nde bulunan berber dükkânlarında o dönemin

¹⁰⁴ Ertürk, *age.*, s. 3-5.

¹⁰⁵ Konakçı, *age.*, s. 1.

mûsikîşinaslarıyla beraber meşk yapmışlardır. Keman sazını da icra etmekle birlikte konser ve çalışmalarında genellikle udî olarak tanınmıştır.

Küçük yaşlarda kardeşleri ile beraber evde gramofon ve radyolardan mûsikî ezgilerini dinleyerek büyümüştür. İlk önce Halkevinde başlayan mûsikî hayatı, Halk Eğitim Merkezi, Cumhuriyet Üniversitesi ve Atatürk Kültür Merkezinde devam etmiştir. Kirkor Elmasdağı, Ahmet Purutçuoğlu, Ünal Öntürkler, Doğan Tokgöz, Erol Yazgan gibi saz arkadaşları ile uzun yıllar meşk etmiş, Türk mûsikîsi konser çalışmalarında bulunmuştur. Esen Sineması'nda Necdet Tokathoğlu, Paşa Fabrikası'nda Zekai Tunca, Kale gazinosunda Ayşe Taş, Çimento Fabrikası'nın sinema salonunda Âkif Özüşen gibi tanınmış sanatçılara sahnede eşlik etmiştir. Uzun yıllar Sivas'ta mûsikî çalışmalarına katkıda bulunmuş olan Metin Sübütay, 1999 yılında vefat etmiştir.¹⁰⁶

3.2.1.5.Çetin Sübütay

İyi bir ud icracısı olan Çetin Sübütay, 25 Ekim 1952'de Sivas'ta Küçükminare Mahallesi Saracalar Sokakta dünyaya gelmiştir. Annesi Mürüvet Hanım, babası Mehmet Remzi Bey'dir. Ailenin dördüncü çocuğudur. Bir önceki başlıkta ele aldığımız Metin Sübütay'ın kardeşidir. Namık Kemal İlkokulu, Atatürk Ortaokulu ve Sanat Enstitüsü'nü bitirmiştir. On sene Toprak-Su Mahsulleri'nde çalışmıştır. Daha sonra bu kurumdan ayrılarak ticarete atılmıştır.

Çocuk yaşlarda kardeşleri gibi müziğe ilgi göstermiş, kendi gayretleriyle ud ve keman öğrenmiştir. 1970'li yıllarda, Halkevinde bulunan Türk mûsikîsi cemiyetine giderek burada udu ile fasıllara eşlik etmiştir. Daha sonra Halk Eğitim Merkezi, Cumhuriyet Üniversitesi ve AKM Türk mûsikîsi korolarında mûsikî çalışmalarında yer almıştır. Dönemin değerli mûsikîşinasları ile uzun yıllar meşk etmiştir. Böylece 1990'lı yıllara kadar okul konserlerinde, cemiyetlerde, korolarda ve aile meclislerinde ud ve keman icracısı olmuştur.

1974 yılında askerdeyken Ziya Taşkent'e ve bazı sanatçılara eşlik etmiştir. Sivas Orduevi'ndeki özel bir gecede Vahdet Vural'a, eskiden İstasyon caddesinde bulunan Esen Sineması'nda Şükran Ay ve Necdet Tokathoğlu'na eşlik etmiştir.

¹⁰⁶ Anıl Mert, Şemsettin Sübütay ile yapılan Röportaj, 23.10.2019.

Hâlen de bireysel olarak mûsikî ile ilgilenmektedir. Melike ile Melih adlarında iki çocuğu vardır. Oğlu Melih amatör olarak ud çalmaktadır.¹⁰⁷

3.2.1.6.Ömer Dilek Talı

Ömer Dilek Talı, 6 Mart 1957 günü Sivas'ta Sularbaşı Mahallesi'nde doğdu. Annesi Nezahat Hanım, babası Galip Bey'dir. Üç çocuklu ailenin en küçüğüdür. Mustafa ve Uğur adında iki ağabeyi vardır. Talı, babasının o zamanki Yol-Su-Elektrikte çalışmış iyi bir köprücü ve mûsikîye düşkün birisi olduğunu ifade etmiştir.

Fevzi Paşa İlkokulu, 4 Eylül Ortaokulu ve Sivas Lisesi'nde tahsil görmüştür. Meslek Yüksek Okulu'nda okuduktan sonra 1990 yılında Cumhuriyet Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nden lisansını tamamlayarak mezun olmuştur.

Mûsikî hayatına, ilkokulda iken evde duvarda asılı olan babasının kırık bağlamasını alarak kendi çabaları ile başlamıştır. Ağabeyinin okuduğu sanat mûsikîsi eserlerini dinledikçe kendisinde bu mûsikîye karşı bir ilgi başlamıştır. Ud çalmaya babasının temin ettiği Macid İşleyen yapımı bir ud ile başlangıç yapmıştır. 1970'li yıllarda radyodan dinlediği klâsik eserleri kulaktan çalıp söylemeye başlamıştır. 4 Eylül Ortaokulu'ndayken Müzik öğretmeni Fevzi Kofoglu'ndan nota öğrenmiştir.

1980 yılında arkadaşlarının teşvikiyle Kirkor Elmasdağı yönetimindeki Halk Eğitim Merkezi Türk Sanat Müziği Korosuna korist olarak katılmıştır. Bir süre sonra da Arif Şanlı ve Zeki Bölükbaşı'nın koroya şef olarak katılması ile eskiden kulaktan geçilen eserleri nota ve nazariyat ölçüsünde geçmeye başlamışlardır. 1981 yılında hem öğrenci hem de hoca olarak koroda nazari derslere girmiştir. Daha sonra kısa dönem olarak askere gitmiş ve geldiğinde bu koronun şefliğini yapmıştır. 1983-1985 yılları arasında Halk Eğitim Merkezi Türk Sanat Müziği Korosu'nu çalıştırmış, Sivas Belediye Konservatuarı kurulunca da kurucu müdür olarak ataması yapılmıştır. Belediye bünyesinde mûsikî çalışmalarına devam ederek bazı arkadaşlarını personel olarak bazılarını da fahri olarak konservatuvar bünyesine çekmeye çalışmıştır.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Anıl Mert, Şemsettin Sübütay ile yapılan Röportaj, 23.10.2019

¹⁰⁸ Anıl Mert, Ömer Dilek Talı ile yapılan Röportaj, 01.10.2019, Sivas-Merkez. Ayrıca bk. Hayat Ağacı, "Ömer Dilek Talı ile Söyleşi", *Hayat Ağacı*, S.13 2009, s.78-83.

Akşam ve hafta sonları çalışmalarına devam ederek hem nazariyat hem de repertuar dersleri ile klâsik Türk mûsikîsi faaliyetlerine devam etmiştir. Sivas'ta kültür ve sanata ilgisi olanlar bu koroya gelerek büyük bir zenginlik oluşturmuşlar ve sanatsal faaliyetleri desteklemişlerdir. Cumhuriyet Üniversitesi, Halk Eğitim Merkezi ve Belediye işbirliği ile anma geceleri yapmışlardır. 1988 yılında Belediye korosu ile Ankara Radyosunda TRT için mâhur makamındaki eserlerden oluşan program yapmışlardır. İcra tarzı ve repertuvarından ötürü çok beğeni görerek Semiha Ayverdi ve Rebabi Sabahattin Volkan'dan iki takdir mektubu almışlardır. Ömer Dilek Talı, 1990 yılına kadar bilfiil konservatuvarı çalıştırarak birçok konser düzenlemiştir. Daha sonra konservatuvar müdürlüğünden istifa ederek mesleği olan asfalt şefliğine geri dönmüştür.

2001 yılında Kültür ve Sanat Derneğini arkadaşlarının ve Sivas Valisi Hasan Canpolat'ın teşvikiyle kurarak klâsik Türk mûsikîsi faaliyetlerine yeniden başlamıştır. Hâlen bu dernekte koro şefliği yaparak koronun repertuar ve nazariyat derslerine girmektedir. Klâsik Türk mûsikîsi çalışmalarını yaptıkları Çevre Kültür ve Sanat Evi'nde Eğitimci-Yazar Haluk Çağdaş mûsikî tarihi, Edebiyatçı-Yazar Mehmet Şarkışla ise edebiyat dersine girmektedir. 2005 yılında Alâeddin Yavaşca'yı Sivas'a davet ederek konser düzenlemiştir. Ömer Dilek Talı'nın ailesi de mûsikîye gönül verip ilgilenmektedir. Eşi Nâhide Hanım amatör olarak koroda hem hanende hem de kanun icracısı olarak yer almaktadır. Yine aynı koroda oğlu keman, kızı ise tanbur çalmaktadır.¹⁰⁹

3.2.1.7. Kenan Gergüy

Sivas'ın yetiştirdiği önemli ud icrakârlarından olan Kenan Gergüy, 14 Şubat 1962 günü Sivas'ta Dedeçalı Mahallesi'nde doğdu. Şefika Hanım ve Ali Bey'in oğlu olup, üç kardeşin en küçüğüdür. İlk ve ortaokul tahsilini Sivas'ta tamamladı.

Türk mûsikîsine ilgisi televizyondaki fasılları ve solo şarkıları dinleyerek başladı. O yıllarda düğünlerde ve kına gecelerinde icra edilen mûsikî aletlerine ilgi duydu. İlerleyen yıllarda ud ve cümbüş çalan kişilerden sazlarını emanet alarak sesleri keşfedip kendi kendine basit türküleri çalmaya başladı.

¹⁰⁹ Bu konu hakkında bk. M. Doğan Karacoşkun, "Sivas'ta Hoş Bir Sadâ", *Sultanşehir*, S.2: 2007, s. 116-119.

19 yaşlarındayken Tanburî Hüsnü Aykol'dan porte üzerindeki nota yerlerini öğrendi ve bir aylık talebelik sürecinden sonra parası olmadığı için dersi bırakmak zorunda kaldı. 1982 yılında Arif Şanlı'nın şefliğini yaptığı Halk Eğitim Merkezindeki Türk Sanat Mûsikîsi Korosu'nda askere gidene kadar hânendelik yaptı. Askerden geldiğinde ablasının aldığı ud ile yoğun olarak çalışmaya başladı ve Halk Eğitim Merkezinin korosunda tekrar devam ederek Ömer Dilek Talı'dan ud üzerinde gösterdiği Veli Dede'ye ait Hicaz Hümâyün Peşrevini meşk etti. O zamanlar Müzik Bölümü'nde okuyan Erol Başara ile bir dost meclisinde tanıştı ve kendisinden ud üzerindeki değiştirici perdelerin yerlerini öğrendi.

Halk Eğitim Merkezindeki mûsikî çalışmalarını 1986 yılına kadar sürdürdü. Daha sonra Belediye Konservatuvarına geçerek Türk mûsikîsi nazariyatı derslerini öğrendi. 1996 yılında da AKM'deki Eyyubi Işıksal ve Kâmil Şakar yönetimindeki TSM korosuna katılarak uzun yıllar konser icralarında bulundu. 2016 yılında koro çalışmalarına son verdi. Bu zaman zarfına kadar pek çok konsere eşlik etti.

2019 yılında çalıştığı İl Özel İdaresi kurumundan emekli oldu. Evlidir ve üç çocuk babasıdır.¹¹⁰

3.2.1.8.Süleyman Akveran

Yetenekli bir kişiliğe sahip olan Süleyman Akveran, birçok sazı icra etmesi yönüyle de dikkat çekmiş bir ufidir. 4 Ekim 1962 günü Sivas'ın Kaleardı Mahallesi'nde doğdu. Annesi Makbule Hanım, babası Ömer Faruk Beydir.

Kılıçarslan İlkokulu ve Selçuk Ortaokulu'nu bitirdi. Daha sonra Kongre Lisesi'nde başlayıp bir müddet ara verdikten sonra Gazi Lisesi'nde tahsil gördü. 2002 de Açıköğretim Sosyal Bilimler Bölümü'nü bitirdi.

Mûsikîşinas bir ailede büyüyerek, dedesi Ahmet Akveran ve babası Ömer Faruk Akveran'dan dinlediği ud nağmeleri ile mûsikîye ilgi duymaya başladı. 12-13 yaşlarında iken kendi kendine ud çalmayı öğrendi. 1978 yılında bir arkadaşının tavsiyesiyle Sivas Halk Eğitim Merkezine giderek TSM koro çalışmalarına ufi olarak katıldı. Kâmil Şakar, Eyyubi Işıksal, Cengiz Konakçı, Akif Aşçıoğlu ile

¹¹⁰ Kenan Gergüy, *Kenan Gergüy Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Sivas 2019, s. 1-2.

beraber uzun yıllar mûsikî icra ettiler. Halk Eğitim Merkezinde ve okullarda mûsikî çalışmalarında yer aldı. Bu süreç 1982-1983 yılları arasındaki askerlik dönemi hariç Sivas Belediye Konservatuvarı kurulana kadar devam etti. Sivas Halk Eğitimi Merkezinde Kirkor Elmasdağı, Doğan Tokgöz, Sami Emerce, Arif Şanlı ve Ömer Dilek Talı gibi şeflerle çalıştı. 1986 yılında açılan Konservatuvarda 10 yıl görev yaptı. Bu sürede nazariyat, usul ve repertuvar derslerine girdi. Birçok konsere, televizyon programına ve Erzurum Radyosundaki programlara iştirak etti. Aynı süreçte Türkiye genelinde düzenlenen Sivas gecelerinde yer aldı.

1996 yılında Aydın'a taşındı. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü'nde ayniyat saymanı olarak emekli olana kadar görev yaptı. Aydın'daki mûsikî faaliyetlerine yaklaşık 12 yıldır devam etmektedir. Hâlen Aydın Bilal Sabuncu A.Ş. Klâsik Türk mûsikîsi Korosu'nda, Aydın Efeler Halk Eğitim Merkezi Klâsik Türk mûsikîsi Korosu'nda ve Aydın Büyükşehir Belediyesi Türk Sanat Mûsikîsi Korosu'nda kanun icracısı olarak Türk mûsikîsine hizmet etmeye devam etmektedir. Aydın'da eşlik ettiği konserlerde, İzmir Radyosu saz sanatçılarından Mehmet Yalçın, Yener Elmas, İsmail Bergamalı, Kâşif Demiröz, Ramazan Düzağar gibi kişilerle çalıştı. Samet ve Cüneyt adında iki oğlu vardır.¹¹¹

3.2.2. Keman İcrakârları

3.2.2.1. Ünal Öntürkler

Dönemin ünlü kemanilerinden Ünal Öntürkler, 1943 yılında Sivas'ta Akdeğirmen Mahallesi'nde doğdu. Babası teknik ressam olarak Sivas Cer Atölyesi'nden emekli olan Faik Bey'dir. Dedeleri yüzbaşı ve albay olan askeri sınıftan bir aileye mensuptur. Annesi merhum Mevlüde Hanım, Pamukçular ailesinden Sivas'ın ilk iki memuresinden biri olduğu ifade edilmektedir.

Ziya Gökalp İlkokulu ve Atatürk Ortaokulu'nda tahsil gördü. Ünal Öntürkler, ortaöğretimden sonra mûsikî çalışmalarına ağırlık verdi. İlk keman eğitimini babasından alarak mûsikî cemiyetlerinde kendisini geliştirdi. 1960'lı yıllarda

¹¹¹ Süleyman Akveran, *Süleyman Akveran'ın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Aydın 2009, s.1.

Halkevinde Erol Uygun (şef, solak ud icracısı) yönetimindeki TSM topluluğuna katıldı. Kirkor Elmasdağı (ud), Ahmet Purutçuoğlu (kanun), İlhami Tokgöz (keman), Hüseyin Yerliyurt (hânende), Yıldırım Sütçü (keman), Sait Esen (ritim), Rahmi Düzbiçer (cümbüş), Mehmet Kaya (ressam ve hânende) gibi sanatkâr arkadaşlarıyla beraber uzun yıllar hemen her konserde sanatçılara kemanyla eşlik etti. Ünal Öntürkler'in o dönemin önde gelen keman icracısı olduğu, klâsik tavırda keman icra ettiği öğrenilmiştir. Keman icrakârı Yıldırım Sütçü'yü yetiştirmiştir.

Ses sanatçısı Akif Özüşen'in ses güzelliğini fark edip Ankara Radyosuna girmesini sağlamıştır. Halkevleri kapandıktan sonra mûsikî çalışmalarına Halk Eğitim Merkezinde devam etmiştir. Bir dönem Türk mûsikîsi çalışmalarının yapıldığı Tan sinemasında da makinistlik yapmıştır. 1960'lı yıllarda Sivas'ta dinleti ve konser programların yapıldığı Tan Sineması, Omay Sineması, Orduevi, Çimento Fabrikası gibi mekânların salonlarında başkemancı olarak yer almıştır. 1960'ların sonunda Mersin'e taşınmış ve ışıklı reklam atölyesi açarak Hüseyin Yerliyurt ile beraber çalışmışlardır. Mersin Ataş Rafinerisi'nde çalışan bayanlara yönelik bir koro kurarak konserler düzenlemiştir.

Ünal Öntürkler 1981 yılında Muğla-Milas arasında ağabeyi Erol Öntürkler ile birlikte trafik kazası geçirerek hayata gözlerini yummuştur. Bir kızı vardır.¹¹²

3.2.2.2. Yıldırım Sütçü

08 Aralık 1946 tarihinde Sivas'ta doğdu. Annesi Elmas Hanım, babası Abdullah Bey'dir. İlk, orta ve lise öğrenimini Sivas'ta tamamlamıştır. 1967 yılında Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Pazarlama bölümüne girmiştir. 1971 yılında mezun olmuştur.

Mûsikî hayatı, çocuk yaşta mandolin çalmasıyla başlar. Sesinin güzelliği ile lise birinci sınıf öğrencisi iken Halkevine gitmiş, o zaman Sivas'ta görev yapmakta olan İnzibat Başçavuşu Erol Uygun'un yönettiği Türk mûsikîsi korosunda hânende olarak çalışmalara başlamıştır. Ünal Öntürkler, Kirkor Elmasdağı, Avni Arık ve Arif Tümay ile beraber çalışmışlardır. Ağabeyi Yılmaz Sütçü, o sıralar Sivas'ta arkadaşları ile beraber kurdukları orkestra ile Dört İşletme Lokalinde Jazz müziği de

¹¹² Anıl Mert, Ünal Öntürkler'in kız kardeşi Seval Kayır ile yapılan Röportaj, 07.11.2019.

yapmışlardır. Orkestrada hem keman hem de tenor saksafon çalan ağabeyinden etkilenen Yıldırım Sütçü keman ve mandolin çalmasını öğrenmiştir.

Yıldırım Sütçü'nün kendi kaleminden hatıraları:

“Halkevi korosunun keman icracısı rahmetli Ünal Öntürkler o kadar güzel keman çalıyordu ki bir çalışma arasında “Ağabey ben keman getirsem bana öğretir misin?” dediğimde “Tabii olur getir kemanımı benim arkamda ufak ufak yetişsin” deyince dünyalar benim olmuştu. Hemen bir sonraki derse kemanımı getirdim ve rahmetli Ünal çok büyük bir sabır ile benim acemiliklerimi yenebilmeme çok çok yardım etti ve daha önceden mandolin çaldığım; her iki enstrümanın parmak basış aralıkları aynı olduğu için çok fazla zaman geçmeden ben keman çalmaya başlamış oldum. Gerek Ünal'ın arkasında ikinci keman olarak, gerekse işi dolayısıyla onun gelemediği çalışma ve konserlerde birinci keman olarak mûsikî icra etmeye başladım.”

İlk nota ve usul derslerini Erol Uygun'dan aldıktan sonra Sivas'a tâyin olarak gelen, kanunî Vecihe Daryal'ın talebelerinden Binbaşı Sabit Bey'den Türk mûsikîsi nazariyatı dersleri almıştır. Halk Eğitim Merkezi bünyesinde, o zamanlar Tan Sineması'nın asma katında yapılan çalışmalara devam etmiştir. Haftada iki gün, Salı ve Perşembe günleri, iki saat ders yapmışlar, mûsikîşinas arkadaşları ile birlikte pek çok saz eseri geçmişlerdir. O sıralar birkaç yıl cemiyetin bütün konserlerinde bulunmuştur. Kirkor Elmasdağı ve Ahmet Purutçu ile derneğin olmadığı günlerin gecelerde Ahmet Purutçu'nun bayan terzisi atölyesinde meşklere devam etmiş, onlardan feyz almıştır.

Halfelikte kurulmuş olan çadır tiyatrosunda kemancı olarak çalışmıştır. Darbukacı Kınık Ekrem, Hüseyin Yerliyurt, kanuni Ümit Metiner ile birlikte turnelere katılarak bu çadır tiyatrosu ekibi ile Tokat, Amasya, Turhal ve civar illerde konser programları yapmışlardır. Daha sonra İzmir'de Üniversite'de çalışmaya başlamıştır. Liseden okul arkadaşı olan Mustafa Keser ve daha sonraları İzmir Radyosuna saz sanatçısı olarak giren Udî Nuri Karademirli, Tamburi Vefik Ataç ile beraber Eyüp Uyanık nezaretindeki İzmir Maden-İş Sendikası mûsikî derneğinde çalışmışlardır. İzmir'de 1969-1973 yılları arasında müzikolog-besteci-udî Onur Akdoğu'nun (ö.2007) korosunda ve Ali Ulvi Baradan'ın (ö.1984) korosunda çalışmalara katılmıştır. Aynı zamanlarda İzmir de Yasemin Gazinosunda birçok ses sanatçısına eşlik etmiştir. Ege Üniversitesi Klâsik Türk Mûsikîsi Korosunun o yıllardaki hemen hemen bütün konserlerinde keman çalmıştır. 1973 yılının Mart

ayında askere giderek Tuzla Piyade Okulu'ndaki müzik gurubunda eğitim süresince keman çalmış, döndüğünde ise İzmir'deki dernek ve cemiyetlerde konser programlarına devam etmiştir. Şimdi ise mûsikî ile bireysel olarak uğraşmaktadır. Dalca ve Cengizhan adlarında iki çocuğu vardır. Oğlu amatör olarak gitar çalmaktadır.¹¹³

3.2.2.3.Doğan Tokgöz

Sivas'ın en önemli keman icrakârlarından ve hocalarından olan Doğan Tokgöz, 1950 yılında Erzincan ilinde, beş kardeşin en küçüğü olarak dünyaya gelmiştir. Annesi Cahide Hanım, babası Selahattin Bey'dir. Anne tarafı Zaralı olup, Karakadıllardandır. Selahattin Efendi ise Erzincanlı'dır. Doğan Tokgöz 3-4 yaşlarına kadar ailesiyle birlikte Erzincan'da yaşamıştır. Daha sonra Sivas'ın Divriği ilçesine taşınmışlar ve burada birkaç sene yaşadktan sonra Sivas'ın Merkez ilçesine göç etmişlerdir.

Küçük yaşlardan itibaren müziğe karşı olan sevgisi, ilgisi ve yeteneği ile dikkat çekmiştir. Bunun sonucunda Sivas'taki sâzendeler ile birlikte aynı mûsikî ve meşk havasını solumaya başlamış, bu ortamda keman, ud ve trompet gibi sazlarla kendini yetiştirmiştir. Doğan Tokgöz'ün ağabeylerinden İlhami Tokgöz ve Demir Tokgöz de Sivas'ta dönemin önemli mûsikî icracılarından. Demir Tokgöz, klarnet ve bateri; İlhami Tokgöz ise keman ile Sivas'ta mûsikî adına önemli katkılarda bulunmuşlardır. Fakat daha sonraları Sivas'tan ayrılarak gittikleri yerlerde mûsikî çalışmalarını devam ettirmişlerdir.

Doğan Tokgöz, 18 Aralık 1974 günü Songül Hanım ile evlenmiştir ve bu evlilikten Bora ve Derya adlarında iki çocukları dünyaya gelmiştir. Çocukların her ikisi de müzikle büyümüştür. Onlara keman ve ud öğreterek farklı zamanlarda dinletiler sunmuşlardır.

1970'li yıllarda Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nden mezun olmuştur. O dönemde Sivas'ta Halk Eğitim Merkezinde Türk Sanat Mûsikîsi korusu çalıştırmıştır. Koro elemanlarına bireysel nazariyat dersleri vermiştir. Mûsikî

¹¹³ Yıldırım Sütçü, *Yıldırım Sütçü'nün Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), İzmir 2019, s. 1-2.

çalışmalarını titizlik ve adab içinde yürütmüş, gönüllü olarak maddiyata önem vermeden öğrencileri ile derslerine devam etmiştir. Genellikle fasıllarda klâsik eserleri repertuvarına almıştır. Olgunluğu ve kültür birikimiyle dikkat çekmiştir. Halk Eğitim Merkezindeki çalışmalarını yürüttüğü yıllarda bir taraftan da Belediye Bandosu'nda çalışarak trompeti ile müzikli eğlencelere düğünlere iştirak etmiştir. Birçok talebe yetiştirmiştir. Ahat Uruk, Hasan Esen gibi devlet sanatçılarının hocasıdır.

İlk ve Ortaokullar, Kongre Lisesi, Sivas Ticaret Lisesi, , Yetiştirme Yurdu, Halk Eğitim Merkezi, Cumhuriyet Üniversitesi ve Atatürk Kültür Merkezinde oluşturduğu topluluklarla yoğun çalışmalar sergilemiştir. 1990'lı yıllarda Kültür Müdürlüğünde oluşturduğu "Türk Sanat Mûsikîsi Topluluğu" nu çalıştırmıştır.

1982'de Cumhuriyet Üniversitesinde çalıştığı koro ile konserler düzenlemiştir. O dönemin Cumhurbaşkanı'nın katıldığı bir konserde tekrarının yapılmasını istemiş ve iki kez aynı konser düzenlenmiştir.

1994 yılına gelindiğinde Sivas'tan ayrılma kararı alarak ailesiyle Denizli'ye taşınmış ve orada ilk olarak Denizli Belediye Konservatuvarında, daha sonra Pamukkale Üniversitesi'nde çalışmıştır. Gerek konservatuvarda gerekse Üniversite bünyesinde konserler vermiş ve talebeler yetiştirmiştir.¹¹⁴ 2006 senesinde Pamukkale Üniversitesi'nden emekli olmuş ve ailesiyle birlikte Antalya'ya taşınmıştır.

2000 yıllarında, sınırlı teknik ve imkânlar altında "Ud Öğreniyorum" adlı CD dizisini çıkarmıştır. Kendi bilgisi ve ihtisası doğrultusunda hazırlayarak beş yıllık bir çalışmanın sonucu ortaya çıkardığı bu CD, yeni ud öğrenciler için o yıllarda önemli bir kaynak teşkil etmiştir. Bu konu hakkında, Doğan Tokgöz kendi ud metodunu yazmaktaki amacını şöyle dile getirmiştir¹¹⁵:

"Bu güne kadar yayınlanmış, mûsikî aletlerinin öğretimine ilişkin birçok metot okudum. Gerek üslup gerek teknik gerekse ele aldığı saz bakımından farklılıklar olmasına rağmen, tümünde ortak bir özellik bulunmaktaydı. Bu da, sıfırdan başlayan bir öğrenciye, öğreticisi olmadan metotların yarar sağlamadığı, bir şey veremediğiydi! İşte

¹¹⁴ Derya Tokgöz, *Doğan Tokgöz*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Antalya 2019, s.1.

¹¹⁵ Cengiz Zerman, "Başarılı Mûsikîsever Bir Aile: Tokgöz Ailesi", *Bizim Sivas Gazetesi*, 19 Haziran 1990, s. 5, 7.

bu düşünce ile öğrenciye ihtiyaç duyurmayan böyle bir denemeye karar verdim ve metodumu yazdım.”

Doğan Tokgöz, akciğer kanserine yakalanarak 59 yaşında iken hayata veda etmiştir.¹¹⁶

3.2.2.4. Kâmil Şakar

Kamil Şakar, 5 Mayıs 1960 yılında Sivas'ta Büyükkazancılar Mahallesi'nde doğmuştur. Babası Şahizettin Bey, annesi Behice Hanım'dır. Beş kardeşlidir. Uzun yıllar Devlet Demiryolları Atölyesi'nde çalışmış, aynı kurumdan 2016 yılında emekli olmuştur.

Mûsikî hayatı 1979 yılında Kırkor Elmasdağı ve Doğan Tokgöz'ün çalıştırmış olduğu Halk Eğitim Merkezi TSM korosunda başlamıştır ve bu koroda keman icra etmiştir. Kâmil Şakar, aynı zamanda ud ve çello sazlarını da icra etmiştir. Arif Şanlı'dan repertuvar, koronun nasıl yönetileceği ve beşeri ilişkilere dair birçok şey kazandığını Kâmil Şakar ifade etmiştir. Arif Şanlı'nın dönemin Belediye Başkanı Süleyman Çanka ile başlattığı Konservatuvar kurma çabalarını seçimde Belediye Başkanlığı'nı kazanan Bekir Timurboğa ile gerçekleştirmiştir. Böylece 1985 yılında Halk Eğitim Merkezi Türk Sanat Müziği Korosu kapatılmış ve konservatuvara geçilmiştir. Buradaki konserlerde ve programlarda keman ve viyola icra etmiştir.

Sivas'ta viyolonsel sazını icra eden ilk kişidir. Kadri Şarman, Safiye Soyman, Âkif Özüşen gibi sanatçıların konserlerinde şef keman olarak görev yapmıştır. Konservatuvarda 11 yıl süre faaliyetlerde yer alan Şakar, 1996 yılında Selahattin Eyyubi Işıksal ve bir grup arkadaşı ile AKM Türk Sanat Müziği Korosunu kurmuşlardır. Burada Işıksal ile birlikte dönüşümlü olarak uzun yıllar sanat mûsikîsi korosunu yönetmiştir.

Kâmil Şakar, AKM Türk Sanat Müziği Korosunda Sivas adına birçok yeniliğe öncülük etmiştir. Yardım ve özel günler kapsamında vakıf ve dernek adına yapılan programlar, bestekârlar adına yapılan konserler, mehter takımı ile verilen konserler, Cumhuriyetin 75. ve 80.yılına özel verilen konserler, 10 Kasım Atatürk'ü anma konserleri, koro ile gerçekleştirdiği fasıl mûsikîsi, solo ve beraber şarkılar

¹¹⁶ Derya Tokgöz, *Doğan Tokgöz'ün Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Antalya 2019, s.2.

konserleri gibi pek çok faaliyet düzenleyerek şehrin sosyo-kültürel hayatına hizmette bulunmuştur. Çalıştırdığı koroda birçok sâzende ve hânende kişiler yetişmiştir. Günümüzde bu kişilerden kimisi müzik öğretmeni, akademisyen kimisi ise devlet sanatçısı olarak görev yapmaktadır. AKM’de 1996 yılında başlayan mûsikî çalışmalarını 2007 yılında sonlandırmıştır. Aynı zamanda ud yapımı ile de uğraşan Kâmil Şakar, bir dönem AKM’de saz yapım ve tamir atölyesi açmıştır. Yaklaşık elli adet ud yapmıştır. Ustası Reşat İdikut’tur.

2008 yılında Sivas Belediyesi Eğitim ve Kültür İşlerinde Eyyubi Işıksal, Ahmet Coşkun (kemanî) ve Fatih Tüysüz (kemanî) ile birlikte Türk Sanat Müziği korosunu kurmuşlardır. İlk konserleri Fehmi Tokay özel konseri olmuştur. Solist olarak, Konya Devlet Türk Tasavvuf Mûsikîsi korosu sanatçısı Ufuk Yürüç davet edilmiştir. Koro konserleri devam ederken, “Buruciye Yaz Akşamları” etkinlikleri kapsamında Melihat Gülses, Umut Akyürek, Çiğdem Gürdal, Melda Kuyucu, Alp Arslan, Bekir Ünlüataer, Mine Geçili, Adile Kurtkaratepe, Münevver Özdemir, Füsün Batum, Eda Karaytuğ, Ömer Çelik, Ayşe Taş, Ömer Özdeş, Ahmet Tüysüz gibi birçok sanatçı ile solo konserler düzenlemişlerdir. Bu programlar çok beğeni görmüştür.

Konya Devlet Türk Tasavvuf Mûsikîsi Topluluğu’nun Sivas’a üç kez gelmesinde, dünyaca ünlü ses sanatçısı (muğam yorumcusu) Azeri Alim Kasimov ve kızı Fergana Kasimov’un Sivas’a gelmelerinde emeği olmuştur. Tokat’ta yapılan Halk konserinde Mine Geçili ile sahne almıştır. Son olarak da 2019 yılı 19 Ağustos ayında, 4 Eylül Sivas Kongresi’nin yapılışının 100.yıl etkinlikleri kapsamında, Sivas AKM’de Mine Geçili Konserini düzenlemiştir.

Mehmet Tuna ve Arda adında iki oğlu vardır. Arda, profesyonel keman icracısıdır ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü’nde okumaktadır.¹¹⁷

¹¹⁷ Kamil Şakar, *Kamil Şakar’ın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Sivas 2019, s. 1-4.

3.2.3. Kanun İcrakârları

3.2.3.1. Ahmet Turan Purutçuoğlu

Terzi, ressam, modelist ve kanun icracısı Ahmet Purutçuoğlu, 15 Mart 1933'te Sivas'ın Demircilerardı Mahallesi'nde doğduğu ifade edilse de yaptığımız araştırmalar sonucu esas doğum yılının 1931 olduğu tespit edilmiştir. Annesi Sıdika Hanım, babası İbrahim Bey'dir. Esnaf bir ailenin çocuğudur. Fevzi Paşa İlkokulu'nu bitirmiştir. Üç yaşında babasını kaybetmiştir. Ailenin en büyük çocuğu olması ona sorumluluk yüklemiştir. İlkokulu bitirdikten sonra bir yandan sanat okuluna devam etmiş bir yandan da çalışmıştır. 1945 yılında ustası Ali Rıza Biçgel'in yanında çalışmaya başlamıştır. Birçok ustanın yanında çıraklık etmiştir. Bunların arasında o dönemin önde gelen Ermeni ustalarından Haçik ve Avedis vardır. Onlardan terzilik mesleğinin inceliklerini öğrenmiştir.

Ağız mızıkasından piyanoya birçok saz ile de ilgilenmiştir. Çocukluğunda Kanunî Doğan Tecer'den ders almıştır. Zamanla Sivas'ın mûsikî hayatı içerisinde aranan bir kişi haline gelmiştir. 1951 yılında Doğan Tecer'in vasıtasıyla tanıştığı, Sivas'a İzmir'den gelen Nurettin Koparan'ın kurmuş olduğu amatör mûsikî cemiyetinde çalışmalara ilk kez katılmış, Belediye Gazinosu'nda konsere çıkmıştır. İlk söylediği şarkı Nihavend makamındaki *Baharda Bu Yıl Bir Melâl Var Hüzün Gibi*'dir. Konserde Mâhur faslı geçmişlerdir. Sonraki yıllarda Orhan Gürpınar'ın cemiyetinde yer almış ve Kemal Tosuner, Turgut Haraççı, Celal Diler, Kirkor Elmasdağı gibi dönemin birçok önemli sâzendeleri ile tanışmış, iyi dostluklar kurmuştur.

1953-1955 yılları arasında askerliğini havacı olarak yapmıştır. Askerden sonra tek hedefi, dönemin en büyük ve en ünlü ustası olan Beyoğlu'ndaki Enver Bakî Bey'in atölyesine girebilmek ve kadın terziliğini öğrenebilmektir. Bu dönemde birçok kıyafet çeşitlerini ince ayrıntılarına kadar öğrenmiştir.

1955 yılının Ekim ayında Enver Bey'in yanında işe başlamış fakat 1956 yılının sonlarına doğru maddi sıkıntılardan dolayı memleketi Sivas'a dönmüştür. 1957 yılında ilk dükkânını açmıştır. Mesleğinin zirvesi olduğuna inandığı Paris şehrine giderek iyi bir akademide eğitim almıştır.

1962'de Sivas'a dönen Purutçuoğlu bir yandan mesleğini devam ettirir bir yandan da Sivas'ta çalıştığı on üç yıl boyunca çocukluğundan beri tutkunu olduğu mûsikî ile uğraşır. 18 yaşından beri birçok amatör toplulukta hem söylemiş hem de kanun icra etmiştir.

1969-1980 yıllarında İstanbul'da çalışmıştır. 12 Eylül İhtilali'nden önce Sivas'a geri döner ve burada İstasyon caddesindeki bir dairede atölye açar. Yeni kurulmakta olan Cumhuriyet Üniversitesindeki Türk Sanat Müziği Korosundaki çalışmalara katılır. Daha sonra Belediye bünyesinde yer alan çalışmalara iştirak eder. 1983 yılında dönemin Belediye Başkanı Süleyman Çanka'dan onur belgesi alır.

1984 yılında Ankara'ya yerleşir ve orada 22 yıl boyunca Bagi firmasında modelistlik yaparak mesleğini devam ettirir. Ustaca yaptığı çizimlerle Ankara'nın tanınmış moda ekolünün temsilcisi haline gelir. 2006 yılında severek ve azimle 61 yıl çalıştığı mesleğinden emekli olur. Hâlen Ankara'da yaşamaktadır.

Büyük kızı Eda, Ankara Üniversitesi Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü'nde doktorasına tamamlamıştır ve İngiltere'de bilimsel çalışmalarda yer almıştır. Küçük kızı Vildan, ODTÜ İstatistik Bölümü'nde yüksek lisansını tamamladıktan sonra doktorasını İngiltere'de yapmıştır. Her iki kızı da okudukları bu üniversitelerde öğretim üyesi olarak çalışmaktalar.¹¹⁸

3.2.3.2.Ercan Akkök

1957 yılında Sivas'ta Halil Rıfat Paşa Mahallesi'nde doğdu. Babası memur Fikrettin Bey, annesi Kabehan Hanım'dır. Üç kardeşlerdir. Ailede mûsikî ile uğraşan en küçük kardeşi Fahrettin Özcan vurmali saz icrakârıdır. Kadı Burhanettin İlkokulu, Selçuk Ortaokulu ve Sivas Lisesi'nde tahsil görmüştür.

Ortaokul sonuncu sınıfta iken müziğe başlamıştır. O yıllarda öğrendiği mandolini kendi çabalarıyla geliştirerek cümbüş çalmaya başlamıştır. Lise yıllarında arkadaşları Hasan Esen ve Şemsettin Sübütay ile mûsikî çalışmaları yapmışlardır. Sivas Eğitim Enstitüsü'nden mezun olmuş fakat öğretmenlik yapmamıştır. Aynı

¹¹⁸ Anıl Mert, Ahmet Turan Purutçuoğlu ile Röportaj, 06.10.2019; Ayrıca bk. Nâzım Arda Çağdaş, "Sivas – İstanbul – Paris Hattında Bir Sanatkâr Ahmet Purutçu", *Hayat Ağacı*, S.13: 2009, s. 41-46.

zamanda profesyonel olarak Sivasspor takımında futbol oynamıştır. 1978 yılında Karayollarında işe başlamıştır.

1970 yılında mûsikî hayatına Halk Eğitim Merkezi Türk Sanat Mûsikîsi Korosu'nda başlamıştır. Hocaları olan Kirkor Elmasdağı, kemanî Doğan Tokgöz, Doğan Erdinç ve Osman Babuşçu'dan¹¹⁹ ders almıştır. Bu cemiyette hocalarının desteği ile kanun öğrenmiştir. Doğan Bey'in kısa bir süre çalıştırması neticesinde 1976 yılında TRT'nin düzenlediği amatör saz ve ses yarışmasına Hasan Esen ile beraber katılmışlar ve beraber icra ettikleri eserlerle başarılı olmuşlardır. Daha sonra piyasada çalışmak için Metin, Çetin ve Şemsettin Sübütay kardeşler ile Veysel Çiftınar, Yusuf Aşçıoğlu'ndan oluşan bir ekiple Sivas'taki programlara katılmışlardır. 1982 yılında Sivas'tan ayrılana kadar bu şekilde mûsikî çalışmalarını devam ettirmiştir. 2001 yılında emekliliğe ayrılan Ercan Akkök, Antalya'da yaşamaktadır. İki çocuğu vardır. Oğlu Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı piyano bölümü, kızı ise Anadolu Üniversitesi Halkla İlişkiler Bölümü mezunudur.¹²⁰

3.2.3.3. Âkif Aşçıoğlu

3 Mayıs 1961 yılında Sivas'ta Bezirci'de dünyaya gelmiştir. Babası merhum Şefik Bey, annesi ise Güner hanımdır. Yusuf ve Fikret adlarında iki abisi vardır. Yusuf Aşçıoğlu 1975-1985 yılları arasında Sivas'ta korolarda ve sahnelerde solistlik yapmıştır. Fikret Aşçıoğlu İTÜ Devlet Konservatuvarı mezunu olmasına rağmen müzisyenlik yapmamıştır.

Âkif Aşçıoğlu, 1968 yılında Devrim İlkokulu'nu bitirdikten sonra, 4 Eylül Ortaokulu ve Sivas Lisesi'nde tahsil görmüştür. Küçük yaştan itibaren bağlama, ud, keman ve kanun çalmıştır. 1975 yılında Kirkor Bey'in TSM Korosuna önce ses daha sonra da kanun icracısı olarak katılarak konserlerde yer almıştır. Babasının 1978'de vefatından sonra İstanbul'a yolculuğu başlamıştır. Orada eğitimine devam edip önce İTÜ Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarından, ardından İTÜ Sosyal Bilimler

¹¹⁹ Osman Babuşçu, 1976-1977 yıllarında Sivas Eğitim Enstitüsü'nde mûsikî nazariyat öğretmeni olarak görev almıştır. Bu konuda bk. Sâlih Bora, Osman Babuşçu ve eserleri, <https://www.turksanatmuzigi.org/sanaticilarimiz/bestekarlarimiz/osman-babuscu/>, (Erişim Tarihi 15.09.2019)

¹²⁰ Anıl Mert, Ercan Akkök ile yapılan Röportaj, 23.09.2019.

Enstitüsü'nde Türk mûsikîsi alanından mezun olmuştur. Bu arada Gaziantep Üniversitesi Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarında 3 yıl Türk Müziği Repertuarı ve kanun dersleri vermiştir. Bugün ise Aydın Doğan Güzel Sanatlar Lisesi'nde kanun hocalığı yapmaktadır. Bir yandan özel korolarda şeflik yapmakta bir yandan özel kanun dersleri vererek öğrenci yetiştirmektedir. Birçok sanatçıya sazı ile eşlik etmiş ve hâlen İstanbul'da da sahne çalışmalarına devam etmekle birlikte klâsik eserlerden oluşan repertuarla sahne almaktadır. 27 yıldır devlet memurluğu devam etmektedir.

Bestegül Erkiliç ve Ufuk Aşçıoğlu adlarında iki çocuğu vardır. Eşi Filiz Hanım halk oyunları eğitmenliği yapmaktadır. Kızı sosyolog olup, öğretmenlik yapmaktadır. Oğlu Ufuk, Endüstri Mühendisi'dir. Aynı zamanda gitar çalarak kendi gruplarıyla mûsikî yapmaktadır.¹²¹

3.2.3.4. Mustafa Akpınar

Koro şefi, tanbur, keman, ud ve kanun icracısı Mustafa Akpınar, 28 Ocak 1962'de Sivas'ta Dedebalı Mahallesi'nde doğdu. Annesi Binnaz Hanım, babası Turan Bey'dir. Beş kardeşin en küçüğüdür. Ailede mûsikî ile ilgilenen tek çocuktur. Atatürk İlkokulu, Atatürk Ortaokulu ve Atatürk Lisesi'nde tahsil gördü.

Çocukken abisinin eve getirdiği bağlamayı kendi kendine deneyerek çalışmaya başlar. Daha sonra abisi kardeşinin bu istidadını görerek ona yeşil renkli bir elektro bağlama alır. Böylece ortaokul yıllarında iken bağlamayla mûsikîye başlar.

İlkokul yıllarında okul sıraları ve boya bidonları ile ritim tutar. Sesinin güzelliği ile öğretmenlerinin dikkatini çeker. Okul müsamerelerinde kendisine solo verilir, şarkı ve türkü söylettirilir. Ortaokulda babasını kaybeder. Abisi o dönem İstanbul'da okuduğundan evi geçindirmek için fırında çalışmaya başlar, bir yandan da eğitim hayatına devam eder.

1981-1982 yılları arasında Halk Eğitim Merkezinde Arif Şanlı yönetimindeki Türk Sanat Müziği Korosuna katılır. Burada bir yıl klâsik Türk mûsikîsi çalışmalarında hânende olarak yer alır. Bağlama çaldığından dolayı kendisinin mızraplı tanbur çalması istenir. Bu şekilde bir yıl öğrenme safhasından sonra kendini

¹²¹Anıl Mert, Âkif Aşçıoğlu ile Röportaj, 15.09.2019.

geliştirerek bu koroda mızraplı ve yaylı tanbur icra eder. O yıllarda notaya dayalı icranın henüz Sivas'ta yaygın olmayışından Halk Eğitim Merkezi Korosunda geçilen eserler Arif Şanlı'nın da düzenlemeleri ile notaya alınarak icra edilir. Burada birçok klâsik Türk mûsikîsi konserlerine iştirak eder.

1982 yılında askerliğini yaptığı Bando Komutanlığında tenor saksafon sazını icra eder, aynı zamanda temel bilgilerini ve notasını güçlendirir. Askerden geldikten sonra 1986 yılında Belediye Konservatuvarına girerek ilk olarak Belediye Bandosu ekibine, daha sonra ise Ömer Dilek Talı idaresindeki Türk Sanat Müziği Bölümü'ne alınır. 1986-1989 yılları arasında 11-14 yaş arası çocuk grubuna haftada iki gün dörder saat olmak üzere temel bilgiler ve nazariyat dersleri verir. Zekeriya Kaptan, Mustafa Dağdeviren, Mehmet Ergün, Şermin Ekinci yetiştirdiği öğrencilerinden birkaçıdır.

1989 yılından sonra Belediye Konservatuvarı Türk Sanat Müziği Korosu şefi olmuştur. 18-24 yaş aralığında TSM korusu kurarak 1993 yılında Atatürk Kültür Merkezinde "Beraber ve Solo Şarkılar" adlı konserle başlayan faaliyetleri, geleneksel konser faaliyetlerine dönüşerek devam etmiştir. 1989 yılından sonra Eğitim Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesi altında sanat faaliyetlerine devam etmiştir. O dönemde kanun icracısı Süleyman Akveran'ın tâyin gitmesiyle cemiyette kanun çalan olmadığından kendisi bu saza geçmiştir. Bu yıllardan sonra da artık kanun icracısı olarak çalışmalarına devam etmiştir.

Türk mûsikîsinin çocuklara kazandırılmasını sağlamak amacıyla 9-18 yaş aralığından oluşan ilk çocuk korosunu tertip etmiştir. O dönemlerde halk oyunlarının ilk sahne düzenlemeli notasını yazmıştır. Halk oyunları eğitmenliği yapan Murat Özkan ve eşinin de katkılarıyla Gazi Osman Paşa İlkokulu öğrencilerinin birincilik aldığı yarışmada müzik düzenlemesi yaparak katkıda bulunmuştur.

Sivas Mevlana Tasavvuf Kültürü ve Sema Derneği yönetiminde yer alarak, Sivas'ta ilk kez Hüzzam ve Acemaşîrân Mevlevî Âyini geçmiş, birçok konserlerde icralarda bulunmuştur. İlerleyen dönemlerde, İl Müftülüğü İmam Hatiplerinden oluşan bir koro kurarak Şeb-i Arûs, Kutlu Doğum, Camîler Haftası ve Mevlid Kandili programlarında konserler düzenlemiştir. Yerel ve ulusal televizyonlarda çalıştırdığı korolar ile Belediye adına ve özel olarak Türk din mûsikîsi programları

yapmıştır. İmam Hatip Liselerindeki öğrencilere ve ilkokul düzeyindeki çocuklara Türk mûsikîsi repertuar dersleri vererek konserler düzenlemiştir.

2009 yılında sonra Belediyedeki Türk mûsikîsi korosunun şefliğine Kâmil Şakar'ın geçmesiyle, faaliyetlerini büyüklere ve küçüklere keman kursları vererek devam ettirmiştir. Her sene düzenli olarak çocuk korosunu ve yetişkinlerde Türk tasavvuf mûsikîsi korusu çalıştırarak konserler vermiştir. Bugün ise Sivas Belediyesi'ne bağlı Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünde memur olarak çalışmaktadır. Kurum içinde Tasavvuf müziği korusu çalıştırmakta ve keman derslerine girmektedir.

Sivas'ta Türk mûsikîsinin gelişmesine ve yaygınlaşmasına emek göstermiş, bu anlamda özellikle çocukları bu mûsikî ortamlarına katarak Sivas'taki genç yetenekleri desteklemiştir. Üç çocuk babası olan Akpınar'ın büyük oğlu Numan Akpınar kudüm ve def, kızı piyano ve bağlama, küçük oğlu Furkan ise piyano, keman, kanun ve bendir çalmaktadır.¹²²

3.2.3.5. Bülent Uyaroğlu

Sivas'ın yetiştirmiş olduğu ve kanun sazının önemli icracılarından¹²³ Bülent Uyaroğlu, TRT Ankara Radyosu kanun sanatçılarından. Türk mûsikîsine büyük emek vermiştir.¹²⁴ 18 Eylül 1965 tarihinde Sivas'ta doğmuştur. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunudur.

Sivas'ta bulunduğu yıllarda koro çalışmalarında ve konser programlarında yer almıştır. Gerek sanatı gerekse kişiliği ile herkesçe sevilen örnek bir şahsiyet olmuştur. 1985 yılında Sivas Belediye Konservatuvarında başladığı mûsikî çalışmalarına Hacettepe Üniversitesi'nde devam etmiş, 10 Şubat 1999 yılında aynı üniversitenin Güzel Sanatlar Bölümü'nde okutman olarak göreve başlamıştır. İsmail Akdeniz, Tefik Soyata ve Bekir Reha Sağbaş'tan mûsikî dersleri almıştır. 27 Aralık

¹²² Mustafa Akpınar, *Mustafa Akpınar'ın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019, s.1-3.

¹²³ Mutriban, Mevlevi Sazları Kânun, <http://www.mutriban.com/mevlevi/mevlevi-sazlari/kanun/>, Erişim Tarihi: 08.11.2019.

¹²⁴ Müziklopedi, Bülent Uyaroğlu, <http://www.muziklopedi.org/?/Page/Uy>, Erişim Tarihi: 08.11.2019.

1999 yılında Ankara Radyosu Türk Sanat Müziği Korosuna stajyer kanun sanatçısı olarak atanmıştır.¹²⁵

Hacettepe Üniversitesi bünyesinde 1994 yılında faaliyetlerine başlayan “Mâverâ Türk mûsikîsi Topluluğu” nun kurucu üyelerindendir. 2007 yılına kadar üç kez Amerika turnesi gerçekleştirmiş, yurt içi ve yurt dışında konserlerde yer almıştır. Bu toplulukta; Türk tasavvuf mûsikîsi (mevlevî âyini-ilahiler), klâsik Türk mûsikîsi, folklorik mûsikî (türkü-zeybek havaları), saz mûsikîsi ve fasıl mûsikîsi gibi farklı tarzlardaki programlara eşlik etmiştir. Kanun sanatçısı olmuş birçok öğrencileri vardır. Kanun sanatçısı Dilek Tüfekçioğlu bunlardan biridir. Bir erkek çocuğu vardır. Bülent Uyaroğlu, 14 Mayıs 2007 günü 42 yaşında hayata veda etmiştir.¹²⁶

3.2.3.6. Alper Demir

8 Mayıs 1970’te Sivas’ta Altuntabak Mahallesi’nde doğmuştur. Mûsikî hayatına müzik öğretmenliği yapan annesi Nermin Hanım’ın desteği ile flüt çalarak başlamıştır. Babası Ercan Bey’dir. Halil Rıfat Paşa İlkokulu, Selçuk Ortaokulu ve Sivas Endüstri Meslek Lisesi’nde tahsil görmüştür. İlerleyen yıllarda mandolin eğitimi almıştır.

Lise yıllarında, Ömer Dilek Talı yönetimindeki Sivas Belediye Konservatuarı Türk Sanat Müziği Korosunda korist ve solist olarak yer almıştır. Aynı yıllarda kanun sazına ilgi duymuş ve annesinin desteği ile bir kanun alarak kendi kendine öğrenmeye başlamıştır. Lise yıllarında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korosunu çalıştıran Erol Başara’nın yönetiminde kanun icracısı olarak yer almıştır. Liseden mezun olduktan sonra taşrada mûsikî hayatında hedeflerine ulaşamayacağını görerek İstanbul’a hayallerini gerçekleştirmek için giderek birçok mekânlarda farklı kişilerle meşk yapmaya başlamıştır.

1990-1995 yılları arası Ege Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarında Türk Sanat Müziği Bölümünü okumuştur. Aynı yıl Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Sanat Müziği Ana Sanat Dalı’nda

¹²⁵ Mehmet Doğan, *Mevlânâ Celâleddin Rûmî 800. Yıl*, Türkiye Yazarlar Birliği, Ankara 2007, s. 225.

¹²⁶ Mâverâ Türk Müziği Topluluğu, Mâverâ, <http://maveramusik.org/>, Erişim Tarihi: 08.11.2019.

yüksek lisans programını kazanmıştır. Bu program devam ederken ücretli olarak Kanun, Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı, Batı Müziği Solfej ve Nazariyatı derslerini vermiştir. 1998 yılında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır ve öğretim görevlisi olarak kurumda görev yapmıştır.

1998 yılında Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı ile ilgili kitap çalışmasına başlamıştır. Aynı yıl gönüllü olarak Jandarma Komando Tim Komutanı olmak için 16 ay yedek subay olarak asteğmenlik yapmıştır. Türk Müziği Devlet Konservatuvarları müfredatına uygun olarak hazırlık sınıfından başlayarak 4.sınıfa kadar olan eğitim zamanı içinde Geleneksel Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı içerikli 4 kitap yazmıştır. Bu kitaplar farklı şehirlerdeki Belediye Konservatuvarlarında okutulmaktadır. Diğer taraftan Batı Müziği Solfej Nazariyatı dersi için Hazırlık, Lisans 1 ve Lisans 2. sınıfı etüt kitabı, Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı hazırlık sınıfında görülen makamlarla ilgili etüt kitapları yazmıştır. Meslek çalgısı olan Kanun eğitimi için teknik amaçlı etütler oluşturmuştur. Birçok koroda kanun, piyano eşlikli korist ve solist olarak görev almıştır.

9 saz semaisi, 9 saz eseri, 7 şarkı, 1 zeybek olmak üzere çeşitli formlarda 26 adet bestesi bulunmakla birlikte eser çalışmaları devam etmektedir. Geleneksel Türk Sanat Müziğinde kullanılan makamların işitsel olarak seyirlerini içeren seyir CD'si hazırlamıştır. Şimdi ise Geleneksel Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı içerikli var olan 4. kitabının devamını ve Batı Müziği Solfej Metodunu yazmakta olup, Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı, Batı Müziği Solfej ve Nazariyatı derslerini vermektedir.

Diğer taraftan 2012 yılında kendi bestelerinden oluşan “Gözlerin” adlı enstrümantal albümü piyasaya çıkarmıştır. Albümündeki eserler Star TV’de yayınlanan “Dila Hanım” ve “Bir Aşk Hikâyesi” adlı dizide kullanılmıştır. 26 Nisan 2019 tarihinde farklı türlerden oluşan kendi bestelerini “Gezgin” adlı konserinde Ege Üniversitesi Kültür Sanat Evinde vermiştir. Şimdi ise mûsikî çalışmalarına yoğun bir şekilde devam etmektedir.¹²⁷

¹²⁷ Alper Demir, *Alper Demir'in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, İzmir 2019, s. 1-3

3.2.4. Tanbur İcrakârları

3.2.4.1. Hasan Hüsni Aykol

Sivas'ın en önemli mûsikîşinaslarından olan Hasan Hüsni Aykol, Sivas'ta "Saatçi Hüsni Emmi" namıyla anılır. 29 Ocak 1899 tarihinde Sivas'ta doğmuştur. Nüfus cüzdanındaki doğum tarihi ise 1902'dir. Babası, Sivas'ta Kebapçızâdeler-Kebapçılar adıyla anılan sülâleden İbrahim Etem Efendi, annesi Sıdika Hanım'dır. Sivas Askeri Rüşdiyesi'ni son sınıfına kadar okuduğu bilinmektedir. Askerliğini 1922-1924 tarihleri arasında 8. Kolordu karargâhında yazıcı ve çavuş olarak yapmıştır. Mavuşoğlu sülâlesinden Medine hanımla evlenmiş ve bu evlilikten dört çocukları olmuştur. Çocukları sırasıyla: Sâkine, Âdile, Hilmi ve Mevlüde'dir. Ömrünü Sivas'ta saatçilikle ve mûsikîye adanarak geçiren Hüsni Aykol, 25 Ocak 1984 tarihinde vefat ederek Yukarı Tekke Mezarlığı'na gömülmüştür.

Klâsik Türk mûsikîsine olan bağlılığı, radyo sanatçısı olmuş öğrencileri, Kuran-ı Kerimi tecvid kaidelerine göre güzel okuması, Arapça, Farsça, Fransızca ve Ermenice dillerinde bilgili olması ve genel kültürü ile Hüsni Aykol Sivas'ın unutulmaz simalarından biri olarak yer edinmiştir. Sivas'ın Bezazlar diye bilinen arastasının (günümüzdeki Kunduracılar Çarşısı) içinde yer alan dükkânı bir meşk yuvası olmuştur. Burada yer alan el yazması eserler, Darülehan neşriyatlarından nota mecmuaları, gramofon ve üzerindeki karasakız plaklar, Tanburî Cemil Bey'in plakları ve resimleri onunla özdeşleşmiştir. Tanburî Cemil Bey hayranıdır. Halkevinde de icralarda bulunmuştur. Tanburî Cemil Bey'in birçok taş plağı ve eserlerinin notaları onu mûsikîye bağlayan kaynaklar olmuştur. Aynı zamanda tanbur da yapmıştır.¹²⁸ Eline verilen bir nota kâğıdını seri bir şekilde okuduğu ve öğrencisi Osman Yıldırım'ın naklettiğine göre "Notasız şarkı okumak ezbere mektup okumak gibidir" diyerek mûsikîyle uğraşmak isteyen herkesi nota öğrenmeye teşvik ettiği bilinmektedir. Eserleri tanbur ve ud ile iyi derecede icra ettiği, rahmetli ud sanatçısı Saim Konakçı'nın kendisinden ilk ders alan öğrencisi olduğu ifade edilmektedir. Sivas'ta birçok mûsikîşinası etkileyerek onlara hocalık yapmıştır.¹²⁹

¹²⁸ Bu konu hakkında bk. Ahmet Turan Alkan, *Altıncı Şehir*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2013, s. 133-138.

¹²⁹ Kadir Pürü, "Hâtıralarımdaki Saatçi Hüsni Emmi", *Hayat Ağacı*, S.1: 2005, s.62-68.

Arşivist ve mûsikîşinas Rıfat Kaya onu şöyle ifade etmektedir:

“Saatçi Hüsnü Emmi vardı mesela. Terziler çarşısındaki dükkânına sıkça giderdik. Tanburî Cemil Bey’in plakları çoktu Hüsnü amcada, o eski hafızların plakları vardı. Onları çalardı, biz de dinlerdik. Kendi kendine tanbur yapardı. Zamanın iyi müzisyenlerindendi; ufku açık, mûsikînin terminolojisine vâkîf, Tanburî Ömer Altuğ’un sık sık uğradığı, gerçek anlamda tanburu bilen -hem icracı hem yapımcı olarak- önemli bir kişiydi Saatçi Hüsnü.”¹³⁰

Hasan Esen, *Hayat Ağacı* dergisine vermiş olduğu röportajda ise Saatçi Hüsnü’yü şöyle anlatmaktadır: “*Hüsnü Emmi’nin dükkânı zaten bir meşk yuvasıydı. Cemil Bey âşığı idi. Hatta onunla görüştüğünü filan söylerdi. Tabî biz onlara soru soramazdık, o yıllarda büyüklerle küçüklerin ilişkisi biraz değişikti. Fakat İstanbul’a çok sık gidip geldiğini biliyordum. Bize çok güzel hikâyeler anlatırdı.*”¹³¹

3.2.4.2. Ömer Fevzi Altuğ

Sivas’ın önemli simalarından olan bestekâr ve Tanburî Ömer Fevzi Altuğ, 7 Aralık 1905 yılında Sivas’ta doğmuştur. Mehmed Kâmil Bey’in oğludur. Sivas Sultanisi’nde ve medreselerinde öğrenim görmüştür.¹³²

İlk mûsikî eğitimi Kemanî Karnik, Mustafa Bey, Tokatlı Kemal Bey ve Emin Bey’den almıştır. 1920’li yıllarda mûsikîye başlamıştır.¹³³ 1943 yılında İstanbul Radyosuna muvaffakiyetle verdiği bir imtihandan sonra alınmış olan Altuğ, sürekli çalışarak Mesut Cemil, Ruşen Kam ve Cevdet Kozanoğlu gibi üstatların istikamet verdikleri bir sistem üzerinde gayret göstermiştir. Türk mûsikîsi nazariyatına hâkim oluşu ve geniş bir repertuvara sahip olması hasebiyle daha sonra Ankara Radyosunda “Repetitör”¹³⁴ olarak çalışmış ve orada sanatkâr kadrosuna

¹³⁰ Tekin Şener, “Mûsikîşinas Arşivist Rıfat Kaya ile Söyleşi”, *Hayat Ağacı*, S.13: 2009, s.51. Ayrıca bk. Tekin Şener, *Tâbirin Sığmaz Kaleme, Sivas Söyleşileri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2019, s. 232.

¹³¹ Şener, *age.*, s. 263.

¹³² Bu konu hakkında bk. Etem Üngör, “Tanburî Ömer Altuğ Vefat Etti”, *Mûsikî Mecmuası*, İstanbul, 1965, S.206, s.57; Avni Anıl, *Anılar ve Belgelerle Musikîmiz Sözlüğü- Birinci Kitap*, Doyuran Matbaası, İstanbul 1981, s. 172.

¹³³ İbrahim Arslanoğlu, *Sivas Meşhurları I*, Sivas Valiliği Yayınları, Sivas, 2006, s.124.

¹³⁴ Mûsikîde bir eseri icrakârlara çalıştıran, tekrarlatan, prova yaptıran yönetici müzisyene verilen addır. Bu konuda bk. Yılmaz Öztuna, “RÊPÊTITEUR”, *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi II*, C:II, Kültür Bakanlığı, Ankara 1990, s. 227.

kadar yükselmiştir. Radyo sanatçılığının yanı sıra Milli Savunma Bakanlığı ve Harita Genel Müdürlüğünde de çalışmıştır.¹³⁵ Ömer Altuğ, tanburun yanında keman ve piyano da icra etmiş, şiir yazmış ve beste yapmıştır. Bestekârlık ve icracılık yönünden önemli bir yere sahiptir. Özellikle yirminci yüzyılda bazı Türk mûsikîsi bestecilerinin saz eserlerinde gösterdikleri virtüözlük denemeleri Ömer Altuğ'da da belirgin bir şekilde yansımıştır.¹³⁶

4 adet saz semaisi ve muhtelif makamlardan 10 adet şarkı formunda besteleri vardır. Eserlerden 4 saz semaisi ile 9 şarkısı TRT repertuarında mevcuttur. En meşhur saz eseri nihavend makamındaki *Gönlümün Melâli*'dir. Bugün de Türk mûsikîsinde beğeniyle icra edilmektedir. Ayrıca Türk halk mûsikîsinde repertuvara girmiş *Kiremit Bacaları* adlı eserde Zaralı Halil Söyler ile birlikte kaynak kişi olarak geçmektedir. 10 Mart 1965 tarihinde vefat etmiş ve Sivas'ın Yukarı Tekke Mezarlığı'na gömülmüştür.¹³⁷

Tablo 2. Ömer Altuğ'un Eserleri İle İlgili Bilgiler

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Gül Yüzlüm İsmi Nerede Ansam	Ömer Altuğ-Tanburî	Hüzzam	Şarkı	Curcuna	5733
Hicrana Bürünmüş Gidiyor Baht-ı Siyahım	Belirsiz	Kürdili-Hicazkâr	Şarkı	Semaî	6413
Neden Böyle Yorgunsun Kızılırmak Al İrmak	Belirsiz	Hüseynî	Şarkı	Curcuna	8125
Nedendir Ruhumda Bu Hicran Neden	Belirsiz	Uşşak	Şarkı	Müsemmen	8151
Neyden Dökülen Nağme Olup Kalbine Aksam	Ömer Altuğ-Tanburî	Hüzzam	Şarkı	Türk Aksağı	8266
Öğrenirsen Sen De Bir Gün Sevmek Aldanmak Nedir	Hikmet Münir Ebcioğlu	Nihavend	Şarkı	Devr-i Hindi	

¹³⁵ İstanbul Şehir Üniversitesi Kütüphanesi Taha Toros Arşivi, Dosya No: 340-Ömer Altuğ (Tanburî)

¹³⁶ Cem Behar, *Osmanlı/Türk Mûsikîsinin Kısa Tarihi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2015, s. 69.

¹³⁷ İbrahim Arslanoğlu, *age.*, s.124

Ruhumda Bu Akşam Yine Bir Gizli Elem Var	Belirsiz	Nihavend	Şarkı	Curcuna	8897
Rüya Gibi Bir Yazdı Yarattın Hevesinle	Yahya Kemal Beyatlı	Nihavend	Şarkı	Türk Aksağı	
Saz Semaisi	Yalvarış	Hicazkâr	Saz Semaisi	Aksak Semaî	
Saz Semaisi	Gönlümün Melali	Nihavend	Saz Semaisi	Aksak Semaî	E2211
Saz Semaisi	Belirsiz	Sultânî- yegâh	Saz Semaisi	Aksak Semaî	E2928
Saz Semaisi	Belirsiz	Şehnaz	Saz Semaisi	Aksak Semaî	E3139
Söndü Hep Ümitlerim Ruhumda Hicran Dinmiyor	Belirsiz	Hicazkâr	Şarkı	Devr-i Hindi	10157

3.2.5. Klarnet İcrakârı

3.2.5.1.Şemseddin Sübütay

25 Ekim 1956'da Sivas'ta Küçükminare Mahallesi Saracalar Sokaktaki bir evde dünyaya geldi. Babası berber Mehmet Remzi Bey, annesi Mürüvet Hanım'dır. Baba ve anne tarafında amatör olarak ud, keman ve kanun icra eden mûsikîşinas bir ailede büyümüştür. Namık Kemal ve Rauf Orbay İlkokullarını bitirdikten sonra, Atatürk Ortaokulu, Endüstri Meslek Lisesi Metal İş Bölümü'nde tahsil görmüştür.

Müziğe beş yaşında flütle başlamış ve babasının berber dükkânına gelen müzisyenler ile gündüzleri yapılan fasıllarda onlara flütü ile eşlik etmiştir. Evde ablaları ve ağabeyleri ile meşk yaparak mûsikî ile iç içe yetişmiştir. Şemsettin Sübütay, bir gün ev ortamında meşk ederken yaşadığı güzel bir hadiseyi şöyle aktarır:

“Bir gün evde fasıl geçiyoruz ve misafirlerimiz de vardı. Metin abim ud, Çetin abim keman, ben de klarnet çalıyordum. Fasıl bitti çok kısa bir sessizlik oldu o arada. Annem elini dizlerine vurdu ve tüh dedi... Anne bir yerde yanlışlık mı yaptık diye sordum. O da bana: Yok oğlum yok, keşke iki oğlan daha doğursaydım. Kanun ve ritim eksik, dedi.”

Bu hadiseden de anlaşıldığı üzere, Şemsettin Sübütay kendisinin müziğe olan bağlılığını ve aşkını, annesinin ve babasının onu desteklemesine bağlamıştır. İlerleyen yıllarda ağabeyleri ile cemiyete giderek 1973-1978 yılları arasında Sivas Halk Eğitim Merkezinde faaliyet gösteren Türk Sanat Müziği Korosuna katılmıştır. Cemiyet bugünkü Sivas Kongre Binası'nın karşısında yer alan Kale Camî'nin yanındaki Tan Sineması'nın ikinci katındadır. Şef Ormancı Kemal Önde yönetiminde yapılan cemiyette: ud'da Kirkor Elmasdağı, Metin Sübütay, Erol Yazgan, Metin Yılmaz; kanun'da Ahmet Purutçu, Çetin Yılmaz ve Safa Hastaoğlu, kemanlarda Doğan Tokgöz, Ünal Öntürkler, Çetin Sübütay; tanbur'da Bülent Dikmen, vurmali çalgılarda Sami Emence, Sait Esen; solist olarak ise Zafer Doğan, Celal Doğan ve Mehmet Oğuz yer almıştır.

Tanburî Abdülbaki Gökçen ile beraber Saatçi Hüsnü Aykol'dan nazariyat dersler almıştır. Eğitim hayatı boyunca birçok etkinliklerde ve konserlerde yer alarak; ilkokul, ortaokul ve liselerin hem Silifke folklor ekibinde hem de TSM çalışmalarında klarnet çalmıştır.

1996-2003 yılları arasında AKM TSM korosunda icralarını devam ettirmiştir. 2003 yılında yıllarca berberlik yaptığı sektörden emekli olmuş ve İzmir'e göç etmiştir. 2008 yılında ise Sivas'a geri dönmüştür. Mûsikîyi hiç bırakmayan Şemsettin Sübütay, Sivas'ta yapılan Türk mûsikîsi konserlerinde ve özel programlarda yer almıştır. Şehirde, sazında çok tanınan ve aranan bir sâzende olmuştur. Aynı zamanda ud ve keman da çalabilen Sübütay, klarnet ile birlikte bu sazların dersini uzun yıllar vererek öğrencileri ile evinde çalışmalar yapmıştır. Sivas Belediyesi bünyesinde kurulan TSM korosunda klarneti ile yer alarak, "Buruciye Yaz Akşamları Konserleri" etkinliklerinde birçok TRT sanatçısına eşlik etmiştir.

Aynı zamanda bestekârlık yönü olan Şemsettin Sübütay'ın üç adet bestesi vardır. Bunlar; Nikriz Sirto, Hicaz Saz Eseri (Nefes) ve güftesi kendisine ait olan *Gün olur da çıkarsan karşıma* mısraı ile başlayan sûzinak makamındaki şarkısıdır.

Bugün ise herhangi bir koroya bağlı değildir. Gamze ve Beste adlarında iki kızı vardır. Kızı Beste ud çalmaktadır.¹³⁸

3.2.6. Vurmalı Çalgı İcrakârları

3.2.6.1.Sait Esen

24 Ekim 1947 yılında Sivas'ın Kayseri Kapı Mahallesi'nde doğdu. Babası Hüseyin Bey, annesi Şerife Hanım'dır. Dört kardeşin en büyüğü olan Sait Esen; ilk, orta ve lise tahsillerini Sivas'ta yaptı. Liseyi bitirdikten sonra ticaretle uğraştı. Evde radyoda dinlediği mûsikîlere eşlik ederek darbuka çalmaya başladı.

Sait Esen, mûsikîye ilk olarak Sivas Halkevinde başlamış, 1960'lı yıllarda Tan Sineması'nın üst katındaki Türk sanat müziği çalışmalarında yer almıştır. İlerleyen zamanda Sivas Halk Eğitim Merkezindeki koroya katılmıştır. Bu toplulukta yer alan arkadaşları: Kirkor Elmasdağı, Ahmet Purutçuoğlu, Ünal Öntürkler ve Yıldırım Sütçü, Şevket Bey (kanunî), Rıza Ateş (hânende) ve Hüseyin Yerliyurt gibi birçok kişi ile birlikte çalışmalar yapmıştır. Daha sonraki yıllarda ise Doğan Tokgöz, Demir Tokgöz (klarnet), Erol Yazgan (udî), Osman Babuşçu ve Doğan Yalçın gibi çok geniş bir kadroyla hem fasıl hem de koro çalışmaları yapmıştır.

1970'li yılların başında Astsubay Recep Bey şefliğinde aralarına katılan Hasan Esen, Ercan Akkök, Şemsettin Sübütay ve Çetin Sübütay ile çalışmaları devam etmiştir. Aynı zamanda kanun çalmaya başlamıştır. Uzun yıllar birçok mekânda ve cemiyette kanun ve vurmalı çalgılar icra etmiştir.

1973'te askerdeyken Konya orduevinde kanun çalmıştır. 1975'te İstanbul'a yerleşerek ticaretle uğraşmıştır. 1994 yılında Almanya'nın Frankfurt şehrinde dört ay ritim dersleri vermiştir. Alman ve Türk çocuklarına darbuka, bendir çalmayı ve Türk mûsikîsi usullerini öğretmiştir. Üsküdar Mûsikî Cemiyeti, Boğaziçi Türk Mûsikîsi Cemiyeti ve Arif Şanlı yönetimindeki Kartal Mûsikî Cemiyeti'nde konserlerde yer almıştır. Emel Sayın, Ahmet Özhan, Mustafa Sağyaşar, Yaşar Özel, Abdullah Yüce, Ahmet Üstün, Taner Şener gibi sanatçılara sahnede eşlik etmiştir. Fikret Karahan, Kadri Şençalar, İsmail Şençalar, Nuri Gün, Ali ve Barbaros Erköse kardeşler gibi

¹³⁸ Şemseddin Sübütay, *Şemseddin Sübütay'ın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019, s.1-2

sanatçılarla Nurettin Çelik şefliğindeki fasıllara katılmıştır. Bu çalışmalarını 2005 yılına kadar devam ettirmiştir.

Barış ve Beste adında iki çocuğu vardır. Klâsik kemençe sanatçısı olan kızı Beste Esen Biçer, Gazi Üniversitesi Türk mûsikîsi Konservatuvarında Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır.

3.2.6.2. Osman Pasinli

1957 yılında Sivas'ın Yiğitler Mahallesi'nde dört çocuklu bir ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası Ebubekir Bey, annesi Mevlüde Hanım'dır. Vali Muammer ve Namık Kemal İlkokullarında, Atatürk Ortaokulu'nda tahsil gördü. Aynı yıl Sivas Endüstri Meslek Lisesi Motor Bölümü'ne başladı. 1980 yılında Sivas Eğitim Enstitüsü'nden mezun oldu.

Osman Pasinli, 1975 yılında muhasebe bürosunda çalışmaya başlamıştır. 1984 yılında ise muhasebecilik ve sigortacılık üzerine kendi işyerini açmıştır ve bugün de mali müşavir olarak iş hayatını devam ettirmektedir.

Müziğe olan ilgisi, çocuk yaşlarda teneke kutularına vurması ve bir komşusunun ona küp darbuka almasıyla başlamıştır. Lisede okul korosunda görev almış, aynı zamanda Sivas Halk Eğitim Merkezindeki Türk Halk Müziği Korosuna katılarak buradaki çalışmalarda yer almıştır. Daha sonra da lisedeki arkadaşlarıyla grup kurarak bazı mekânlarda çalmaya başlamıştır.

Arif Şanlı, Ömer Dilek Talı gibi şeflerin yönetimindeki Türk sanat mûsikîsi korolarına katılmıştır. Birçok Türk mûsikîsi konserinde darbuka çalarak icralarda bulunmuştur. 1997 yılında AKM'deki TSM korosuna katılmış, aynı saz arkadaşları ile çıktığı konser programlarında baş ritimci olarak yer almıştır. Bir süre de buradaki faaliyetlerine devam ettikten sonra koroları bırakmıştır. Buminhan ve Baturhan isminde iki oğlu vardır.¹³⁹

¹³⁹ Osman Pasinli, *Osman Pasinli'nin Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Sivas 2019, s. 1.

3.2.6.3.Edip Erturhan

Edip Erturhan, 13 Haziran 1976 tarihinde Tokat'ta doğmuştur. Aslen Sivaslıdır. Baba tarafı Sularbaşı Mahallesi'nden Ahmet Bey, annesi Ayfer Hanım'dır. Büyüdüğü yer İnönü-Alibaba sınırındaki Küçükkazancılar'dır. Sivas Devlet Tiyatrosu'nda müzisyenlik yapan Dursun adında bir kardeşi vardır. İlk ve ortaokul eğitimini Sivas'ta almış, lise eğitimine ise Bursa'da başlayıp Sivas'ta devam etmiştir. İzmir'de Dokuz Eylül Üniversitesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Bölümü'nü bitirmiştir.

Çok küçük yaşlarda mûsikîye kardeşiyle birlikte heves etmiş, ilk olarak alüminyum bir darbuka ile ritim çalmaya başlamıştır. İlkokul üçüncü sınıftayken ilk sahne deneyimini yaşamıştır. Her ikisi de öğretmen olan anne ve babasının öğretmenlik yıllarından kalma mandolin ve blok flüt sazlarına evde ilgi duyarak kendi çabalarıyla çalmayı öğrenmiştir.

1991-1993 yılları arası Bursa'da Kültür Bakanlığı bağlama sanatçısı ve Bursa Büyükşehir Belediye Konservatuarı hocalarından Kemal Kamalı ile tanışması onun için mûsikî yaşamında bir dönüm noktası olmuştur. Mûsikînin bilimsel yönü ile nazariyatına karşı ilgisi artmıştır. Böylece makam, nota ve usûl bilgisini geliştirmiştir. Sivas'a döndüğünde Belediye Konservatuarı Türk mûsikîsi çalışmalarına katılmış ve ilk sene icra heyetine seçilmiştir. 1993-1995 yıllarında Süleyman Akveran, Kâmil Şakar, Kenan Gergüy, Mustafa Akpınar ve Murat İmrek gibi Sivas'ta mûsikîye emek vermiş birçok kişiden feyiz alarak çalışmalarda bulunmuştur.

Üniversite eğitimi için gittiği İzmir'de, Avni Anıl ve Nursal Ünsal Birtek korolarında meşk yapmıştır. Bir yandan da Latin, Hint ve Afrika perküsyonları (vurmalı sazlar) ile ilgilenmeye başlamıştır. Okul bittikten sonra profesyonel olarak başta İstanbul ve İzmir olmak üzere Ahmet Özhan, Kamuran Akkor, Nurdan Torun, Yıldız Tilbe, Niran Ünsal, Altay gibi tanınmış sanatçıların albüm kayıtlarına ve sahne çalışmalarına eşlik etmiştir. Aktif mûsikî hayatı boyunca bilgi ve tecrübelerini paylaşarak, profesyonel icrada bulunan ve korolarda ritim sanatçısı olan talebeler yetiştirmiştir. Günümüzde Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korosunda ritim sanatçısı olarak görev yapan İbrahim Koç onun öğrencilerinden biridir.

2009 yılında profesyonel mûsikî hayatını noktalamıştır. Şimdi ise Bursa’da bir kamu kuruluşunda yönetici olarak çalışmaktadır. Elif Erturhan ile evlidir ve Ali Eymen adında bir oğlu vardır.¹⁴⁰

3.3. Bestekârlar

Kelime anlamı itibarı ile mûsikî eserlerini besteleyen ve bu sanatta başarı sağlayan mûsikîşinas kişilere bestekâr denmektedir.¹⁴¹ Bu başlık altında ise klâsik Türk mûsikîsinde üretim yaparak besteleri ile öne çıkan beş mûsikîşinas ele alınmıştır. Her birinin birden çok yönlü olduğu (yazar, araştırmacı, akademisyen, doktor, vb.), eserlerine bakıldığında ise birden fazla makam ve usûlde daha çok şarkı, ilahi ve saz eseri gibi formlarda eserler besteledikleri görülmüştür. Bestekârların TRT repertuvarına giren ve bu repertuvar dışında bulunan eserleri incelenerek metin içlerinde tablolar halinde verilmiştir.¹⁴²

3.3.1. Şahin Uçar

Tarih felsefecisi, yazar, eğitimci, divan şairi, kûfi yazı hattatı, tanburî ve bestekâr olan Şahin Uçar, 12 Şubat 1949 yılında Sivas’ın Ulaş ilçesine bağlı bir karapapak¹⁴³ köyü olan Acıyurt’ta doğdu. Babası İsak Bey, annesi Bedriye Hanım’dır. Sivas Kızılırmak İlkokulu, Atatürk Ortaokulu ve 4 Eylül Lisesi’nde tahsil gördü. 1972 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Umumi Türk Tarihi Bölümü’nden mezun oldu.

Şahin Uçar, 1967 yılında kendi köyü olan Acıyurt’taki köy okulunda vekil ilkokul öğretmenliği yaptı. Kemani ile Fuad Köprülü’nün *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* adlı kitabının son sayfalarında yer alan ilahilerin notalarını deşifre edip öğrenerek ilkokul talebelerine öğretti.

¹⁴⁰ Edip Erturhan, *Edip Erturhan Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Bursa 2019.

¹⁴¹ Yılmaz Öztuna, *age.*, s.41.

¹⁴² Eserlere ait künye bilgileri, Cumhurbaşkanlığı Klâsik Türk Müziği Korosu’nun internet adresinde yer alan “Türk Mûsikî Kültürünün Hafızası” adlı nota arşivi kısmından alınmıştır.

¹⁴³ İslâm Ansiklopedisi’nde Karapapaklar, Kıpçak, Oğuz ve Hazar boylarının karışımı bir Türk kavmi olarak açıklanmaktadır. Bu topluluk, başlarına siyah kuzu derisinden yapılmış bir kalpak giydikleri için bu adı almışlardır ve Sünnî olduklarını belirtmek üzere “kara papak” giymişlerdir.

1968-1978 tarihleri arasında İstanbul'da Türkiye'nin tanınmış birçok üstatlarından klâsik Türk mûsikîsi, hat ve tezhip sanatları alanında özel eğitimler aldı. Tezhip ve kaligrafi sanatında Süheyl Ünver'den; talik, sülüs ve nesih türlerinde sırasıyla Kemal Batanay, Hâmid Aytaç ve Mehmet Receb Berk ile meşk yaptı.

Klâsik tavırda aldığı mûsikî meşikleri: Süheyla Altmışdört'ün yönetimindeki İstanbul Üniversitesi korosu çalışmaları; Kemal Batanay ile tanbur, usul ve repertuvar dersleri; Münir Nurettin Selçuk'un İstanbul Fetih Cemiyeti'nde repertuvar dersleri; Yusuf Ömürlü'den nazariyat ve solfej dersleri; Ali Üsküdarî'den (Üsküdar'daki Özbekler Tekkesi'nde) repertuvar dersleri; Cahit Atasoy'dan Batı müziği solfeji; Nezh Uz el ile Bayatî, Sabâ, Acemaşiran ve Pençgâh Âyini meşikleri; İstanbul Belediye Konservatuvarındayken Nevzat Atlığ, İsmail Hakkı Özkan, Süheyla Altmışdört ve Dürdane Altan ile yapılan meşkler; Azeri Hanende Mehmet Hüseyin Berk ile geleneksel Azeri müziği, Saatçi Hüsnü Aykol ile Tanburî Cemil Bey'in Ferahfezâ ve Şedaraban Saz Semaisi meşki (Sivas-1973),¹⁴⁴ Neyzen Aka Gündüz Kutbay ile her gün kırk beş gece boyunca yapılan “mûsikî estetiği” hakkındaki sohbetlerdir.

1972'de İstanbul'da Yeni Levent Lisesi'nde müzik, 1973 yılında da Sivas'ta 4 Eylül Ortaokulu'nda sosyal bilgiler öğretmenliği yaptı. 1974'de Sivas'ta 4 Eylül Lisesi'nde müzik, 1975'te yine Sivas'ta Öğretmen Okulu'nda Sanat Tarihi derslerine girdi.¹⁴⁵

12 Ocak 1976'da Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde divan şairi ve hattatlığı sebebiyle paleografya ve epigrafi uzmanı olarak tâyin edildi ve o bölümde Osmanlıca dersleri okuttu. 1977 tarihinde Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü alanında doktora başladı. 1982 tarihinde doktora tezini tamamlayarak 1983'de Konya'da Selçuk Üniversitesi'nde Yardımcı Doçent, 1988 tarihinde aynı üniversitenin Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden doçent, 1993 yılında da Niğde Üniversitesi'nin Eğitim Fakültesi'nden profesör unvanı aldı.

¹⁴⁴ Şahin Uçar, “Yılmaz Öztuna'nın Türk Mûsikîsi Ansiklopedik Sözlüğü'nün Neşri Vesilesiyle Hatırladıklarım”, *Muhafazakâr Düşünce*, S.8: 2006, s. 217.

¹⁴⁵ Anıl Mert, Şahin Uçar ile yapılan Röportaj, 07.11.2019. Ayrıca bk. İbrahim Arslanoğlu, *Sivas Meşhurları II*, Sivas Valiliği Yayınları, Sivas 2006, s. 523.

1992 yılında *Tarih Felsefesi Açısından İslâm'da Mülk ve Hilâfet* adlı eseri ile Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Fikir Adamı Ödülü'ne, 1995 yılında da *Varlığın Mana ve Mazmunu* adlı eseri ile Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Fikir Adamı Ödülü'ne layık görülmüştür. Aşına olduğu diller arasında; Türk dilinin Azeri/Karapapak ve Kazak lehçesi, İngilizce, Arapça, Farsça ile başlangıç seviyesinde Rusça ve Latince dilleri vardır.¹⁴⁶

1994 yılında Niğde Üniversitesi'nde Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, 1995'te de aynı üniversitenin Rektör Yardımcılığını yapmıştır. 1999'da Türkistan'da Hoca Ahmet Yesevi Türk-Kazak Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanlığını ayrıca Mütevelli Heyet Başkanı Danışmanlığını, 2001 yılında İstanbul'da İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM) ve Türkiye Diyanet Vakfı TYD'nin İslam Ansiklopedisi Başkanlığını yapmıştır. 2003 yılında da Bulgaristan'da Sofya Yüksek İslam Enstitüsü Rektör Yardımcılığını yapmıştır. 2001'de Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Strateji Bölümü'nde, “Devlet Felsefesi” ve “Milli Strateji ve Tarih” üzerine master dersleri vermiş, 2004 yılında Kazakistan'ın Çimkent'de Hoca Ahmet Yesevî Üniversitesi'nde, 2008 yılında da Uluslararası Sarajevo Üniversitesi'nde görev yapmıştır. 2015-2017 tarihleri arası İstanbul'da Haliç Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanlığını yapmıştır.

Şahin Uçar'ın edebiyat, kültür, sanat, dil, tarih ve felsefe gibi birçok sahada kitap yazmıştır. Bu eserler: *Varlığın Anlamı, Tarih Felsefesi Açısından Mülk ve Hilâfet, Dîvân, Varlığın Mana ve Mazmunu, İnsanın Yeryüzü Macerası, Tarih Felsefesi Yazıları, Arapların Anadolu Seferleri, Teknoloji, Kültür ve Sanat'a Dair, Dil ve Felsefe, Sen Şarkını Söyle, Mâlihulyâ, Tarih Felsefesi Meseleleri, İslâm'da Mülk ve Hilâfet, Anadolu'da İslâm-Bizans Mücadelesi, Hüküm Gecesi, Ru'yâ ve Gerçek, Patterns and Trends in History.*

Şeydâ mahlası ile klâsik Osmanlı divan şiiri tarzında dîvân tertip etmiştir. Beşir Ayvazoğlu *İslam Estetiği ve İnsan* adlı kitabında *Şeyda Divanı* hakkındaki görüşlerini şöyle dile getirir: “...Şahin Uçar'ın “Şeydâ Divanı” (Sivas 1980), Fuzulî

¹⁴⁶ Yakup Kadri Bozalıoğlu, Prof. Dr. Şahin Uçar, http://www.sehrisivas.com/yazarlar/prof-dr-sahin-ucar-ulas_150.html, (Erişim Tarihi 05.09.2019)

vadisinde yazılmış ve klâsik tarzda düzenlenmiş bir divandır ve bu özelliğiyle yirminci yüzyıl Türkiye'sinde bir benzeri yoktur.”¹⁴⁷

Şahin Uçar'ın muhtelif makam ve usullerde; şarkı, ilahi, türkü, mehter marşı formlardan oluşan on dokuz eseri bulunmaktadır.¹⁴⁸ Eserlerini 1971-1973 yılları arasında yaptığını kişisel internet sayfasındaki “Yılmaz Öztuna'nın musiki ansiklopedisinde Şahin Uçar Maddesi ve Bestelerinin Notaları” başlıklı yazıdan öğrenmekteyiz. Klâsik tarzdaki eserlerinden 6'sı TRT Denetleme Kurulu'ndan geçerek repertuvara kazandırılmıştır. 3 eseri de Kemal Batanay arşivinde yer almaktadır.¹⁴⁹ Eserleri hakkındaki bilgiler kayıtlarda geçtiği şekliyle aşağıdaki tablolara aktarılmıştır.

Şahin Uçar, kişisel internet sitesi “Şahin Uçar Virtual Academia” sayfasında; şiirlerini, hat sanatı eserlerini, mûsikî bestelerini, kitaplarını ve makalelerini sunar. Sivas için çok önemli bir değer olan Şahin Uçar'ın diğer sanat alanlarında da yapmış olduğu çalışmalar beğeniyle takip edilmektedir.

Tablo 3. Şahin Uçar'ın Eserleri İle İlgili Bilgiler

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
-	-	Rast	Mehter Marşı	Düyek	
Aceb Ol Dilber-İ Rana	Şahin Uçar	Muhayyer	Şarkı	Sofyan	
Ay Bala Beri Gel Beri	Şahin Uçar	Hüseynî	Türkü	Yürük Semâî	
Bilmek İstersen Seni Sen Seni Bil Sen Seni	Hacı Bayram Veli	Nevâ	İlahi	Sofyan	16085
Çal Söyle Güzel Nağmelerin Mest-İ Müdam Et	Şahin Uçar	Eviç	Şarkı	Curcuna	15864
Çıktım Erik Dalına Anda Yedim Üzümlü	Yunus Emre	Hüzzam	İlahi	Sofyan	16090
El Ele Çocuklar Verin El Ele Koşa Koşa Gelin Oyuna	Şahin Uçar	Segâh	Çocuk şarkısı	Nim Sofyan	15865
Ey Afet-İ Devran Sana Hayran Olayım Ben	Şahin Uçar	Hüseynî	Şarkı	Sofyan	
Gülüm Şöyle Gülüm Böyle Demekdir Yâre Mutadım	Nedim	Bestenigâr	Şarkı	Yürük Semâî	

¹⁴⁷ Şahin Uçar'ın kendi internet sayfasından yararlanılmıştır. Bk. Şahin Uçar, Şeydâ Dîvânı Hakkında, <https://sahinucar.com.tr/seyda-divani/>, (Son Güncellenme Tarihi: 30.09.2019, Erişim Tarihi: 04.10.2019)

¹⁴⁸ Bu eserlerin notaları, Şahin Uçar'ın internet sayfasında (<https://sahinucar.com.tr/my-artworks/notes/>) yer almaktadır.

¹⁴⁹ Şahin Uçar ile yapılan Röportaj, 04.11.2019.

Tablo 3. Devamı

Güneşin Battığı Anda	Şahin Uçar	Nihavend	Çocuk şarkısı	Sofyan	
Hak Bir Gönül Verdi Bana Ha Demeden Hayran Olur	Yunus Emre	Hüzzam	İlahi	Düyek	16117
Hangi Yerde Vurdular O Maralı	Şahin Uçar	Eviç	Türkü	Yürük Semâî	
İlgit İlgit Esen Seher Yelleri	Karacaoğlan	Hüseynî	Türkü	Sofyan	
Sırma Saçlarına Bağlıdır Gönüm	Şahin Uçar	Segâh	Şarkı	Türk Aksağı	
Sleep My Love	Şahin Uçar	Rast	Şarkı	Yürük Semâî	
Unuttuğum O Yıllar Nerde O Dünya?	Şahin Uçar	Acem-Aşiran	Şarkı	Curcuna	
Yar ü Var Allah ü Ekber Girdigar Allah ü Ekber	Şahin Uçar	Bestenigâr	İlahi	Düyek	16152

Tablo 4. Şahin Uçar'ın Kemal Batanay Müsîkî Arşivinde Yer Alan Eser Bilgileri

Eser Adı	Makam	Form	Usûl	Demirbaş No
Çal Söyle Güzel Bağrını Hûn Ettin A Zâlim	Eviç	Şarkı	Curcuna	KB : 13 - 1294 - 2602
Giysûsuna Can Mübtelâ	Rast	Şarkı	Curcuna	KB : 13 - 1296 - 2604
Gönlümüzün Hoşça Bir Cihâmı Var	Beste-Nigâr	Ağır Aksak Semâî	Ağır Aksak Semâî	KB : 13 - 1295 - 2603

3.3.2. Arif Şanlı

Arif Şanlı, 25 Mayıs 1955 yılında Sivas'ın Ulaş ilçesinde dünyaya geldi. Babası Nuri Bey, annesi Yeter Hanım'dır. Sivas'ta Ferhat Bostanı Mahallesi'nde ikamet etmişlerdir. 1967 yılında Sivas Atatürk İlkokulu'nu bitirmiştir. Ortaokul birinci sınıfı Bezirci Mahallesi'ndeki Atatürk Ortaokulu'nda okumuştur. 2. sınıfı Amasya'da, 3.sınıf ve Liseyi Tokat Gazi Osman Paşa Lisesi'nde devlet parasız yatılı olarak okumuştur.

Ortaokulda müzik öğretmeninin mandolini çok güzel çalmasından etkilenecek bir mandolin alıp kendi kendine çalmasını öğrenmiş ve öğretmenin teşvikiyle yol almıştır. Böylece müsîkî yaşantısına ortaokul yıllarında mandolin ve ardından da bağlama çalarak başlamıştır.

Eğitim hayatında çok başarılı olan Arif Bey, İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesini kazanmıştır ve okurken Üniversite korosuna katılmıştır. 1973-1975 yılları

arasında İstanbul Üniversitesi Türk Halk Müziği Korosunda TRT bağlama sanatçısı Orhan Dağlı'nın öğrencisi olmuş, hocasından mızrap dersleri alarak konserlerde bağlama sanatçısı olarak yer almıştır.

Türk sanat müziği çalışmalarına 1976 yılında Süheyla Altmışdört yönetimindeki İstanbul Üniversitesi Korosunda başlamış, 4 yıl Üniversite Korosuna, bir yıl süreyle de İstanbul Belediye Konservatuvarına devam etmiştir. Türk mûsikîsini sevmesi ve öğrenmesinde hocası Süheyl Altmışdört'ün çok büyük etkisi olmuştur. Bu yıllarda Veznecilerdeki İskender Kutmani Müzik Evi'nden bir ud alıp kendi kendine ud öğrenmiştir. Teşvik hususunda üniversite korosunda ud çalan arkadaşı Osman Nuri Özpekel'in etkisi olmuştur. Üniversite korosundayken belediyelerin konser salonlarında, Harbiye, Fatih, İTÜ ve Cerrahpaşa Tıp Fakülteleri'nin konser salonlarında halka açık konserler vermişlerdir. Üniversiteyi bitirdikten sonra Alâeddin Yavaşca, Selahattin İçli ve Nevzat Atlığ gibi Türk mûsikîsi üstatları ile meşk yaparak onlardan istifade etmiştir.

1979 yılının Mart ayında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuş, kendi şehrine hizmet amacıyla Mayıs ayı içerisinde Sivas SSK Hastanesinde hekimlik görevine başlamıştır. Arif Şanlı o yılları şöyle anlatmaktadır:

“1979 yılının son aylarında Sivas Halk Eğitim Merkezinde Udî Kirkor Bey'in meşk tarzında yaptığı çalışmalara katıldım. Bu dönemde Ahmet Purutçu isminde bir kanun sanatçısı, klarnette Şemsettin Sübütay ve Ercan isminde bir kanun sanatçısı, udî Nuri Emerce, kemani Doğan Tokgöz ve ritimde Sami Emerce isminde arkadaşlar enstrümanlarıyla iştirak ediyorlardı. Yusuf Aşçıoğlu isminde iyi bir solist arkadaş vardı. Sivas'ta daha önceleri de aynı grubun zaman zaman çok güzel çalışmaları ve konserleri olmuş. Sivas Halk Müziğinde olduğu kadar Türk sanat müziğinde de çok iyi sanatçılara sahip olmuş.

1980 yılının başlarında Kirkor Bey ve Kanuni Ahmet Bey ayrılmış, bana teklif ettiler. Ben işin ciddiyeti açısından bir yönetim kurup iş bölümü yapılmasını sağladım, eğitime önem verdim, makam, solfej ve usûl dersleri başlattım. Gösteri salonundaki çalışma yerine tamamen bize ait olan geniş bir sınıfın tahsis edilmesini sağladım, enstrüman ve malzemeler aldırđım. Bu konuda desteklerinden dolayı o dönem Sivas Halk Eğitim Merkezi Müdürü olan Sayın Ziyaeddin Başkan'a ne kadar teşekkür etsem azdır, kendisi hâlen Sivas'ta ikamet etmektedir.”¹⁵⁰

¹⁵⁰ Arif Şanlı, *Arif Şanlı'nın Biyografisi*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), İstanbul 2019, s. 1-3.

1980-1983 yılları arasında, Sivas Halk Eğitim Merkezi Türk Sanat Müziği Korosunu kurarak Sivas'ta ilk defa Türk mûsikîsi eğitimini kurumsal manada başlatmıştır. Aynı süre içerisinde topluluğun şefliğini, solfej, usûl, makam ve repertuar hocalığını yapmıştır. Bu koroda birçok öğrenci yetiştirmiştir ve bunlardan bazıları Ankara, İzmir radyolarında sanatçı olarak görev yapmaktadırlar. Sivas'ta ilk defa kadınların da katıldığı ve notayla klâsik eserlerin öğretildiği, nazari bilgilerin verildiği çalışmaları başlatmıştır. Bu çalışmalarda Zeki Bölükbaşı nota bildiği için Arif Şanlı'nın yardımcılığını yapmıştır. İlk dönemlerde koroda yer alan kırk civarında öğrenciye dersler verilmiştir. Koro elemanlarından bazıları: Yusuf Aşçıoğlu, Hasan Güler, Murat İmrek, Kazım Aksu, Servet İyidoğan, Necmiye Uluğ, Ayşe Uluğ, Ahsen ve Eşi Emine Şanlı'dır.

1983 yılında Sivas Belediye Konservatuvarının kuruluşunu kendisi şöyle ifade etmektedir:

“Dönemin Sivas Valisi Sayın Şükrü Er ve Belediye Başkanı Merhum Sayın Süleyman Çanka'nın ısrar ve teşvikleriyle Sivas Belediye Konservatuvarını kurdum. Belediye Başkanımızın makamında akşamları Vali Bey'in de katıldığı üçlü toplantılar yaparak konservatuvarın nasıl olacağını konuştuk. Başkandan büyük postane karşısındaki düğün salonu ve vergi dairesi olarak kullanılan belediyeye ait binanın üst iki katını istedim. 18 kişilik personel kadrosu istedim. Bizzat kendim Ankara'ya giderek İçişleri Bakanlığı Mahalli İşler Genel Müdürlüğünden 16 kişilik kadro çıkarttım ancak 1983 yılının Haziran ayında mecburi hizmetim nedeniyle Sivas'tan ayrılmak zorunda kaldım. Tabi Belediye Başkanı Süleyman Bey çok üzüldü, ben uzaktan ilgileneceğimi ifade ettim ve bir müdür tayin ettirdim. Fakat Konservatuvar istenen hedeflere ulaşamadı, maalesef sonradan kapatıldı.”¹⁵¹

1990 yılında İstanbul'a dönen Arif Şanlı, Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde görev yaparken 1994 yılında Kartal Belediyesi Türk Mûsikîsi Topluluğu'nu kurmuştur. Bu topluluk 2005 yılında Kartal Kaymakamı Dursun Ali Şahin'in isteği ve ısrarıyla onun kurucu başkanlığında dernek statüsüne kavuşturularak Kartal Mûsikî Derneği'ne dönüştürülmüştür. O günden itibaren birçok mini konserler, oda konserleri, özel günler, anma geceleri ve çeşitli etkinlikler düzenleyerek günümüze kadar sanatsal faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Hâlen bu

¹⁵¹ Arif Şanlı, *age.*, s. 2-3.

derneğin başkanlığını ve koro şefliğini yürütmektedir. Bugüne kadar çok sayıda öğrenci yetiştirmiştir. Bu cemiyetin kurucu üyesi ve sanat yönetmeni Amir Ateş'tir.

25 yıldır Kartalda mûsikî derneği bünyesinde bir okul hüviyetinde enstrüman kursları ve nazari derslerin verildiği derneğin ismi Arif Şanlı'nın hizmetleri ve şükran duygusu olarak 2014 yılının Ekim ayında Genel Kurul kararıyla Dr. Arif Şanlı Mûsikî Derneği olarak değiştirilmiştir.

Çeşitli radyo-televizyon programlarının yanı sıra TRT tarafından hazırlanıp yayınlanan bir saatlik belgeseli mevcuttur.¹⁵² Şanlı'nın bugünkü eserlerine baktığımızda daha çok şarkı formunu kullandığını, birkaç türkü, ilahi ve saz eserlerinden de örnekler sunduğunu söyleyebiliriz. Üç şarkısı TRT repertuarında kayıtlıdır. Ülkemizin en önemli ses sanatçılarından biri olan Melihat Gülses yorumuyla on iki eseri, *Senden Uzakta* isimli albümde icra edilmiştir.

Arif Şanlı, Dr. Lütfi Kırdar Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi KBB Kliniği Eğitim ve İdari Sorumlusu olduğu görevinden ayrılarak Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde hekimlik görevine devam etmektedir. Altuğ ve Göktuğ adında iki çocuğu vardır. Oğlu Göktuğ keman çalmakta ve Rap tarzında mûsikî yapmaktadır. Eşi Emine Şanlı da Türk mûsikîsi solisti olup, aynı zamanda sunuculuk yapmaktadır.¹⁵³

Tablo 5. Arif Şanlı'nın Eserleri İle İlgili Bilgiler

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Adenim	Emine-Arif Şanlı	Hüzzam	Şarkı	Sofyan	
Ağlıyormuşsun	Sadık Atay	Hüseynî	Şarkı	Sofyan	
Babam	Ahmet Özdemir	Nihavend	Şarkı	Sofyan	
Bahar Görünmez Kış Olur	Cansin Erol	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Düyek	20745
Beklemek De Güzeldir	Hüsamettin Olgun	Bayatî	Şarkı	Semai	
Ben Anadoluyum	Yavuz Bülent Bakiler	Uşşak	Şarkı	Sofyan	
Bırakıp Gitsen De Uzak Ellere	Sadık Atay	Kürdili-Hicazkâr	Şarkı	Sofyan	
Bilmiyorum Kaç Yıl Gitti	Mete Akkaya	Uşşak	Şarkı	Sofyan	
Bir Çiçeksin Gibi	Asım Yekeler	Bayatî	Şarkı	Semai	

¹⁵² Bu belgesel arşivimizde bulunmaktadır.

¹⁵³ Arif Şanlı. *Biyografi*, arifsanli@hotmail.com (14.09.2019), anilmert@outlook.com (14.09.2019); Ayrıca bk. Hayat Ağacı, "Sivas'tan İstanbul'a Bir Mûsikî Yolculuğu, Dr. Arif Şanlı ile Söyleşi", *Hayat Ağacı Dergisi*, S.13: (2009), s. 96-97.

Tablo 5. Devamı

Bir Güzelin Sevdasına Tutuldum	Osman Kaymak	Uşşak	Şarkı	Curcuna	
Bir Kadın	Necip Fazıl Kısakürek	Rast	Şarkı	Düyek	
Bir Millet Yarandı	Metin Kocamungan	Rast	Marş	Nim Sofyan	
Bir Sivası Sevdim	Halil Akgöz	Acem-Kürdî	Türkü	Sofyan	
Bu Ömrün Son Mevsimi	Mehmet Yırtıkgöz	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Sofyan	
Bulamadım Gidiyorum	Cansın Erol	Hüseynî	Şarkı	Sofyan	
Deli Gönül	Ahmet Sivri	Kürdili-Hicazkâr	Şarkı	Sofyan	
Dertli Irmak	İbrahim Öztekin	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Sofyan	
Dualarda Buldum Seni	Nevzat Güzeldere	Segâh	İlahi	Sofyan	
Gamlandı Yine Gün Batımı Sessiz Yüreğim	Aynur Saydam	Hüseynî	Şarkı	Aksak	20613
Gönlümün Dalında	Arif Şanlı	Nihavend	Şarkı	Semai	
Gönlümün Sesi	Ekrem Kaftan	Büselik	Şarkı	Sofyan	
Gönülden Gönüle	Sadık Atay	Hüzzam	Şarkı	Sofyan	
Hafızamda Sakladım	Necdet Ertürk	Muhayyer	Şarkı	Müsemmen	
Hancı	Yaşar Köse	Muhayyer	Şarkı	Serbest-Düyek	
Hazan Olmuş Duygular	Arif Şanlı	Sabâ	Şarkı	Düyek	
Her Sabah	Sadık Atay	Hüzzam	Şarkı	Yürük Semai	
Her Söze İnanmışım	Yaşar Köse	Kürdili-Hicazkâr	Şarkı	Aksak	
İçimdeki Sevgiler	Necdet Ertürk	Sûzidil	Şarkı	Sofyan	
İçimden Çıkıp Gittin	Mehmet Yırtıkgöz	Nihavend	Şarkı	Düyek	
İncitme Gönül	Yunus Emre	Sabâ	İlahi	Sofyan	
Karlı Dağlar Yolun Olsun	Halil Akgöz	Rast	Şarkı	Aksak	
Kartal	Ö. Fethi Gürer	Nihavend	Şarkı	Nim Sofyan	
Kutlu Olsun	Cansın Erol	Segâh	Şarkı	Nim Sofyan	
Lale Soğanlığı	Aynur Saydam	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Sofyan	
Merdümi Dideme Bilmem	Yavuz Sultan Selim	Mâhur	Divan	Nim Sofyan	
Nasıl Hasretim	Muharrem Gerçeker	Segâh	Şarkı	Semai	
Neden Gülmesin Gül Gibi Yüzler	İhsan Raif	Şehnaz	Şarkı	Aksak Semai	
Peşrev	-	Hüzzam	Saz Eseri	Devr-i Kebir	
Peşrev	-	Bayatî	Saz Eseri	Sofyan	
Peşrev	-	Mâhur	Saz Eseri	Sofyan	
Saz Semaisi	-	Rast	Saz Eseri	Aksak Semai	
Sen Her Mevsim Bende Açar	İbrahim Öztekin	Nihavend	Şarkı	Sofyan	

Tablo 5. Devamı

Senden Uzakta	Emine Şanlı	Nihavend	Tango	Düyek	
Seni İlk Gördüğüm	Arif Şanlı	Acem-Kürdî	Şarkı	Düyek	
Sevdim Seni Güzelim	Arif Şanlı	Hicaz	Şarkı	Düyek	
Seviyorum Derim	Yusuf Önder Bahçeci	Hüzzam	Şarkı	Devr-i Hindi	
Sevmek Yaşamaktır	Emine Şanlı	Bayatî	Şarkı	Sofyan	
Seyrederim Âlemi	Yusuf Çıldır	Hüseynî	Tevhid	Sofyan	
Sıcacık Göğsüne Başımı Koymak	Muzaffer Reşit	Nihavend	Çocuk şarkısı	Sofyan	20614
Şimşek Gibi Çaktı Geçti	Osman Kaymak	Muhayyer	Şarkı	Sofyan	
Vazgeçip Senin Yanında	Arif Şanlı	Sûzinak	Şarkı	Yürük Semai	
Vuslat	Arif Şanlı	Hicazkâr	Şarkı	Curcuna	
Yakma Şu Gönülü	Hüsamettin Elçi	Gülizar	Şarkı	Sofyan	
Yalan Rüzgârlarda Savurma Beni	Hüseyin Balkancı	Hicaz	Şarkı	Düyek	
Yola Düştüm Giderim	Halil Akgöz	Uşşak	Türkü	Aksak	
Yolları Dağlara Bağlayan Gönül	Aslan Yıldırım	Hüseynî	Şarkı	Sofyan	

3.3.3. Selahattin Eyyubi Işıksal

Dinî mûsikî sahasındaki vukufiyeti ve bestelediği bazı ilahileriyle Sivas'ta bu asrın maruf şahsiyetlerinden biri olan Işıksal, aynı zamanda koro şefi, kemanî, udî, ressam ve araştırmacı yazardır. 7 Kasım 1957 günü Sivas'ın Aydoğan Mahallesi Taşlı Sokak mevkiinde dünyaya geldi. Yedi çocuklu bir ailenin altıncı çocuğudur. Annesi Emine Hanım, babası Abdurrahman Efendi'dir. Dedesi Ahmet Işıksal, Buruciye Medresesi'nin son müderrislerindendir. Dedesinin kayınbiraderleri müzisyenlerdir. Anne tarafından dedesi ise Erzincanlı Hafız Ahmet Argut'tur. Sıcak demir ustası ermeni Onnik Usta'nın uzun yıllar çıraklığını ve kalfalığını yapmış, ondan bıçakçı ve çelik ustası icazetini almıştır.

Hayatındaki rol modeli dayısı Hafız oğlu İbrahim Bey'dir. Kendisi Sivas'ın manevi büyüklerinden İsmail Hakkı Efendi'nin Çorapçı Han'ındaki vekâle adı verilen dergâhında yetişmiş önemli bir şahsiyettir. Eyyubi Bey 12 yaşındayken İbrahim Bey ile Türk din mûsikîsi meşki yapmaya başlamış ve bu hoca-öğrenci ilişkisi 40 yıl sürmüştür. Hocasından talim ettiği ilk ders Sadeddin Nüzhet Ergun'un üç ciltlik antolojisidir. Daha sonraları Arif Etik'in çalışmaları, Yunus İlahileri,

Sadettin Kaynak'tan eserler ve Hüseyin Sadeddin Arel'in çalışmalarının tetkiki takip etmiştir.

Eyyubi Işıksal, aynı zamanda İbrahim Bey'den Osmanlıca ve tasavvuf dersleri de almıştır. Kısmen işitme engelli olan hocası Eyyubi Bey'deki istidadı görerek kendisinin yeterli olamayacağını düşünmüş, onu bugünkü Kunduracılar çarşısında -o günkü Bezazlar pazarında- saatçi Hüsnü Aykol'a yönlendirmiştir. 15 yaşındayken Hüsnü Bey ile tanışan Eyyubi Bey, saatçi Hüsnü Bey'in; Arapça, Farsça, Ermenice ve Fransızca dillerini bildiğini, Sivas'ta da Türk mûsikîsini nota ve nazariyat yönünden önde gelen kişilerden olduğunu söyler. Hattat ve tanbur icra eden Hüsnü Bey ile bir yıl meşk etmiştir. O yıllarda Eyyubi Bey ortaokul öğrencisidir. Hocasından bol bol tanbur dinlemiş, mûsikî nazariyatı giriş bilgilerini ve nota çözümlemeyi öğrenmiştir. Saatçi Hüsnü Aykol'dan ayrılışını şu şekilde anlatır:¹⁵⁴

“Hüsnü hoca bir gün aniden çalışmayı keserek yüzüme baktı ve tebessüm ederek şöyle dedi: Bak evladım! Bir yılı aşkındır birlikteyiz. Dinî mûsikîye olan temayülünü görüyorum, ancak bir enstrüman çalmayı öğrenmeden mûsikîde mesafe katedemezsin. Zaten makamları kavrayabilmek ve dinî mûsikî formlarına hâkim olabilmek için de şarkı, türkü, gazel, köçekçe öğrenmek iktiza ediyor ama illaki bir saz üzerinde çalışmalarını teksif etmen gerekiyor. Seni bir dostuma yönlendireceğim. Belediye lokantasının altındaki Akça pasajında bir plakçı var. Fakat plak satışından ziyade öğrenci yetiştirmekle meşgul olan bu dostumun adı Kirkor Elmasdağı. Ermeni olduğuna bakma, senin benim gibi doğma büyüme Sivaslıdır. Selamımı söyle seni ud derslerine kabul etsin.”

1972 yılında Sivas 57. Alayda görevli bestekâr Albay Osman Babuşçu'nun tarihi Öğretmenevi'ndeki Türk Mûsikîsi Korosu'na iştirak etmiş, ilk kez koral faaliyeti orada görmüştür. Kemani Doğan Tokgöz ve Tanburî Osman Babuşçu'dan feyzalmıştır. 1974 yılında Kirkor Elmasdağı ile meşk etmiş, nota-usûl bilgilerini geliştirmiş, ud icrasını öğrenmiş ve 40'dan fazla makam geçmiştir.¹⁵⁵

Kirkor Elmasdağı ve kemani Doğan Tokgöz'ün birlikte kurmuş oldukları Sivas Halk Eğitim Merkezi Türk Mûsikîsi Korosu'nda hocalarının arasında udî

¹⁵⁴ Saatçi Hüsnü Aykol ile ilk tanışmalarını daha ayrıntılı okumak için bk. Eyyubi Işıksal, Bir Gün Ezanlar Okunur Göz Yaşlarıyla, <http://www.feyzdergisi.com/icerik/2037/bir-gun-ezanlar-okunur-goz-yaslariyla.html>, (Erişim Tarihi 13.09.2019)

¹⁵⁵ Mehmet Toyran, “Sivas'ta Mûsikî Aslına Rücu Ediyor”, <http://www.mavi-nota.com/index.php?link=vazi&no=2554>, (Erişim Tarihi 14.09.2019)

olarak yer almıştır. Birçok konser programlarına iştirak etmiştir. Doğan Bey'den dört yıl boyunca keman icra teknikleri, nota, usûl, makam, nazariyat, armoni ve kontrpuan derslerini almıştır. Akşamları, Ticaret Lisesi'nde tahsil hayatını devam ettirmiş ve gündüzleri müsait zamanlarını kemani Doğan Tokgöz'ün Belediye Bando dairesindeki çalışma ofisinde geçirmiştir. Daha sonraları Doğan Bey'in yönetiminde kurulan Sivas Valiliği Halk Eğitim Merkezi Türk Sanat Mûsikîsi Korosu'nda keman ve ud icracısı olarak konser programlarına ve mûsikî faaliyetlerine katılmıştır.

Arif Şanlı'nın Sivas Halk Eğitim Merkezinde kurmuş olduğu Türk mûsikî korosuna katılmıştır. Eyyubi Işıksal, Sivas mûsikî tarihinde Arif Bey'in bir ilki gerçekleştirerek düzenli, disiplinli ve teknik seviyesi yüksek bir mûsikî cemiyeti kurduğunu söyler. Bu cemiyette kendisi de ud ve keman icra etmiş, repertuar kurulu başkanlığı ve toplu ses eğitmenliği yapmıştır.

Işıksal, 1980 yılında Edebiyatçı Gül Avcı Işıksal hanımefendi ile evlenir. Kısa bir süre sonra askerlik görevini ifa etmek üzere Eskişehir ve Kütahya'ya gider. Orada da subay ve astsubay çocuklarına yönelik enstrüman ve Türk Mûsikîsi dersleri verir. Geceleri subay ve astsubay gazinolarında sahne alır. Askerlik dönüşü tekrar Sivas Halk Eğitim Merkezindeki Arif Şanlı korosuna döner. Bu cemiyette özel dersler verir. Bir yandan da o yıllarda yeni açılmış olan konservatuvarlara öğrenci yetiştirir. Bu esnada Cumhuriyet Üniversitesi'nde açılan idari memuriyet sınavını kazanarak resmi görevine başlar. Sırasıyla Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı, Hemşirelik Yüksekokulu ve Fen-Edebiyat Fakültesi'nde görev yapar. Güzel Sanatlar Fakültesi'ne mûsikî uzmanı olarak atanır. Bu dönemlerde üçüncü çocuğu doğar fakat dört ay sonra vefat etmesi sonucu yedi yıl içine kapanık bir hayat yaşar. Hocası İbrahim Argut'un sohbetlerine katılır. Tüm sosyal faaliyetlerini askıya alır. Bu süreçte işletme bölümünü bitirir. Cemiyet ortamlarından uzaklaşmış ve sadece Erol Başara ile çalışmalarını sürdürmüştür.

Diğer taraftan, 1992-1996 yılları arasında Belediye Konservatuvarında koro şefliği yapar. Bununla beraber nota, usûl ve nazariyat dersleri de verir. Değişik zamanlarda atanan konservatuvar müdürleri; Halil İbrahim Karademir, Berat Demirci ve Hüseyin Keskin ile uyumlu bir şekilde çalışmalarını sürdürür. Bu dönemde sözleri kendisine ait olan birkaç şarkı besteler. Özellikle belirtmemiz gereken en önemli

çalışmalarından birisi de Sivas şehrine ait *Ya Hannân, Ya Mennân* isimli uşşak makamındaki Ramazan şuşuldür.¹⁵⁶ İlk kez kendisinin düzenleyip notaya aldığı güftesi ve müziği anonim olarak geçen bu eser, bugün TRT repertuvarında kayıtlı olarak bulunmaktadır.¹⁵⁷

1994 yılında kurulan Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin, 1995 yılında açmış olduğu "Türk Din Mûsikîsi Uzmanlığı" ilanına Erol Başara'nın teşviki ile başvuruda bulunmuştur. 6 kişilik jüri komisyonunda sınavı başarıyla vererek İlahiyat Fakültesi'nde görevine başlamıştır.¹⁵⁸ Türk din mûsikîsi derslerine girmiş, fakülte korosunu çalıştırmış ve tüm Üniversite öğrencilerine yönelik enstrüman kursları düzenlemiştir. Daha sonraki yıllarda Kâmil Şakar ile birlikte Sivas Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Türk Mûsikîsi Korosu'nu kurmuşlardır. Atatürk Kültür Merkezi binasında derslikler, kurs ve çalışma salonları oluşturarak faaliyetlerine kaldıkları yerden devam etmişlerdir. Koro şefliğini bu dönemde Kâmil Şakar ile münavebeli olarak sürdürmüştür.

Sivas Halk Eğitim Merkezi, Belediye Konservatuvarı, AKM ve Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi gibi kurumlarda pek çok öğrenci yetiştirmiştir. Bu kişiler daha çok doktor, akademisyen, öğretmen ve asker gibi meslek gruplarında görev yapan insanlardan oluşmaktadır.¹⁵⁹ AKM'de açtığı ud ve keman kurslarında Fatih Tüysüz, Ufuk Yürüç, Ahat Uruk ve Alper Diler'i yetiştirmiştir.

2007 yılında emekliye ayrılarak İlahiyat Fakültesi'ndeki uzmanlık görevine veda etmiştir. Emeklilik sonrası Sivas Valiliği İl Kültür Müdürlüğü'ndeki koral faaliyetlerine, konser ve kurs çalışmalarına ağırlık vermiştir. 2009 yılında Belediye Konservatuvarında koro faaliyetlerinde bulunduktan sonra, kursiyerlerini evinde oluşturduğu çalışma ofisine taşımıştır. Evinde hem resim atölyesi ve enstrüman tamirata yapmakta hem de ders vermektedir. Eyyubi Bey'in kendine has düzenli ve

¹⁵⁶ Şuşul: Arapça güfteli ilahilerin Türk bestekârlar tarafından Türk mûsikîsi makam ve usûlleriyle bestelenmesiyle üretilen bir formdur.

¹⁵⁷ TRT repertuvarında Uşşak Hûzî Şuşul olarak kayıtlı bulunan bu eserin, nota üzerine yazılmış Cüneyd Kosal'ın ifadesine göre; söz yazarı ve bestekârı bilinmemekle birlikte 16. Yüzyılda faaliyetini sürdüren Halveti tekkesinden çıkmış olabileceği söylenmektedir.

¹⁵⁸ Ülkemizde Türk Din mûsikîsi eğitim ve öğretimi o dönemlerde yaygın olmadığı için -özel bilgi ve uzmanlığa dayalı- uzmanlık kadrosu ile Akademik personel alımı yapılabiliyordu.

¹⁵⁹ Selahaddin Eyyubi Işıksal, *Selahaddin Eyyubi Işıksal Özgeçmiş ve mûsikî notları*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019, s. 14.

tertipli bir eğitim metodu vardır. Mûsikînin meslek olarak icrasına karşıdır. Yani hocaya göre mûsikî kişinin mesleği olmamalıdır.

Selahaddin Eyyubi Işıksal'ın özel arşivinde 15 adet Türk din mûsikîsi, 29 adet klâsik Türk mûsikîsi sahasında olmak üzere 44 bestesi vardır. Bu bestelerden 18 tanesi TRT'nin repertuvar denetiminden geçerek yayınlanmıştır.¹⁶⁰ Özel arşivinde bulunup da denetime gönderilmeyi bekleyen de birçok eseri bulunmaktadır. Bu anlamda Sivas'ta dinî mûsikî sahasında en çok eser veren bestekârdır diyebiliriz. Bestekâra ait 44 eser ile ilgili bilgiler, TRT kayıtlarında ve kendi özel arşivinde geçtiği şekliyle aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Kendisinin derlediği özgün ud metodu çalışması, Türk din mûsikîsi ders notları, tasavvuf içerikli 99 adet mektup, resim sanatıyla ilgili 400'ün üzerinde eser, Feyz Dergisi'nde yayımlanan fikir yazıları ve şiirleri kendi özel arşivinde yer almaktadır.¹⁶¹ Vildan, Betül ve Saliha adlarında üç kız çocuğu babasıdır.

Tablo 6. Selahaddin Eyyubi Işıksal'ın Eserleri İle İlgili Bilgiler

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
-	-	Râhatülervah	Sirto	Nim Sofyan	
-	-	Sazkâr	Saz Semaisi	Aksak Semai	
Ah! Minel Aşk	S. Eyyubi Işıksal	Hüseynî	Şarkı	Sofyan	
Ben Mest-i Canan Olmuşam	Talibi Emre	Hicaz	İlahi	Türk Aksağı	16082
Ben Şurdan Geçeyim Yol Senin Olsun	Gül Işıksal	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Düyek	11912
Bileyim Kaşların Neden Çatık	S. Eyyubi Işıksal	Ferahfezâ	Şarkı	Sofyan	
Bir Kâsedir Alev Dolu Gönlüm	Rabia Hatun	Eviç	Şarkı	Yürük Semai	
Bir Yuvayı Özlüyorsan (Duvak)	İlkan San	Hicaz	Şarkı	Sofyan	
Bu Gönül Tahtını	M. Turan Yarar	Hicaz	Şarkı	Aksak	
Bu Nasıl Ayrılık	Betül Okandan	Nihavend	Tango	Sofyan	
Bulanık Mâhur	-	Mâhur	Saz Eseri	Semai	
Çekme Gam Destgirdir Allah	Şeyh Galip	Rast	İlahi	Curcuna	16303

¹⁶⁰ Anıl Mert, S. Eyyubi Işıksal ile yapılan Röportaj, 18.11.2019

¹⁶¹ Selahaddin Eyyubi Işıksal, *age.*, s. 1-15

Tablo 6. Devamı

Çiçekler Açmadan Bahar Gelmeden	Gül Işıksal	Nihavend	Şarkı	Yürük Semai-Nim Sofyan	14759
Dağların Ötesinde Kaybolan Ümitlerim	Gül Işıksal	Uşşak	Şarkı	Düyek	13656
Ey Gülleri Handan Eden Bülbülleri Nalan Eden	Aziz Mahmud Hüdai Hz.	Rast	İlahi	Sofyan	13352
Fesaddaknake Yahayral Bera Ya Resulallah	Rıza Efendi-Kemani, Üsküdarlı	Şedaraban	Şuğul	Düyek	16102
Gelin Gönderelim Şehri Siyama (Düzenleme)	Anonim	Hüseyinî	İlahi	Sofyan	
Gençliğin Şarkısı Kaldı Dilimde	Gül Işıksal	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Semai	13734
Gir Semaya Zikir ile Gel Yana Yana	Niyazi-i Mısıfî	Segâh	İlahi	Sofyan	14688
Gönül Bahçemde Güller Açar	S. Eyyubi Işıksal	Eviç	Şarkı	Sengin Semai	
Göster Cemalin Şemini Yansın Oda Pervaneler	Şemseddin Sivasî	Sabâ	İlahi	Sofyan	16115
Gurbetimsin Hasretimsin	S. Eyyubi Işıksal	Karcığâr	Şarkı	Semai	
Hakdır Allahım, Muhammed Mahım	Münir Baba	Mâhur	Nefes	Sofyan	
Her Mısrası Sevgi Dolu Aşk Dolu	Refik Özcan	Hüzzam	Şarkı	Aksak	
Hüda Davet Eder Elhamdüliillah	Niyazi-İ Mısıfî	Nikriz	İlahi	Düyek	16121
İstiklal Marşı	M. Akif Ersoy	Rast	Marş	Sofyan	
İşitin Ey Yarenler Kıymetli Nesnedir Aşk	Yunus Emre	Muhayyer	İlahi	Sofyan	16124
Kanatları Gümüş Yavru Bir Kuş	N. Hikmet Ran	Kürdî	Şarkı	Sofyan	
Mail Oldum Hoş Bakışlım Gözüne	Refik Özcan	Büselik	Şarkı	Aksak	
Mest Eden Gözlerin Gönlüme Dolsa	Cahit Kiroğlu	Mâhur	Şarkı	Semai	
Ömrünün Sermayesin Verme Yele	Osman Hulusi Ateş	Hüzzam	İlahi	Sofyan	16165
Ömür Geçti Gönül Gençlik Yönündesin	İbrahim Argut	Nihavend	Şarkı	Curcuna	12089
Rüzgârlarla Gönderdiğin Sesini	Refik Özcan	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Aksak	
Saçlarını Belik Belik Örmüşsün	S. Eyyubi Işıksal	Ferahfezâ	Şarkı	Sofyan	
Sarı Sırma Saçını	Refik Özcan	Hicaz	Şarkı	Semai	
Saz Eseri		Karcığâr	Sirto	Nim Sofyan	E1572
Sevgilim Güvenme Güzelliğine	Kemalettin Kamu	Bayatî	Şarkı	Curcuna	
Soydum Kabayı Aşkın Elinden	İsmail Hakkı (Bursavi)	Bayatî-Araban	İlahi	Sofyan	14036

Tablo 6. Devamı

Ya Hannan Ya Mennan (Düzenleme)	Anonim	Uşşak-Hûzî	Şuğul	Sofyan	
Ya Hu Ya Hu Ya Men Hu	Bahaüddin Efendi	Acem-Kürdî	Tesbih	Sofyan	16151
Yandım Kül Oldum Aşk Meydanında	Talib-i Emre	Uzzal	Nefes	Sofyan	
Yeter Artık Terk Et Beni Diyorsun	Refik Özcan	Rast	Şarkı	Aksak	
Yine Getirdiğin Yeşil Bir Sis	M. Necati Karaer	Acem-Aşiran	Şarkı	Curcuna	
Yollarda Kalan Gözlerimin Nurunu Yordum	Yahya Kemal Beyatlı	Kürdili- Hicazkâr	Şarkı	Aksak	15141

3.3.4. Erol Başara

Sivas'ın kadim mütevelli ailesinden Kemalettin Arif Bey'in oğlu Erol Başara, 1955'te Sivas'ta Dikilitaş Mahallesi'nde doğmuştur. Annesi Halise Hanım'dır. İki kardeşlerdir. Recep Handan İlkokulu, Atatürk Ortaokulu ve Kongre Lisesi'nde tahsil görmüştür. Lisedeyken mandolin, kaval, ağız armonikası ve gitar gibi enstrümanlarla uğraşmıştır. 1976 yılında Sivas Eğitim Enstitüsü'nün ilk mezunlarından. O yıllarda henüz nahiye olan Akıncılarda İlkokul Öğretmenliği yapmıştır.

1980'de İzmir Eğitim Enstitüsü (Buca Eğitim Enstitüsü, 3 yıllık) Mûsikî Bölümü'nü dışardan bitirmiştir. Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesinde 5 yıl müzik öğretmenliği yapmıştır. Bu zamana kadar mûsikîde eğitim aldığı hiçbir hocası olmadığını ve 1980'li yıllarda Kemal İlerici'nin *Bestecilik Bakımından Türk mûsikîsi ve Armonisi* adlı kitabı ile tanışması sonucu hayatının değiştiğini ifade etmektedir. Türk mûsikîsinde besteciliği, kompozisyonu Kemal İlerici'nin bu eserinden öğrenmiştir. Başara, bu hususta şöyle söylemektedir: “*Mûsikî adına ben ne biliyorsam, o adamdan (Kemal İlerici'den) öğrendim*”.¹⁶² Akademik hayatında da öğrencilerine birçok şeyi bu kitaptan kazandığı bilgilerle öğrettiğini bilmekteyiz. Türk mûsikîsi dışında batı müziği ile de ilgilenerek, kendi çabalarıyla piyano, keman, viyola gibi sazlarla Bach, Paganini gibi önemli bestekârların eserlerini de icra etmiştir.

1985 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde Müzik Okutmanı olarak göreve başlamıştır. Bugün Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin en kıdemli hocalarındandır. O yıllarda da Doğan Tokgöz'ün yönettiği Üniversite korosunda

¹⁶² Anıl Mert, Erol Başara ile yapılan Röportaj, 12.11.2019.

icralarda bulunmuştur. Üniversitenin Türk mûsikîsi korosunu yönetmiştir ve bu koro çalışmalarında Sübütay ailesinden ve Kâmil Şakar'dan destek gördüğünü ifade etmiştir. Bu zaman zarfında Cumhuriyet Üniversitesi'nin kuruluşunun 20.yılı etkinlikleri çerçevesinde, şehirdeki mûsikîşinas dostlarının da yardımıyla oluşturduğu üniversite korusu ile iki bölümden oluşan bir Avni Anıl konseri düzenlemiştir. Bu programda Avni Anıl ikinci bölümün şefliğini yapmıştır.

1986'da Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü'nde lisans tamamlama yapmıştır. 2001 yılında Selçuk Üniversitesi'nde Sanatta Yeterlilik almıştır. 2011'de doçent, 2016'da ise profesörlük kadrosuna atanmıştır. 1 Kitabı, 10 makalesi ve 4 bildirisi vardır. 18 Yüksek Lisans Tezi, 1 Sanatta Yeterlilik yönetmiştir. Sivas'ta Müzik Anabilim Dalı'nda ilk doktora tezini yönetmiştir.

Lisans derslerinde; keman, mûsikî tarihi, Türk mûsikîsi, Osmanlıca derslerine girmiştir. Lisansüstü olarak; Türk Sanat Müziği, Kompozisyon, Makam ve Usûl derslerini yürütmüştür. Birçok çalgı aleti kullanabilen Başara, kemanla uzun yıllar iştiğal etmiştir. Derslerde ise kanun icra etmektedir.

1995 yılında "Muaşşer" usulünü, 1996 yılında "Reyya" makamını ve 2018'de "Satrañ Formu" nu bularak Türk mûsikîsine kazandırmıştır. Amasya Altın Elma Beste Yarışması'na beş defa katılmıştır. Üçünde finale kalmış, 2 mansiyon¹⁶³, bir de birincilik ödülü almıştır. Birçok beste çalışması vardır. Eserleri içerisinde 9 saz eseri, 49 sözlü eseri TRT repertuvarına girerek arşive kazandırılmıştır. Repertuvara giren ilk eseri "Şedaraban Zeybeği"dir. Besteleriyle ilgili Türk mûsikîsinin duayen isimlerinden udî-bestekâr Cinuçen Tanrıkorur ile Tanburî-bestekâr Ferit Sıdal'dan tebrik içeren özel mektuplar almıştır. Bestelerini tanbur ile yapmaktadır. Tanburda iyi tınlamayan aralıkları ve ezgileri değiştirmektedir.

2009 yılında AKM'deki Türk mûsikîsi Korosu tarafından Erol Başara bestelerinden oluşan bir konser programı düzenlenmiştir.

Reyyan ve Ahmet adlarında iki çocuğu vardır. Kızı Reyyan, müzikte yüksek lisans yapmıştır. Piyano çalmaktadır. Oğlu Ahmet, İnşaat Mühendisi olup piyano,

¹⁶³ Bir yarışmada konulan ödüle uygun görülmemekle birlikte, anılmaya değer bulunan kimseye veya esere verilen derecedir.

tanbur ve ud çalmaktadır. Erol Başara hâlen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü'nde öğretim üyeliğine devam etmektedir.¹⁶⁴

Tablo 7. Erol Başara'nın Eserleri İle İlgili Bilgiler

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Akşamlar Sesini Çağırır Bana Beklerim Gelmezsin Gelemez Misin	Mustafa Birinci	Rast	Şarkı	Sofyan	17020
Anla Biraz Beni Duy Biraz Beni İçimde En Güzel Duygular Saklı	Bülent Bâkiler	Aşkefza	Şarkı	Aksak	16816
Aşkla Yandım Arındım	Celalettin Kurt	Sûzinak	Şarkı	Sofyan	22595
Aylara Yıl Ekleme	Hüseyin Balkancı	Tahir-Bûselik	Şarkı	Yürük Semaî	23080
Bahar Oldu Düştüğ Dile Sende Efgân Eyle Bülbül	Âşık Ömer	Nikriz	Şarkı	Düyek	12956
Bakışlarımla Düğüm Düğüm	Feyzi Halıcı	Nihavend	Şarkı	Yürük Semaî	12288
Bir Ben Değil Güzelim Eller Sana Âşıktır	Vedat Fidanboy	Şehnaz- Bûselik	Şarkı	Aksak	23388
Bülbül Ne Yatarsın Yaz Bahar Oldu	Gevheri	Nikriz	Şarkı	Sofyan	17781
Bülbül Oldum Gül Yanımda Hâre Minnet Etmezem	Âşık Ömer	Neveser	Şarkı	Müsemmen	14739
Dedim"Dilber Yanakların Kızarmış"	Âşık Ömer	Karcığar	Şarkı	Nim Sofyan	13989
Dilber Sana Ben Gözleri Mestan Demedim Mi	Gevheri	Uşşak	Şarkı	Muaşşer	15102
Dillerde Dolaşırken Sevda Denen Şarkımız	Esin Şenkal	Mâhur	Şarkı	Nim Sofyan	23385
Edelim Cevlan Kılalım Seyrân	Yunus Emre	Sultânîyegâh	İlahi	Sofyan	16310
Efendim Gîsû-yi Siyehkârında	Âşık Ömer	Bayatî	Şarkı	Aksak	11982
Efendim Gül Bahar Oldu Nevalar Vaktidir Şimdi	Belirsiz	Nevâ	Şarkı	Aksak	14737
Ehl-i Melâmet Oldum Nihayet	Ahmet Güneren(Rindi)	Acem-Aşiran	İlâhi	Türk Aksağı	14860
Ey Vasl-ı Cennet Kıl Cana Minnet	Tokatlı Nuri	Mâhur	Şarkı	Raks Aksağı	23303
Firûze Gözlerin Aklımda Yine	Celalettin Kurt	Hüseyinî	Şarkı	Nim Sofyan	22507
Gece Gündüz Her Vakitte	Celalettin Kurt	Rast	Şarkı	Nim Sofyan	22836
Gezdim Dağlar Başında	Ömer Bedrettin Uşaklı	Tahir-Bûselik	Şarkı	Sofyan	21791

¹⁶⁴ Anıl Mert, Erol Başara ile yapılan Röportaj, Sivas, 12.11.2019

Tablo 7. Devamı

Gördüğüm Her Pınarda	Ömer Bedrettin Uşaklı	Hicazkâr	Şarkı	Düyek	22038
Gülerken Hiç Ağlanır Mı	Adem Aydın	Nihavend	Şarkı	Sofyan	21783
Güzel Gözlü Şirin Dilber	Mehmet Coşkun	Eviç	Şarkı	Nim Sofyan	22782
Güzelim Bana Uzaktan Bakar	Efkâri	Rast	Şarkı	Aksak	22506
Halâ Senin Aşkınla	Hüseyin Balkancı	Kürdili-Hicazkâr	Şarkı	Yürük Semaî	23170
Her şeye Razıyım Diyorum Sana	M. Kemal Kocaballı	Acem-Aşiran	Şarkı	Nim Sofyan/Yürük Semai	23318
İçinde Sırlar Gizli	Esin Şenkal	Tahir-Büselik	Şarkı	Aksak	23638
Katıdır Aşkın Yayı	Hüseyin Akkaya	Rast	Şarkı	Nim Sofyan	22621
Kendimi Sil Baştan Okudum Canlar	Celalettin Kurt	Sultânîyegâh	Şarkı	Sofyan	21759
Kız Aşka Mı Düştün Gel Doğru Söyle	Cevdet Aslangül	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Aksak	15009
Kurulalı Neler Çekmiş	Âşık Ömer	Karcığâr	Şarkı	Aksak	22039
Medhal	-	Eviç	Saz Eseri	Nim Devir	E0596
Medhal	-	Şivenüma	Saz Eseri	Sofyan	S.E.3634
Medhal	-	Hüzzam	Saz Eseri	Sengin Semai	E1361
Oyun Havası	-	Karcığâr	Saz Eseri	Nim Sofyan	S.E.3650
Oyun Havası	-	Sûzinak	Saz Eseri	Türkmen	S.E.3635
Pervaz Edip Havalanma	Efkâri	Tahir	Türkü	Nim Sofyan	21760
Peşrev		Rast	Saz Eseri	Fer	S.E.3723
Ruhumda Şarkılar Geçti Bir Fasıl	Murat Kemal Kocaballı	Ferahfezâ	Şarkı	Yürük Semaî	23639
Salınıp Seyran Yerine Çıkan Dilber Kiminsin Sen	Karacaoğlan	Nihavend	Şarkı	Aksak	12292
Saz Eseri	Sivasta Kış	Şehnaz	Saz Eseri	Devr-İ Hindi	E3119
Saz Semaisi	-	Vech-i Arazbâr	Saz Eseri	Aksak Semai	E3392
Seni Andıkça Üzülsem De Yine Vurgunum Ben O Siyah Gözlerine	Ömer Bedrettin Uşaklı	Reyyâ	Aksak Semai	Sengin Semai	17019
Seninle Sahilde Buluşalım Da	Hüseyin Balkancı	Sultânîyegâh	Şarkı	Nim Sofyan/Yürük Semaî	23387

Tablo 7. Devamı

Siyah Perçemlerin Kaşına Değer	Celalettin Kurt	Acem-Kürdî	Şarkı	Nim Sofyan	22448
Sûzânın Olsam Giryan Edersin	Keçecizâde İzzet Mola	Nihavend	Şarkı	Sengin Semâî	13077
Sûzidil Çağrınla Açıldı Yollar	Celalettin Kurt/Erol Başara	Sûzidil	Şarkı	Yürük Semaî	21817
Süzme Çeşmin Gelmesin Müjgân Müjgân Üstüne	Râsîh Bey	Reyyâ	Şarkı	Sofyan-Semaî	15182
Şen Gözleri Önce Kalbimi Aydınlattı	Ahmet Güneren(Rindi)	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Sofyan	14735
Şol Dem Görem Didârını Dîvâneyem	Şems-İ Hudâ (Akbiyık)	Segâh	İlahi	Nim Sofyan	14391
Şu Karşıdan Gelen Dilber Gelir Amma Neden Sonra	Âşık Ömer (17.yy)	Hicazkâr	Şarkı	Sofyan	17989
Terk-İ Cihân Eylemeyen N'eyledi	Şemseddîn Sivâsî	Sûzinak	İlahi	Yürük Semaî	14408
Titrek Sâhillere Güneş Doğunca Gözlerim Görünmez Dağlar Selâmlar	Ömer Bedrettin Uşaklı	Acem-Aşiran	Şarkı	Aksak	16869
Tut Elimden Gizlice	Hüseyin Balkancı	Acem-Aşiran	Şarkı	Nim Sofyan	23169
Unuttum Da Derdi Gamı	Celalettin Kurt	Hicaz	Şarkı	Nim Sofyan	22903
Varımı Yağma Eyledi Leylâ Meskenim Sahrâ Aşkın Elinden	Ahmet Güneren(Rindi)	Segâh	Şarkı	Raks Aksağı	13762
Yar ü Vâr Allahüekber Girdgâr Allahüekber	Şahin Uçar	Zâvil	İlahi	Semaî	22148
Yaşadığın O Şehrin Kapısını Açık Tut	Celalettin Kurt	Şederaban	Şarkı	Sofyan-Aksak	22837
Yıllar Yılı Ben Seni	Hüseyin Balkancı	Segâh	Şarkı	Nim Sofyan	23640
Yine Cûşa Geldi Umman-I Aşkım	Erol Başara	Tarz-ı Nevin	Şarkı	Sofyan	22598
Zeybek Havası	-	Şedaraban	Saz Eseri	Ağır Aksak	E3099

3.3.5. Hasan Esen

Koro Şefi, bestekâr, kemençe ve keman sanatçısı Hasan Esen, 1 Nisan 1958 günü Sivas'ta Halil Rıfat Paşa Mahallesi'nde doğdu. Annesi merhum Şerife Hanım, babası merhum Hüseyin Bey'dir. Reşat Şemsettin Sırer İlkokulu ve 4 Eylül Ortaokulu'nu bitirdikten sonra 1977 yılında Sivas Lisesi'nden mezun oldu.

Ortaokul yıllarında mûsikî ile ilgilenmeye başlayan Hasan Esen; Hüsnü Aykol, Kırkor Elmasdağı ve Doğan Tokgöz'ün yanında mûsikîyi öğrendi. Kırkor Elmasdağı'dan nazariyat, Doğan Tokgöz'den keman dersleri aldı. Sivas'ta

bulduğu yıllarda aldığı mûsikî eğitimi ve birikimi ile İstanbul'da profesyonel mûsikî hayatına başladı.

Hasan Esen'in kendi yorumuyla Sivas'taki mûsikî hayatından bir kesit:

“Çocukluğumda Sivas'ta çok değerli müzisyenler vardı. Bizler çok şanslıydık. Babam da Türk mûsikîsini çok severdi evimizde çok sayıda fasıl plakları vardı. Ağabeyim ritim sazları ve kanun çalıyordu. Bende evde kanun olmasından dolayı biraz kanun çalmaya başlamıştım. Bir gün babam eve bir kemanla geldi ve bir enstrüman öğrenmelisin dedi. Kemanî Doğan Tokgöz hocadan keman dersi aldım. Sivas Halk Eğitim Merkezindeki Türk Sanat Müziği Korosunun çalışmalarına katıldım. Buradaki hocamız Kirkor Elmasdağı'ydı. Zaman zaman Tanburî Saatçi Hüsnü Efendi'nin dükkânındaki mûsikî sohbetlerine katılıyordum. Sivas Lisesi'nde de bir koro kurduk ve konserler verdik. Diğer okullarda koro kurmak istediler ve onlarla da konserler vererek Sivas'ta bir Türk Sanat Müziği kitlesi oluşturduk. Şarkı söylemek veya bir enstrüman çalmak isteyenler epey çoğalmıştı o zamanlar. Sivas'taki çalışmalar meşk üzerine olduğu için yani nota ile eser geçmediğimiz için daha faydalı oluyordu. Türk mûsikîsinde perdeleri (sesleri) öğrenmenin tek yolu meşktir. Günümüzde pek olmayan bu sistemden dolayı perdeler zor öğrenilmektedir.”¹⁶⁵

1977 yılında liseyi bitirdikten sonra ağabeyinin iş kurmak için gittiği İstanbul'a taşındı. Konservatuvara girme arzusu ile başlangıçta piyasa müziği ile uğraşarak gazinolarda Zeki Müren, Bülent Ersoy, Muazzez Abacı, Gönül Akkor, Emel Sayın, Nesrin Sipahi, Mediha Demirkıran, Sevim Deran ve Ahmet Özhan gibi zamanın tanınmış sanatçılarına kemanı ile eşlik etti. 1978 yılında İTÜ Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuarına girdi ve burada İhsan Özgen'den kemençe öğrendi. Konservatuarda görev yapan Münir Nurettin Selçuk, Necdet Yaşar, Kemal Batanay, Faruk Timurtaş, Sadettin Heper, Ahmet Kabaklı, Niyazi Sayın, Bekir Sıdkı Sezgin, Alâeddin Yavaşça, Haydar Sanal, Cahit Atasoy, İnci çayırılı, Nidâ Tüfekçi, Hurşit Ungay, Kâni Karaca ve Necdet Varol gibi hocalardan yararlandı.¹⁶⁶

1981 yılında, konservatuarda son sınıf öğrencisi iken İstanbul Radyosuna girdi. Sınavda hem keman hem de kemençe çalarak başarılı bulundu, hocaların isteği üzerine kemençe sanatçısı olarak göreve başladı. Burada bestekâr Cevdet Çağla ve Emin Ongan gibi üstatlardan istifade etti. Radyo yılları içerisinde birçok koroda ve

¹⁶⁵ Hasan Esen, *Hasan Esen'in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Ankara 2019, s. 1

¹⁶⁶ Tekin Şener, “Hasan Esen Röportajı”, *Hayat Ağacı*, S. 20: 2013, s. 60

programda yer alarak önemli sanatçılarla çalıştı. Bugüne kadar pek çok albüm, kayıt ve konser çalışmasında yer aldı.

1988-1994 yılları arasında Necdet Yaşar, İhsan Özgen, Bekir Sıdkı Sezgin, Erol Deran, Nezih Uzel, Doğan Ergin, Kudsi Erguner, Süleyman Erguner, Göksel Baktagir, Ahmet Meter gibi sanatçılarla; Bosphorus, Lâlezar, Anadolu Feneri ve kendi kurduğu gruplarla değişik zamanlarda, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya, İsviçre, İsveç, Finlandiya, Danimarka, Hollanda, Belçika, Yunanistan, Amerika, Kanada, Brezilya, Hong-Kong, Pakistan, Ermenistan, Tataristan, Suriye, Ürdün, Mısır, Cezayir, Tunus gibi ülkelerde konser çalışmalarında bulundu. İTÜ Devlet Konservatuvarı ve Haliç Üniversitesi Konservatuvarı'nda kemençe dersi verdi. Rebabı gündeme taşıyarak, yaptığı icralarla mûsikîmizde unutulmaması için hizmetlerde bulundu.¹⁶⁷

1995 yılında radyoda açılan şeflik sınavını başarıyla kazanarak, az çalınan ve fazla bilinmeyen eserleri gündeme getirdi. Günümüze kadar; bestekâr, hikâyeli, beraber-solo şarkılar, klâsik koro ve fasıl programları ile TRT Radyosunda mûsikî programları yaptı. Hâlen de Türk mûsikîsi çalışmalarını büyük bir özveriyle devam ettirmektedir.¹⁶⁸

1980'li yıllardan itibaren devam eden beste çalışmaları vardır.¹⁶⁹ Bunlardan 9 tanesi mevlevî âyini olmak üzere; beste, durak, yürük semai, aksak semai gibi büyük formulu eserlerden şarkı, türkü, fantezi, ilahi gibi küçük formulu sözlü eserlere, peşrev ve saz semaisi gibi birçok klâsik ve yeni formda eseri bulunmaktadır. Bu eserlerin 75 tanesi TRT repertuvarına kazandırılmıştır. Beste yarışmalarından 10 ödülü vardır ve bunlardan 4 tanesi birinciliktir. 10 adet albümü¹⁷⁰, bir de *Kemençe Metodu* bulunmaktadır. Evlidir ve bir oğlu vardır. Ud icracısı olan oğlu Hüseyin Cem,

¹⁶⁷ Hasan Esen, Özgeçmiş, <http://hasanesen.com/ozgecmis.asp>, (Erişim Tarihi 23.10.2019)

¹⁶⁸ Tekin Şener, *agd.*, s. 65.

¹⁶⁹ Eserlerinin listesi "EK:1" de sunulmuştur.

¹⁷⁰ Kendi adına çıkardığı 5 albüm çalışmasından iki tanesi Kemençe Taksimleridir. Diğerleri Rebab Taksimleri, Sinekeman Taksimleri ve Rebab'dır.

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarında doktora yapmaktadır.¹⁷¹

¹⁷¹ Anıl Mert, Hasan Esen ile yapılan Röportaj, 20.10.2019.

4. BÖLÜM

SİVAS'TA 20. YÜZYILDA ÇALGI YAPIMCILARI

Geçtiğimiz bölümlerde Sivas'ın yetiştirdiği hânende, sâzende ve bestekârların hayatları hakkında bilgiler verildi. Tezin bu bölümünde, ürettikleri çalgılarla alanında tanınmış ve mûsikîmize tasarladıkları ud, keman, kanun, lavta, tanbur gibi sazlarla katkı sağlamış dört çalgı yapımcısının biyografileri ve çalışmaları ele alınacaktır.

Bir milletin mûsikîsinin karakteristiğini meydana getiren unsurlar, o mûsikînin ses sistemi ve çalgılarıdır. 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar çalgı yapımcılığı eski gelenek olan “usta-çırak” öğretim yoluyla devam etmiştir. Cumhuriyet'ten itibaren de açılmaya başlanan Konservatuvar ve bazı meslek yüksekokullarında bu sanat öğrenilmeye başlanmıştır.¹⁷²

Bu yüzyılda klâsik Türk mûsikîsinde sıklıkla kullanılan başlıca çalgıların¹⁷³; ud, kanun, ney, tanbur, lavta, klâsik kemençe, klarnet, rebab, santur, kudüm, def, bendir ve zil gibi çalgılardan oluştuğunu söyleyebiliriz. Sivas'ta daha çok ud, tanbur, keman, viyola, viyolonsel, kanun, klarnet, bendir, def, darbuka gibi sazların tercih edilerek kullanıldığını görmekteyiz. Bu manada gerek ihtiyaca binaen gerekse bu sanatı meslek edinip yıllarını bu sanata adanmış Sivaslı çalgı yapımcılarını araştırmamız sonucu edindiğimiz bilgilere göre, bu sazların yapımını kendi araştırmaları ve gayretleri ile öğrenmişlerdir. Bu yapımcılar, bir yandan çalgıların onarım ve bakımını yapmışlar, bir yandan da bu çalgıların eğitimini vererek mûsikîye hizmet etmişlerdir.

4.1. Turhan Demireli

Tanbur, ud, lavta ve kemençe yapım ustası Turhan Demireli, 27 Temmuz 1948 tarihinde Sivas'ta doğmuştur. Annesi Hatice Hanım, babası Şaban Bey'dir. 1955 yılında Çiçekli ve İsmet Paşa İlkokulu'nda başladığı eğitimini Kadı Burhanettin

¹⁷² Etem Ruhi Üngör, “Geçmişten Günümüze Türk Lütiyeleri”, *Mûsikî Mecmuası*, S.469: (2000), s. 9.

¹⁷³ Bu konu hakkında detaylı bilgi için bk. M. Emin Soydaş, *Osmanlı Sarayında Çalgılar*, İTÜ. SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2007.

İlköğretim Okulu'nda tamamlamış ve Kongre Lisesi'nden mezun olmuştur. Beş erkek ve bir kız olmak üzere altı kardeşlerdir. Ailesinden sadece kendisi hayattadır.

Mûsikîye ilgisi 1960'lı yıllarda başlamıştır. Sivas'ta iken udî Saim Konakçı ve Tanburî Hüsnü Aykol ile mûsikî sohbetlerinde bulunmuş, onların icralarını dinleyerek kulağını Türk mûsikîsi eserleri ile doldurmuştur. Saatçi Hüsnü Aykol'un kendisinin yapıp çaldığı tanburunu ve gramofondan Tanburî Cemil Bey taş plak kayıtlarını dinlemiştir. Darülelhan'ın nota yayınlarını temin eden Hüsnü Aykol'un yanında zamanını geçirerek mûsikîde yol almıştır.

1966'da İstanbul'a gidererek atölyesi Tahtakale'de bulunan meşhur ud yapımcısı Onnik Garibyan'dan ud yapımını öğrenmek istemiştir fakat kendisinden faydalanamadığını ifade eden Demireli, kendi çabasıyla ud yapımına başlamıştır. 1970 yılında çalgı yapım işine heves ederek ilk udunu Sivas'ta yapmıştır. 2000 yılına kadar 200 adet ud, 300 tanbur, 40-50 lâvta, 40-50 kemeççe yaptığı *Mûsikî Mecmuası* dergisininin 469. sayısında Etem Ruhi Üngör tarafından belirtilmektedir.¹⁷⁴

1975 yılında İTÜ Devlet Konservatuvarını kazanmış ve Temel Bilimler Bölümü'nden mezun olmuştur. Cüneyd Orhon, Bekir Sıdkı Sezgin, Nevzat Sümer, Ercümen Berker, Haydar Sanal, İhsan Özgen ve Sadun Aksüt gibi çok önemli hocalardan repertuar, solfej ve nazariyat dersleri almıştır. Okulda ilk olarak tanbur sazını seçmiş, daha sonra hocasının isteği ile kemeççeye geçmiştir. Okuduğu yıllarda bir yandan da çalgı yapımcılığını devam ettirmiştir. İstanbul Elmadağ'daki atölyesinde ud, lavta, tanbur ve zaman zaman da klâsik kemeççe yapmıştır.

1979-1980 yılları arasında askerlik vazifesini yerine getirmiştir. O dönemde İTÜ Konservatuvarında Çalgı Bilgisi Dersleri'ne girmeye başlamış ve kendi atölyesindeki çalışmalarını devam ettirmiştir.

1988 yılında İzmir'e giderek Ege Üniversitesi Türk mûsikîsi Konservatuvarında Çalgı Yapım Bölümü'nü kurmuştur. Burada otuz üç ay kadar bir süreyle derslere girmiştir. 1991-2014 yılları arasında İTÜ Devlet Konservatuvarı Çalgı Yapım Bölümü'nde yaş haddinden emekli olana kadar hocalık yapmış ve birçok talebe yetiştirmiştir. Bu öğrencilerden Mehmet Yalgın, Cengiz Coşkun ve

¹⁷⁴ Etem Ruhi Üngör, *agd.*, s. 20.

Ejder Pamukçu, Ege Üniversitesi Devlet Türk Mûsikîsi Konservatuvarı Çalgı Yapım Bölümü'nde Öğretim Görevliliği olarak görev yapmaktadırlar.

Turhan Demireli, yirmi beş sene boyunca başta Yunanistan olmak üzere; Fransa, İngiltere, Amerika gibi birçok ülkeye çalgı aleti yapmıştır. Gençliğinde Cinuçen Tanrıkorur'a ud; Yılmaz Pakalın, Tefik Soyata ve Saim Konakçı gibi usta isimlere de tanbur yapmıştır. Sivas'ta Saatçi Hüsnü ile başlayan mûsikî birikimini İstanbul'a taşıyarak Türkiye'nin önemli ud ve tanbur yapımcıları arasında yerini almıştır.

Şuan İstanbul'da yaşamaktadır. Çengelköy'deki atölyesinde hâlen ud ve tanbur yapmaya devam etmektedir. Mehmet Ruşen ile Kadir Sıdkı adlarında iki çocuğu vardır.¹⁷⁵

4.2. Zeki Bölükbaşı

Belediye mehter takımının kurucusu, bando takımının şefi, udî ve çalgı yapımcısı Zeki Bölükbaşı, 1 Ocak 1950'de Sivas'ta Kadı Burhanettin Mahallesi'nde doğdu. Babası marangoz Ömer Osman Bey, annesi Döndü Hanım'dır. Sekiz kardeşin en büyüğüdür. Kadı Burhanettin İlkokulu ve Demir Ortaokulu'nu bitirdikten sonra liseyi İstanbul'daki Behçet Kemal Çağlar Okulu'nda tamamladı. Liseden sonra 1971 yılında askere gitti ve bandoda klarnet çalmayı öğrendi.

Küçük yaşlarda müziğe karşı ilgisi olan Bölükbaşı, radyolardan ve ailesinden dinlediği ezgilerle büyüdü. Lisedeyken mûsikîşinas ve doktor olan dayısı İsmail Elmas Bey'in yönlendirmesi ve teşvikiyle İstanbul Belediye Konservatuvarına gitti. Aynı zamanda dayısı ile ud meşk etti. Yetenek sınavını sesle icra ile kazanarak konservatuvarda iki yıl boyunca Arif Sami Toker, Süheyla Altmışdört, İsmet Nedim gibi mûsikî hocalarından nota, makam gibi nazariyat dersleri aldı.

1972 yılında Sivas'a döndüğünde Belediye Bandosu'na girdi. Nurettin Kom'un çalıştırmış olduğu bando takımında klarnet icra etti. Bölükbaşı, bu bando takımının Sivas'ın önde gelen kemanîlerinin ve burada trompet çalan Doğan Tokgöz'ün de bulunduğu, askeri bandodan terhis olup, gelenler ile yaklaşık yirmi

¹⁷⁵ Anıl Mert, Turhan Demireli ile yapılan Röportaj, 06.10.2019.

kişilik mûsikîye vakıf bir heyetten oluştuğunu ifade etmektedir. Disiplinli bir şekilde süren çalışmalarda marşlardan oluşan ve batı tarzında icra edilen eserlerin geçildiğini de yine kendisinden öğrenmekteyiz.

Diğer taraftan, Sivas Halk Eğitim Merkezinde Kirkor Elmasdağı ve arkadaşlarının kurduğu Türk mûsikîsi korosuna giderek çalışmalarda yer almıştır. 1980-1981'de Arif Şanlı ile beraber Sivas Halk Eğitim Merkezinde var olan TSM korosunu çalıştırmıştır. Daha önceleri kulaktan meşk edilerek geçilen eserler, destekleriyle daha sistemli ve nazari bir zemine oturtulmuştur. Hem bando takımında hem de Sivas Halk Eğitim Merkezinde 1990'lı yıllara kadar gerek şeflik yaparak gerekse udî ve koristlik yaparak çalışmalarına devam etmiştir. 1990 yılında, Belediye yönetiminin isteği üzerine mehter takımını kurmuş; Tokat, Ordu, Erzincan, Ağrı, Kayseri ve Ankara gibi birçok ilde konserler düzenlemiştir. Mehterde beş yıl şeflik yapmıştır. 1997 yılında Sivas Belediyesi'nden emekli olduktan sonra da belli dönemlerde mehter takımına hocalık yaparak hizmetlerine devam etmiştir.

1980 yılında Sivas Halk Eğitim Merkezinde icrada bulunduğu zamanlarda enstrüman sıkıntısının çekildiğini görerek keman ve kanun yapmaya karar vermiştir. Hocası olmadan kendi gayretleriyle saz yapımına başladığını ifade eden Bölükbaşı, 1974'te başladığı çalgı yapımcılığına 2007 yılına kadar devam etmiştir. O dönem Çayırağzı mevkiinde açmış olduğu atölyede pek çok keman ve kanun yapmıştır. 2000-2007 yılları arasında atölyesinde 9-12 yaş grubundaki çocuklara keman dersleri vermiştir. Sanat hayatı boyunca Sivas Belediye Konservatuvarı ve Sivas Halk Eğitim Merkezinde yer aldığı korolarda Kubilay Dökmetaş, Alper Diler, Ahat Uruk ve Ömer Özdeş gibi pek çok kişide emeğinin olduğunu ifade etmektedir. Hâlen belli korolarda sanat mûsikîsi faaliyetlerinde udî olarak yer almaktadır. Evlidir ve dört çocuk babasıdır.¹⁷⁶

4.3. Reşat İdikut

1958 yılında Sivas'ta Gökmedrese Mahallesi'nde doğdu. Dört kardeşlerdir. Dumlupınar İlkokulu, Selçuk Ortaokulu ve Sivas Lisesi'nde tahsil görmüştür. Liseden sonra ticarete atılmış, aynı zamanda evin bir köşesinde mûsikî aletlerinin

¹⁷⁶ Anıl Mert, Zeki Bölükbaşı ile yapılan Röportaj, 13.10.2019.

yapımı ile uğraşmıştır. 1980 yılında Arif Şanlı ve 1996 yılında Kâmil Şakar yönetimindeki AKM Türk mûsikîsi Korosu'nda kanun ve ud icra etmiştir. Kendisi bir süre çocuk esirgeme kurumuna ait olan VAK-SAN'ın müdürlüğünü yapmıştır.

Ablalarının öğretmen olmasından dolayı evinde bulunan mandolin ve cümbüş gibi sazları çalmayı kendi çabalarıyla öğrenmiştir. Çalgı yapımına olan ilgisi 1978'de başlamış, 1990 yılından sonra da tamamen kendini bu işe adayarak; kanun, ud, tambur, lavta ve keman sazlarını profesyonel olarak yapmaya başlamıştır. İlk çalgı yapımına kanun ile başlayarak, sanayiden aldığı aletler ile deneyerek yapımını öğrenmiştir. Daha sonra ud yapımına merak duymuş, kitaplardan ve ud örneklerinden edindiği bilgiler ile kendini geliştirmiştir. Ud yapımında; göğüste ladin ağacı, sırt kısmında tercihen maun ve padok ağaçlarını, klavyesinde ise abanoz ağacını kullanmıştır. Kullandığı ağaçları büyük şehirlere getirtmiştir.

1992 yılında AKM'de dönemin İl Kültür Müdürü Ahmet Opan Bey'in desteğiyle 12-13 yıl ud yapımcısı olarak çalışmıştır. Kendisine çalgı aleti yapması için bir atölye verilmiştir ve burada içlerinde TRT sanatçısının da olduğu birçok sâzendeye ud ve kanun imal etmiştir. O dönemde Türk mûsikîsi ile uğraşan birçok kişinin de sazlarını Reşat İdikut'un yaptığı bilinmektedir. AKM Türk mûsikîsi korosu için yaptığı iki kanun ve bir ud vardır. TRT tarafından belgeseli çekilen İdikut, kırk beş dakikalık olan bu belgeselde ud yapımını baştan sona anlatmıştır. Bu ud yapım belgeselinde kendisine Erol Başara ve Kâmil Şakar eşlik etmiştir. Ud yapım sanatını ise Kâmil Şakar'a öğretmiştir.

Reşat İdikut'un müzik öğretmenliği yapan bir kızı, bir de oğlu vardır. 41 yıl bu sanata Sivas'ta hizmet etmiştir ve 1 Mayıs 2019 tarihinde vefat etmiştir.¹⁷⁷

4.4. Mustafa Karaoğlu

Eski marangoz ustası Kâmil Bey'in oğlu Mustafa Karaoğlu, günümüzde Sivas'ta yaşayan tek ud yapım ustasıdır. 1958 yılında Sivas'ta İnönü Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. İlkokulu Sivas'ta tamamladıktan sonra maddi imkânsızlıklar ve o dönemde yaşadığı sıkıntılar nedeniyle okuyamamıştır. Babasının yanına giderek hem

¹⁷⁷ Kamil Şakar, *Reşat İdikut'un Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019, s. 1; Ayrıca bk. Mehmet Toyran, "mûsikî: um "ud"un sesi !", Sultanşehir, S.6: 2008, s. 104-108.

ona yardım etmiş hem de ondan marangoz ve mobilya işlerini öğrenmiştir. Küçük yaştan itibaren ağaç işleri ile uğraşan ve kendisini bu mesleğe adayan Mustafa Karaoğlu, mesleğe başlama hikâyesini şöyle anlatır:¹⁷⁸

“Ud meraklısı saatçi Hüsnü amca vardı. Gelir bize ağaç biçtirirdi. Bizim atölyede işlerdi. Ondan aldığım hevesle başladım ben buna. O zaman Sivas’ta ud da pek bulunmuyor. Bir berber dükkânında vardı. Sabahları gider dükkân açılmadan duvarda asılı duran o uda bakar daha sonra gider, kendi kendime bir şeyler yapmaya çalışırdım. İlk olarak ud yapmaya böyle başladım. Bütün hevesim budur. Hâlâ da devam ediyor. İnşallah daha iyi yerlere götüreceğim.”

Karaoğlu, ilk ud yapımına 1970’li yıllarda başladığını ve hiçbir zaman bu sanatı bırakmadan kendi çabalarıyla ve araştırmalarıyla öğrendiğini ifade etmektedir. 1980 yılında evlenmiştir. 1984-2003 yılları arasında Karayolları 16. Bölge Müdürlüğünde çalışmış, aynı kurumdan emekli olduktan sonra Antalya’ya yerleşmiştir. Burada bir yandan ud yapımına devam ederek yedi yıl çalıştıktan sonra tekrar Sivas’a yerleşmiştir.

2012 yılından beri Kangal İşhanı içerisinde açmış olduğu atölyesinde ud yapımına devam etmektedir. Ud imalatında ladin, ardıç, abanoz ağaçlarını kullanan Karaoğlu, kullandığı makine ve gereçlerin birçoğunu da kendisi imal etmiştir.¹⁷⁹ Bugüne kadar şehir içinde ve şehir dışında yaşayan birçok kişiye ud yapmıştır. Ud sanatını Yücel Nefesoğlu ve Mehmet Doğu İnanç’a öğretmiştir. Dilek ve İrem isimlerinde iki kızı; ud yapımı ile uğraşan Oğuzhan adında bir oğlu vardır.¹⁸⁰

¹⁷⁸ AA, “Sivas’ın Tek Ud Ustası Dertli”, *MilliGazete*, 2013.

¹⁷⁹ Anıl Mert, Mustafa Karaoğlu ile yapılan Röportaj, 30.08.2019; Ayrıca bk. Hikmet Kuru, “Ud Yapım Ustası Mustafa Karaoğlu”, *Memleket Sivas*, 2014.

¹⁸⁰ Mert, Mustafa Karaoğlu ile röportaj.

SONUÇ

Bu çalışmada 20.yüzyılda Sivas'taki klâsik Türk mûsikîsi hayatı incelenerek; şehirde yaşayan ve yetişen hânende, sâzende, bestekâr ve çalgı yapımcılarının biyografileri ile birlikte bu kişilerin klâsik Türk mûsikîsi sahasında yaptıkları çalışmalar ortaya konmuştur. Yapılan çalışma neticesinde ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

- Sivas'taki klâsik Türk mûsikîsi sahasında yapılan çalışmalara geçmeden önce, birinci bölümde ele alınan şehrin mûsikî geleneği "Türk Din Mûsikîsi" ve "Türk Halk Mûsikîsi ve Âşıklık Geleneği" başlıkları altında incelenerek, konumuzun daha net anlaşılabilmesi için geçmişten günümüze Sivas'ın nasıl bir mûsikî kültürüne sahip olduğu ve tarih içerisinde nasıl bir yol aldığı kısaca anlatılmaya çalışılmıştır.

- Tezin ikinci bölümünde Sivas'ta yirminci yüzyılda şehir merkezinde faaliyet göstermiş birçok mûsikîşinasın ne gibi çalışmalar yaparak mûsikîmize hizmette buldukları aktararak elde edilen yeni bilgiler ışığında bu kişiler hânende, sâzende, bestekâr, çalgı yapımcısı olarak dört başlıkta kategorize edilmiştir. Yaptıkları çalışmalar sunularak Sivas'ın klâsik Türk mûsikîsi içindeki yeri ve öneminin ortaya çıkarılması düşünülmüştür.

- Çalışmamızda yer alan musikişinaslara ait bilgilerin, kendi bölümleri içerisinde kronolojik bir sıra ile aktarılması ile Sivas'ta yapılan klâsik Türk mûsikîsi çalışmalarının tarihi açıdan seyrinin nasıl geliştiğinin izlenmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

- Bir devlet kurumuna bağlı koro veya cemiyetler oluşturulmadan önce, Sivas'ta mûsikî icralarının nerelerde yapıldığı ve musiki eğitiminin nasıl ve kimler tarafından verildiği, Türk mûsikîsi eserlerinin icralarının "meşk sistemi" ile yapılmasının musikişinasların yetişmesinde nasıl bir rol oynadığı, bu kişilerin hayatlarından edinilen bilgilerden ve çeşitli yazılı kaynaklardan yola çıkılarak aktarılmaya çalışılmıştır.

- Sivas'ta yetişmiş bu mûsikîşinaslar yaptıkları mûsikî çalışmalarıyla o dönemlerde Sivas'ın mûsikî hayatına katkı sağladıkları ve devrin özelliğini yansıtan fasıl mûsikîsi geleneğini devam ettiren mûsikîşinaslar oldukları; Hüsnü Aykol,

Kirkor Elmasdağı, Doğan Tokgöz, Arif Şanlı, Selahattin Eyyubi Işıksal, Ömer Dilek Talı, Kamil Şakar ve Mustafa Akpınar gibi kişilerin klasik Türk musikisi çalışmalarında kilit rol oynadıkları görülmüştür.

- Klâsik Türk mûsikîsinin Sivas'ta yaşamasını sağlayan söz konusu mûsikîşinasların mûsikîye amatör olarak başladıkları ve mûsikî çalışmalarını daha çok kendi çabaları ile profesyonelliğe taşıdıkları, kendilerinden sonra gelen kuşaklara da bir yol açarak büyük bir kültür mirası bıraktıkları sonucuna varılmıştır.

- Bestekârlara ait eserler tespit edilerek söz yazarı, makam, usûl ve form bilgileri bir tasnif içerisinde tablolar halinde verilmiş, bestecilerin TRT arşivinde yer alan eserleri repertuvar numaraları ile birlikte ilgili tablolarda sunulmuştur.

- Tezin üçüncü bölümde Sivas'ta yirminci yüzyılda çalgı yapımı ile uğraşmış kişiler ele alınmış; araştırmalar sonucu ud, keman, kanun, lavta ve tanbur gibi çeşitli sazların yapımı ile uğraşmış dört çalgı yapımcısı tespit edilmiştir. Söz konusu kişilerin biyografileri özelinden ve çeşitli kaynaklardan bu sanata nasıl başladıkları, çalgıların yapımını nasıl öğrendikleri ve Sivas'ta çalgı yapımcılığı geleneğinin hangi noktada olduğu bilgilerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Klâsik Türk mûsikîsinde kullanılan bu çalgıların yapımı ile uğraşan kişilerin, 1970'lerden itibaren çalgı aletleri yapmaya başladıkları ve pek çok kişiye ürettikleri bu çalgılarla nasıl bir katkı sağladıkları aktarılmaya çalışılmıştır.

- Dördüncü bölümde Sivas'taki mûsikî eğitimi ve koro çalışmalarına değinilerek, edindiğimiz bilgiler ışığında 1930-1960'lı yıllar arasında faaliyet gösteren Halkevi, 1970'li yıllarda Sivas Halk Eğitim Merkezi, 1980'li yıllarda Sivas Belediye Konservatuarı, 1990'lı yıllardan sonra da Sivas Atatürk Kültür Merkezinde ne gibi çalışmaların yapıldığı, Sivas'ın kültür-sanat hayatına ve Türk mûsikîsinin nasıl bir katkı sağlandığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

- Yaptığımız röportajlardan ve incelediğimiz çeşitli yazılı kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre, Sivas'ta yapılan klâsik Türk mûsikîsi çalışmalarına ancak yüzyılın yarısından sonra daha net ulaşılabildiğini, daha öncesindeki yıllarda sönük kaldığını söyleyebiliriz.

Bu tez çalışması ile ulaştığımız sonuçlar doğrultusunda şu öneriler Sivas'ta klâsik Türk mûsikîsinin gelişimi adına yararlı olacaktır:

1- “20. Yüzyılda Sivas’ta Klâsik Türk Mûsikîsi Hayatı” olarak ele aldığımız bu türden bir çalışma diğer illerde de uygulanarak farklı dönemlerde yapılan incelemelerle, akademik çalışmalar ışığında “şehir mûsikîşinasları” oluşturulabilir,

2- Röportajlar yapılmasaydı bu çalışmada ortaya çıkan yeni bilgiler kaybolup gidebilirdi. Bu doğrultuda, klâsik Türk mûsikîsi sahasında geniş bir kültür birikimine sahip olan Sivas’taki bu değerlerin ve bilgilerin gelecek nesillere aktarılabilmesi için yaşatılan bir “şehir mûsikîsi müzesi/arşivi“ oluşturulabilir. Bu müze içerisinde bu türden geçmişte yaşamış ve günümüzde yaşayan mûsikîşinaslara ait bilgilerin ve yapılan çalışmaların fotoğraf ve ses kayıtlarının, eğitimde kullanılan nota ve dokümanların, Türk mûsikîsi nazariyat kitaplarının ve şehir mûsikî hayatını yansıtan çalgıların da içinde yer alacağı bir müze veya arşivin oluşturulması faydalı olacaktır.

3- Çalışmada yer alan bazı mûsikîşinasların sadece mûsikî alanında değil diğer farklı bilim dallarında da değerli çalışmalarının olduğu görülmüş olup, bu kişiler farklı yönleri ile ele alınıp başlı başına bir tez konusu olarak incelenebilir,

4- Sivas’ta çalgı yapımıcılığında karşılaşılan sorunlar araştırılarak ayrıca bir tez konusu olarak incelenebilir.

KAYNAKLAR

1. Ansiklopedi Maddeleri

ALBAYRAK Nurettin, “Âşık”, DİA, C:3, TDV Yayınları, İstanbul 1991, s. 547-549.

DEMİREL Ömer, “Sivas”, DİA, C.37, TDV Yayınları, İstanbul 2009, s. 278-282.

ÖNGÖREN Reşat, “Zikir”, DİA, C.44, TDV Yayınları, İstanbul 2013, s. 409-412

ÖZCAN Nuri, “Dârülelhan”, DİA, C.8, TDV Yayınları, İstanbul 1993, s. 518-520.

ÖZCAN Nuri “Dinî Mûsikî”, DİA, C.9, TDV Yayınları, İstanbul 1994, s. 359-360.

ÖZCAN Nuri “Hânende”, DİA, C.16, TDV Yayınları, İstanbul 1997, s. 27.

ŞENEL Süleyman, “Anadolu”, DİA, C.36, TDV Yayınları, İstanbul 2009, s. 154-156.

ŞENEL Süleyman ,“Âşık Mûsikisi”, DİA, C:3, TDV Yayınları, İstanbul 1991, s. 553-556.

UYGUN Mehmet Nuri, “Mûsikî”, DİA, C:44, TDV Yayınları, İstanbul 2013, s. 412-413.

Yurt Ansiklopedisi, “Sivas”, Yurt Ansiklopedisi Türkiye İl İl: Dünü, Bugünü, Yarını, C:9, Anadolu Yayıncılık A.Ş, İstanbul 1982.

2. Arşiv

Konya Mevlâna Müzesi arşivi, 51.Zarf, 39. Belge KMMA. 51/39.

3. Dergiler

“Halk Evimizin Bir Yıllık Çalışmaları”, 4 Eylül, S.24: 1941, s. 4-6.

“Halkevi Haberleri”, 4 Eylül, S.1: 1939, s. 31.

ABURŞU Faruk, “Ömürde Bir Defa Çıkar Nişan – Nikâh Gazetesi”, *Hayat Ağacı*, S.29: 2016, s.4-9.

COŞKUN Hasan, “Ali Baba Zâviyesine Dair İki Tarihî Belge”, *Sivas Kültür*, S.4: 2009, s.6-9.

ÇAĞDAŞ Nâzım Arda, “Sivas – İstanbul – Paris Hattında Bir Sanatkâr Ahmet Purutçu”, *Hayat Ağacı*, S.13: 2009, s. 41-46.

DEMİREL Ömer, “Sivas Mevlevîhânesi ve Mevlevi Şeyhlerinin Sosyal Hayatlarına Dair Bazı Tespitler”, *Vakıflar Dergisi*, S.XXV: 1995, s.251-255.

EZGİ Suphi, “Mükemmel Türk Ses Sistemi”, *Musiki Mecmuası*, S.42:1951, s. 7-8.

GÖYÜNÇ Nejat, “Sivas Mevlevîhânesi”, *IX. Vakıf Haftası Kitabı*, Ankara 1992, s.83-92.

GÜZEL Hasan Celâl, “En Eski ve En Zengin Mûsikî: Türk Mûsikîsi”, *Yeni Türkiye (Türk Mûsikîsi Özel Sayısı)*, S.57: 2014, s. 32-36.

Hayat Ağacı, “Ömer Dilek Talı ile Söyleşi”, *Hayat Ağacı*, S.13 2009, s.78-83.

Hayat Ağacı, “Sivas’tan İstanbul’a Bir Mûsikî Yolculuğu, Dr. Arif Şanlı ile Söyleşi”, *Hayat Ağacı Dergisi*, S.13: 2009, s. 96-97.

Hayat Ağacı, “Sivaslı Mûsikî Adamı Kirkor Elmasdağı Bir Başka Sivas’ı Anlatıyor”, *Hayat Ağacı*, S.7: 2007, 68-74.

KARACOŞKUN M. Doğan, “Sivas’ta Hoş Bir Sadâ”, *Sultanşehir*, S.2: 2007, s. 116-119.

KAYA Rıfat, “Sivas’ın Yakın Tarihinde Mûsikî Geleneği”, *Hayat Ağacı*, S. 21: 2013, s. 40-47.

KAYA Uğur, “Sivas’ta Mûsikî”, *Altıncı Şehir*, S.3: 1998, s. 29-33.

OCAK A. Yaşar, “Zâviyeler”, *Vakıflar Dergisi*, C.XII: 1978, s.247-269.

PÜRLÜ Kadir, “Hâtıralarımdaki Saatçi Hüsnü Emmi”, *Hayat Ağacı*, S.1: 2005, s.62-68.

SAĞLAMER Orhan, “Sivas’ta Bir Konservatuvar Düşü ve Gerçeği”, *Hayat Ağacı*, S.16: 2011, s. 55-59.

SAĞLAMER Orhan, “Konservatuvarların Önemi ve Sivas Belediye Konservatuvarı”, *Sivas Kültür-Sanat*, S.2: 1987, s.1-3.

SAĞLAMER Orhan, “Sivas’ta Bir Konservatuvar Hayâli”, *Hayat Ağacı*, S.16: 2011, s. 55-59.

SAĞLAMER Orhan, “Sivas’ta Sanat Etkinlikleri ve Yeni Kültür Sitemiz”, *Sivas Kültür-Sanat Dergisi*, S.4: 1989, s. 2.

Sivas Kültür-Sanat Dergisi, “Belediye Konservatuvarından Haberler”, *Sivas Kültür-Sanat Dergisi*, S.3: 1988, s.30-31.

ŞENER Tekin, “Hasan Esen Röportajı”, *Hayat Ağacı*, S. 20: 2013, s. 59-65.

ŞENER Tekin, “Mûsikîşinas Arşivist Rıfat Kaya ile Söyleşi”, *Hayat Ağacı*, S.13: 2009, s. 48-55.

TAŞDEMİR Serap, “Sivas Halkevi Dergisi: Ortayayla (4 Eylül)”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, S.53:2002, s. 405-421.

TOYRAN Mehmet, “mûsikî: um “ud”un sesi !”, *Sultanşehir*, S.6: 2008, s. 104-108.

UÇAR Şahin, “Yılmaz Öztuna’nın Türk Mûsikîsi Ansiklopedik Sözlüğü’nün Neşri Vesilesiyle Hatırladıklarım”, *Muhafazakâr Düşünce*, S.8: 2006, s. 215-222.

Etem Ruhi Üngör, “Geçmişten Günümüze Türk Lütiyeleri”, *Mûsikî Mecmuası*, S.469: 2000, s. 9-22.

ÜNGÖR Etem Ruhi, “Tanburî Ömer Altuğ Vefat Etti”, *Mûsikî Mecmuası*, İstanbul, 1965, S.206, s.57.

YASAK İbrahim, “1920’lerden Bugüne Sivas’ın Sinema Salonları”, *Sultanşehir*, S.6: 2008, s. 60-67.

4. Gazeteler

AA, “Sivas’ın Tek Ud Ustası Dertli”, *MilliGazete*, 2013.

AYDEMİR Mustafa, “Sivas’tan Doğan Bir Yıldız; Kadri Şarman”, *Zafer Gazetesi*, 25 Aralık 2018.

KURU Hikmet, “Ud Yapım Ustası Mustafa Karaoğlu” , *Memleket Sivas*, 2014.

ZERMAN Cengiz, “Başarılı Müsikîsever Bir Aile: Tokgöz Ailesi”, *Bizim Sivas Gazetesi*, 19 Haziran 1990.

5. İnternet Kaynakları

BOZALIOĞLU Yakup Kadri, Prof. Dr. Şahin Uçar, http://www.sehrisivas.com/yazarlar/prof-dr-sahin-ucar-ulas_150.html, Erişim Tarihi 05.09.2019.

Hayrullah Ağkaş, “Sivas’a Ne Belediye Başkanları Geldi Geçti! Sivas Başkanlar Tarihi”, <https://www.buyuksivas.com/sivas-baskanlar/>, Erişim Tarihi 14.09.2019.

<http://hasanesen.com/ozgecmis.asp>

<http://www.sanatmuziginotalari.com/>

<http://www.tmdk.itu.edu.tr/>

<https://sahinucar.com.tr/>

<https://www.repertukul.com/>

<https://www.trtarsiv.com/belgesel/kultur-kurumlarimiz/kultur-kurumlarimiz-6bolum-123633>

Mâverâ Türk mûsikîsi Topluluğu, Mâverâ, <http://maveramusic.org/>, Erişim Tarihi: 08.11.2019.

Mutriban, Mevlevi Sazları Kânun, <http://www.mutriban.com/mevlevi/mevlevi-sazlari/kanun/>, Erişim Tarihi: 08.11.2019.

Müziklopedi, Bülent Uyaroğlu, <http://www.muziklopedi.org/?/Page/Uy>, Erişim Tarihi: 08.11.2019.

Sâlih Bora, Ahat Uruk ve seslendirdiği eserler,
<https://www.turksanatmuzigi.org/sanatcilarimiz/ses-sanatcilarimiz/ahat-uruk/>,

Erişim Tarihi: 01.09.2019.

Sâlih Bora, Osman Babuşçu ve eserleri,
<https://www.turksanatmuzigi.org/sanatcilarimiz/bestekarlarimiz/osman-babuscu/>,

Erişim Tarihi 15.09.2019.

Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Coğrafi Yapı,
<https://sivas.ktb.gov.tr/TR-76025/cograf-yapi.html>, Erişim Tarihi: 03.10.2019.

Sivas Kültür Envanteri, Sivas'ın Coğrafi Konumu,
<https://www.sivaskulturenvanteri.com/sivas/sivasin-cograf-konumu/>, Erişim Tarihi:
06.11.2019.

TOYRAN Mehmet, “Sivas'ta Mûsikî Aslına Rücu Ediyor”, <http://www.mavinota.com/index.php?link=yazi&no=2554>, Erişim Tarihi 14.09.2019.

6. Kitaplar

AKSOY Bülent, “Cumhuriyet Dönemi Mûsikîsinde Farklılaşma Olgusu”,
(Ed. Gönül Paçacı), *Cumhuriyetin Sesleri*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 1999, s.
31-33.

ALKAN Ahmet Turan, *Altıncı Şehir*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2013.

ARSLANOĞLU İbrahim, *Sivas Meşhurları I-II Cilt*, Sivas Valiliği
Yayınları, Sivas, 2006.

BAŞEL M. Fahreddin, *Sivas Bülteni*, Kâmil Kitab ve Basımevi, Sivas 1935.

BEHAR Cem, *Aşk Olmayınca Meşk Olmaz: Geleneksel Osmanlı/Türk
mûsikîsinde Öğretim ve İntikal*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014.

BEHAR Cem, *Osmanlı/Türk Mûsikîsinin Kısa Tarihi*, Yapı Kredi Yayınları,
İstanbul 2015.

BEHAR Cem, *Şeyhülislam'ın Müziği*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2017

ÇINAR Fatih, *Sivas ve Mevlevilik Üzerine*, Dilek Matbaası, Sivas 2012.

DOĞAN Mehmet, *Mevlânâ Celâleddin Rûmî 800. Yıl*, Türkiye Yazarlar Birliği, Ankara 2007.

ELÇİN Şükrü, *Halk Edebiyatı Araştırmaları I*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.

ERGUN Sadeddin Nüzhet, *Türk Mûsikîsi Antolojisi*, Vadi Yayınları, İstanbul 2017.

GÖKBEL Ahmet, *İnanç Tarihi Açısından Sivas*, Kitabevi, İstanbul 2004.

HAKKI İsmail-NAFİZ Rıdvan, *Sivas Şehri*, (Yayına Hazırlayan Recep Toparlı), Sivas Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Sivas 1997.

İLERİ Semra Gülünay, II. Abdülhamid Dönemi'nde Sivas'ta Eğitim, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2017.

KAYA Doğan, *Sivas Halk Şairleri I*, Sivas Valiliği Yayınları, Sivas 2009.

KAYA Doğan, *Sivas'ta Âşıklık Geleneği*, Dilek Matbaası, Sivas 1998.

KAYA Doğan, *Sivas'ta Âşıklık Geleneğinin Bugünkü Durumu*, Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu, Sivas, 2008, s. 1-4.

KAYA Doğan, "Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri", *Âşık Edebiyatının Sivas'taki İlk Temsilcileri*, 23 Mayıs 2007, Sivas Valiliği, Sivas 2017, s. 199-214.

KÖPRÜLÜ Fuad, *Edebiyat Araştırmaları*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1999.

MAHIROĞULLARI Ahmet Memduh, *İlk Çağlardan Günümüze Sivas İli*, Sivas 2003.

ÖZALP Mehmed Nazmi, *Türk Mûsikîsi Tarihi-Derleme-(1.Cilt)*, TRT Yayınları, Ankara 1986.

ÖZKÖSE Kadir, "Osmanlı Devleti Döneminde Sivas'ın Tasavvufî Kültür Yapısı", *Osmanlı Dönemi'nde Sivas Sempozyum Bildirileri II.*, 2007, Sivas Valiliği, Sivas 2007, s. 39-66.

ÖZTUNA Yılmaz, *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi II*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.

ÖZTUNA Yılmaz, *Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000.

SAVAŞ Saim, *XVI. Asırda Anadolu'da Alevilik*, Vadi Yayınları, Ankara 2002.

Sivas 1973 İl Yıllığı, Ankara 1973.

Sivas 2002 İl Yıllığı, Sivas 2002.

ŞENER Tekin, *Tâbirin Sığmaz Kaleme, Sivas Söyleşileri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2019.

TANRIKORUR Cinuçen, *Osmanlı Dönemi Türk Mûsikîsi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2016.

TIRAŞCI Mehmet, *Dînî Mûsikî Ders Notları*, Dört Mevsim Yayınları, İstanbul 2015.

TIRAŞCI Mehmet, *Türk Mûsikîsi Nazariyatı Tarihi*, Kayıhan Yayınları, İstanbul 2017

TIRAŞCI Mehmet, “Amasya Mücaviri Sivas'ta Dinî Mûsikî”, Geçmişten Günümüze Uluslararası Dinî Sempozyumu, 03-04 Kasım 2017, Amasya Üniversitesi, Ankara 2017, s. 47-54.

TOGAN A. Zeki Velidî, *Umumî Türk Tarihi'ne Giriş*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1981.

TURABİ Ahmet Hakkı, *Sivâsî İlâhiler*, Asitan Yayıncılık, Sivas 2010.

TURAN Osman, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2004.

UMAR Bilge, *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1993.

ÜÇER Müjgân, *Güldeste-i Sivas -I-*, Kalkan Matbaacılık, İstanbul 2017.

YASAK İbrahim, *Şehir Defteri (Sivas'ın hafızasında solan yapraklar)*, Sivas Belediyesi, İstanbul 2017.

YASAK İbrahim-KALELİ Ahmet, *Dünden Bugüne Sivas İli*, Seyran Yayınları, Sivas 1988.

YÖNETKEN Halil Bedi, *Folklor Dersleri, Türkiye’de Mûsikî Folkloru*, Haz.: Yavuz Daloğlu, OpusKitap, İstanbul 2017.

7. Neşredilmemiş Notlar

AKBAŞ Hikmet, *Nizamettin Akbaş’ın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019.

AKPINAR Mustafa, *Mustafa Akpınar’ın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019.

AKVERAN Süleyman, *Süleyman Akveran’ın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Aydın 2009.

DEMİR Alper, *Alper Demir’in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, İzmir 2019.

ERTURHAN Edip, *Edip Erturhan Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Bursa 2019.

ERTÜRK Ali, *Saim Konakçı Hatırlarından*, Neşredilmemiş Notlar, Bursa 2019.

ESEN Hasan, *Hasan Esen’in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Ankara 2019.

GERGÜY Kenan, *Kenan Gergüy Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019.

GÜLER Ahmet, *Ahmet Güler’in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, İzmir 2019.

GÜLER Hasan Hüseyin, *Hasan Hüseyin Güler’in Kısaca Hayatı, 45 yıla Sığan*, Neşredilmemiş Notlar, Antalya 2019.

GÜLER Recep, *Recep Güler’in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, İzmir 2019.

İŞIKSAL S. Eyyubi, *Türk Musikisi Eğitim Notları*, Neşredilmemiş Notlar (Anıl Mert özel arşivinden), Sivas 2020.

İŞIKSAL Selahattin Eyyubi, *Selahattin Eyyubi Işıksal Özgeçmişi ve mûsikî notları*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019.

İMREK Murat, *Murat İmrek'in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Alanya 2019.

KARAGÖZOĞLU Seval, *Seval Karagözoğlu'nun Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Antalya 2019.

KONAKÇI Cemil, *Saim Konakçı'nın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Ankara 2019.

ÖZÜŞEN Âkif, *Âkif Özüşen'in Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Ankara 2019.

PASİNLİ Osman, *Osman Pasinli'nin Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019.

SÜBÜTAY Şemseddin, *Şemseddin Sübütay'ın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019.

SÜTÇÜ Yıldırım, *Yıldırım Sütçü'nün Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, İzmir 2019.

ŞAKAR Kamil, *Kamil Şakar'ın Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019.

ŞAKAR Kamil, *Reşat İdikut'un Özgeçmişi*, Neşredilmemiş Notlar, Sivas 2019.

ŞANLI Arif, *Arif Şanlı'nın Biyografisi*, Neşredilmemiş Notlar, İstanbul 2019.

TOKGÖZ Derya, *Doğan Tokgöz*, Neşredilmemiş Notlar, Antalya 2019.

YERLİYURT Hüseyin, *Hüseyin Yerliyurt'un Yaşam Özeti*, Neşredilmemiş Notlar, İstanbul 2019.

8. Resmi Yayınlar

CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, Zerbamat Matbaası, Ankara 1940.

9. Röportajlar

MERT Anıl, Yılmaz Susamış ile yapılan Röportaj, 19.07.2019, Sivas-Merkez.

MERT Anıl, Ahmet Turan Purutçuoğlu ile Röportaj, 06.10.2019.

MERT Anıl, Âkif Aşçıoğlu ile yapılan Röportaj, 15.09.2019.

MERT Anıl, Alper Diler ile yapılan Röportaj, 04.11.2019.

MERT Anıl, Cemil Konakçı ile yapılan Röportaj, 14.11.2019.

MERT Anıl, Ercan Akkök ile yapılan Röportaj, 23.09.2019.

MERT Anıl, Erol Başara ile yapılan Röportaj, 12.11.2019, Sivas-Merkez.

MERT Anıl, Hasan Esen ile yapılan Röportaj, 20.10.2019.

MERT Anıl, Mustafa Karaoğlu ile yapılan Röportaj, 30.08.2019, Sivas-Merkez.

MERT Anıl, Osman Babuşçu ile yapılan Röportaj, 23.09.2019.

MERT Anıl, Ömer Dilek Talı ile yapılan Röportaj, 01.10.2019, Sivas-Merkez.

MERT Anıl, S. Eyyubi Işıksal ile yapılan Röportaj, 18.11.2019, Sivas-Merkez.

MERT Anıl, Seval Kayır ile yapılan Röportaj, 07.11.2019.

MERT Anıl, Şahin Uçar ile yapılan Röportaj, 07.11.2019.

MERT Anıl, Şemsettin Sübütay ile yapılan Röportaj, 23.10.2019, Sivas-Merkez.

MERT Anıl, Turhan Demireli ile yapılan Röportaj, 06.10.2019.

MERT Anıl, Zeki Bölükbaşı ile yapılan Röportaj, 13.10.2019, Sivas-Merkez.

10. Tezler

BAZ İbrahim, Abdülehad Nûrî-i Sivâsî'nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara 2004.

DEMİR Semra, *Sivas'ta Dinî Musiki Folkloru*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi SBE., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2013.

KAYA Doğan, Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatı, Gazi Üniversitesi SBE., Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara 1991, s. 573-578.

SAVAŞ Saim, *16. Asırda Sivas'ta Kurulan Ali Baba Zâviyesinin Dini Sosyal ve Ekonomik Fonksiyonları Hakkında Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi SBE., Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara 1990.

SOYDAŞ M. Emin, *Osmanlı Sarayında Çalgılar*, İTÜ. SBE., Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2007.

EKLER

EK:1. Hasan Esen'in Eserleri

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Ağla Çeşmim Eski Lezzet Kalmamış Peymanede	Cahit Öney-Doktor	Hüzzam	Şarkı	Devr-i Hindi	19118
Ağlamam Güzelim O Eskidendi	Sadık Atay	Muhayyer-Kürdî	Fantezi	Nim Sofyan	
Akbeles Saki Aleyna Hamilen Ke'sel Müdam	Mevlana Celeleddin-i Rumi	Şivenüma	Ayin	Devr-i Revan	
Aldı Aklımı Baştan	Hasan Esen	Hicaz	Fantezi	Nim Sofyan	20511
An Gelir Utanır An Gelir Susar	Hüseyin Balkancı	Kürdî	Fantezi	Sofyan	
Anlamaz Meylerde Artık Izdırabımdan Benim	İlhami Güntel	Hicaz	Şarkı	Ağır Aksak	
Arı Gibi Her Çiçeğe Konmaktan Yorulmuyor Uslanmıyor Bıkmıyor	Fatma Onur	Hicaz	Şarkı	Aksak	
Artık Yanımda Kal Gitme Bir Yere	Mehmet Sait Şimdi	Kürdî	Şarkı	Sofyan	
Aşk Eski Bir Yalan Mı (Aşk Tangosu)	Hasan Esen	Nihavend	Tango	Sofyan	
Aşka Düşmek İbtiladır Firkati Hem Çok Bela	Sadık Açar	Şehnaz Şarkı	Şarkı	Devr-i Hindi	23347
Aşkında Gurur Yoktu Severdin Beni Candan	Osman Nuri Özpekel – Udî	Kürdili Hicazkâr	Şarkı	Türk Aksağı	18725
Aşkından Sarhoş Olup Geziyorum Bulutlarda	Hasan Esen	Kürdî	Şarkı	Sofyan	
Ayrılık Vakti Geldi Sevgilim Güle Güle	-	Segâh	Şarkı	Sofyan	
Ayrılık Yıl Dönümü Kalbime Yadin Doluyor	Mustafa Nafiz İrmak	Bayatî-Araban	Şarkı	Aksak	
Bahsetme O Aşkın Bana En Son Gecesinden	Ümit Gürelman	Sûzinak	Şarkı	Aksak	
Bak İşte Senin Aşkına Yandım Da Kül Oldum	Osman Nuri Özpekel – Udî	Kürdili Hicazkâr	Şarkı	Türk Aksağı	20328
Baktığım Her Yerde Varsın Dilde Mihmanım Mısın	Osman Nuri Özpekel	Nihavend	Şarkı	Devr-i Hindi	
Bana Bir Kez Gülüversen Geceler Gündüz Olur	Mahmut Nedim Güntel	Hüseyinî	Şarkı	Evsat	
Başımın Üstünde Dönüp Durmayın Gidin Kuşlar Gidin	Hüseyin Balkancı	Hicaz	Şarkı	Sofyan	
Beka-yı Aşka Müptelayım	İbrahim Bodur	Hüzzam	Şarkı	Curcuna	
Belki Anlarsın Dedim de Anlaşılmaz Derdimi	Osman Nuri Özpekel	Bayatî	Şarkı	Devr-i Hindi	
Ben Ona Hep Can Kuzum Derdim	Hüseyin Balkancı	Hicaz	Ağıt	Sofyan	
Ben Sende Bulup Kendimi Yalnız Sana Verdim	Bekir Sıtkı Erdoğan	Kürdili-Hicazkâr	Şarkı	Türk Aksağı	
Ben Solmuş Bir Yaprak Gülün Dalında (Tango)	Fatma Onur	Nihavend	Fantezi	Sofyan	18773

EK:1. Devamı

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Ben Unutsam Şarkılar Unutmaz Söyler Seni	Yalçın Benlican	Kürdili Hicazkâr	Şarkı	Düyek	18726
Ben Yağmurun İslağı Sen Güneşin Tutsağı	Cansın Erol	Bûselik	Şarkı	Düyek	20203
Beni Candan Usandırdı Cefadan Yar Usanmaz Mı	Fuzuli	Şehnaz	Ağır Semai	Aksak Semai	
Bırakıp Gittiğin O Günden Beri	Fatma Onur	Kürdili-Hicazkâr	Şarkı	Düyek	
Bilmem Ne Zaman Gönlümü Abad Edeceksin	Osman Nuri Özpekel	Hicaz	Şarkı	Türk Aksağı	
Bilmem Niye Yar Dide-i Gıryanıma Bakmaz	Reşat Özpirinççi	Şehnaz	Yürük Semai	Yürük Semai	
Bin Göz Yaşının İncileşip Aktığı Andı	Mustafa Nafiz Irmak	Hicaz	Şarkı	Sengin Semai	23487
Bir Bakışla Ben Perişan Oldum	Hasan Esen	Hicaz	Fantezi	Düyek	
Bir Beste Olup Yükseliyor Ruhtaki Nale	Mustafa Nafiz Irmak	Hüzzam	Şarkı	Sengin Semai	23486
Bir Damla Ateş Sanki Gözünden Akan O Yaş	Osman Nuri Özpekel	Sûzidil	Şarkı	Aksak	
Bir Hayal Âleminde Uyutulmuş Gibiyim	İlkan San	Sûzinak	Şarkı	Düyek	
Bir Kedim Var Sanki Pamuk	-	Segâh	Çocuk Şarkısı	Sofyan	
Bir Kendim Var Çok Yaramaz Oynar Hiç Durmaz	Hasan Esen	Rast	Kanto	Nim Sofyan	
Bir Kez Olsun Bir Semtine Bakmadan	Hüseyin Balkancı	Kürdî	Şarkı	Sofyan	
Bir Kıvılcım Olup Düşün Deli Gönlüme	Hüseyin Balkancı	Hicaz	Şarkı	Düyek	
Bir Kuş Olup Uçsam Senin Göğsüne Konsam	Hasan Esen	Hicaz	Şarkı	Nim Sofyan	
Bir Mübarek Sefer Olsa Da Gitsem	Yunus Emre	Hüzzam	İlahi	Düyek	
Bir Sevdim Ki Tam Sevdim Her Şeyimi Ona Verdim	Hasan Esen	Rast	Kanto	Nim Sofyan	
Bir Tatlı Sabah Rüzgârı Essin Bu Gönülde	İlhami Güntel	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Türk Aksağı	
Bir Topum Var Lastikten	Yusuf Ziya Ortaç	Bûselik	Çocuk Şarkısı	Nim Sofyan	12469
Bitmiyor Gece Olmuyor Sabah	Hasan Esen	Rast	Şarkı	Düyek	
Bu Gece Yine Daldım Gittim Eski Günlere (Tango)	Hasan Esen	Nihavend	Fantezi	Sofyan	18771
Bulut Gözlüm Canım Benim Bir Tanem	Güzide Taranoğlu	Muhayyer-Kürdî	Fantezi	Nim Sofyan	
Canan Diyemem Ben Sana Sen Sinede Cansın	Ümit Gürelman	Karcığar	Şarkı	Türk Aksağı	
Canan Mı Gönül Derdime Derman Olacaktır	Ümit Gürelman – Neyzen	Hicaz	Şarkı	Curcuna	20183

EK:1. Devamı

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Çehrendeki Tılsımda Bahar Lezzeti Gördüm	Yılmaz Karakoyunlu	Kürdili-Hicazkâr	Yürük Semai	Yürük Semai	
Derde Saldın Gösterirken Bin Deva Her Yerde Sen	Mehmet Turan Yarar	Hüzzam	Şarkı	Devr-i Hindi	
Derdinle Neler Çektiğimi Anlatabilsem	Mustafa Nafiz İrmak	Kürdili Hicazkâr	Şarkı	Türk Aksağı	23370
Derman Arardım Derdime Derdim Bana Derman İmiş	Niyazi-i Mısri	Hüzzam	Durak	Durak Evferi	
Dilberi vü Bidili Asrarı Mast	Mevlana Celeleddin-i Rumi	Hicaz	Ayin	Devr-i Revan	
Dilden Arşa Yükselen Bir Duadır Şarkılar	Fatma Onur	Muhayyer Kürdî	Şarkı	Düyek	20201
DiyeMem Senden Uzaklarda Neler Çektiğimi	Mehmet Turan Yarar	Hicaz	Şarkı	Aksak	
Duşi Ber Dergâhı İzzet Kusi Sultani Zedem	Mevlana Celeleddin-i Rumi	Hüzzam	Ayin	Devr-i Revan	
Duşi Ber Dergâhı İzzet Kusi Sultani Zedem	Mevlana Celeleddin-i Rumi	Muhayyer	Ayin	Devr-i Revan	
Duş-i ReftemDer Miyan-ı Meclis-i Sultan-ı Hiş (Ayin)	Mevlana Celeleddin-i Rumi	Tahir-Büselik	Ayin	Devr-i Revan	
Duysam Acıyan Kalbimi Bir Lahza Sesinden	Mustafa Nafiz İrmak	Rast	Şarkı	Türk Aksağı	
Elveda Sana Gidiyorum Buralardan Ankara	Hasan Esen	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Düyek	
Ersen Bu Yangın Söner Mi Sandın	Hüseyin Balkancı	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Sofyan	
Ey Nihal-i İşve Bir Nevres-Fidanımsın Benim	Şeyh Galip	Şehnaz	Şarkı	Ağır Aksak	
Ey Resul-i Hazret-i Hak ve'y Habib-i Kibriya	Mevlana Celeleddin-i Rumi	Beste-İsfahan	Ayin	Devr-i Revan	
Ey Tecelligâh-ı Canem Ruy-i Tü	Mevlana Celeleddin-i Rumi	Ferahnâk	Ayin	Devr-i Revan	
Ey Zi Hicranet Zemin u Asman	Mevlana Celeleddin-i Rumi	Şehnaz	Ayin	Devr-i Revan	
Gel Gör Şu Yanan Kalbimin Efganımı Dinle	Osman Nuri Özpekel	Hicaz	Şarkı	Türk Aksağı	
Gelin Ey Âşıklar Gelin Bu Menzil Uzağa Benzer	Yunus Emre	Şehnaz	Durak	Durak Evferi	
Gelmedi Meclise Ol Dilber-i Fettan Bu Gece	Fatih Sultan Mehmet (Avni)	Hicaz	Şarkı	Ağır Aksak	
Gelsen Bana Sarsam Seni Göğsümde Uyutsam	Osman Nuri Özpekel- Udî	Kürdili Hicazkâr	Şarkı	Türk Aksağı	19110
Giderken Kalbimi Al Götür Benden	Ayşe Birgül Yılmaz	Hüzzam	Şarkı	Aksak	

EK:1. Devamı

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Gitsen Bırakıp Gönümünü Ruhumda Sesin Var	Mustafa Nafiz Irmak	Kürdili Hicazkâr	Şarkı	Aksak	4936
Gönümde Bahar Müjdesi Var Esrarlı Sesinden	Mustafa Nafiz Irmak	Kürdili- Hicazkâr	Şarkı	Türk Aksağı	
Gönümde Tutuşmuş Bu Büyük Yangını Söndür	İ. Nedim Güntel	Hicaz	Şarkı	Sengin Semai	20190
Gönül Sevdiyse Seni Söyle Bundan Ne Çıkar	Mehmet Erbulan	Hicaz	Şarkı	Aksak	
Gördüğüm Her Şey Sararmış Bir Yığın Yaprak Gibi	İlhami Güntel	Hicaz	Şarkı	Devr-i Hindi	
Gözlerimden Gitmesin Çehren Nigarımsın Benim	Osman Nuri Özpekel	Hicaz	Şarkı	Devr-i Hindi	
Gözlerin Bir Mavi Derya Darda Kalmış Gönlüme	Mehmet Turan Yarar	Hicaz	Şarkı	Devr-i Hindi	
Gözlerinden İçti Ruhum Aşkı Lakin Kanmadı	İlhami Güntel	Hicaz	Şarkı	Devr-i Hindi	
Gözümde Daima Tüter Durusun Canımsın Sen	İbrahim Bodur	Hicaz	Şarkı	Semai	
Gözünde Yaş Değil Aşkı Silemezsin	Yalçın Benlican	Hicaz	Şarkı	Sofyan	
Gurbet Elde Bir Hal Geldi Başıma	Pir Sultan Abdal	Hicaz	İlahi	Nim Sofyan	
Gülerek Güllere Baksan Güle Düşman Olurum	İlhami Güntel	Hüzzam	Şarkı	Aksak	
Hak'dan Gelen Şerbeti İçtik Elhamdülillah	Yunus Emre	Nihavend	İlahi	Sofyan	
Hasretle Geçen Günlerime Ağladı Akşam	Melek Hiç	Hicaz	Şarkı	Türk Aksağı	
Hatıralar Bırakmıyor Peşimi Hayaline Git Diyorum Gitmiyor	Berran Yalçın	Kürdili Hicazkâr	Şarkı	Düyek	18777
Haydi Uzat Ellerini Biz Sevgiye Koşuyoruz	Nuriye Eracar	Kürdî	Fantezi	Semai	
Kadıköy'ün Güzelliği Dillerde Şarkıları Söyleniyor Her Yerde	Nihat İncekara	Muhayyer- Kürdî	Şarkı	Nim Sofyan	
Kalbimde Sevdanın Ayak İzleri	Hüseyin Balkancı	Kürdî	Şarkı	Sofyan	
Kalbimi Aşk İçin Kurban Vermişim	Hüseyin Balkancı	Hicaz	Şarkı	Semai	22881
Kaldırıp Attığım Aşk Defterinde Anılar Faslında Kalansın Artık	Hüseyin Balkancı	Muhayyer- Kürdî	Şarkı	Semai	
Kalmadı Yaşanacak Ne Bahar Yaz Ne De Güz	İlkan San	Hüzzam	Şarkı	Düyek	
Karşımda Durup Halime Çok Bakma Bu Akşam	Ümit Gürelman	Kürdili- Hicazkâr	Şarkı	Türk Aksağı	
Kim Derdi ki Ben Aşka Giriftar Olacaktım	Osman Nuri Özpekel	Hüzzam	Şarkı	Aksak	
Kimi Nasıl Sevdiğimi Ne Acılar Çektiğimi...	Bülent Özcan	Muhayyer- Kürdî	Şarkı	Düyek	

EK:1. Devamı

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Kirpiklerinin Kıvrımı Bir İnce Nakıştır	İlhami Güntel	Hicaz	Şarkı	Türk Aksağı	23313
Kömür Gözün Karasında Kalmışım	Hasan Esen	Kürdî	Şarkı	Sofyan	
Laleler Her Yıl Açar Bak Mest-i Naz Hep Uykuda	Mahmut Nedim Güntel	Hüzzam	Şarkı	Müsemmen	
Longa	(No.1)	Hicaz	Saz Eseri	Nim Sofyan	
Longa	(No.2)	Hicaz	Saz Eseri	Nim Sofyan	
Maksadı Aşıkların Menzil-i Canan Olur	Nakşi (Akkirmani)	Uşşak	İlahi	Sofyan	
Medhal		Evcârâ	Saz Eseri	Sofyan	
Medhal		Hicaz	Saz Eseri	Sofyan-Düyek	
Medhal		Hicazkâr	Saz Eseri	Sofyan	
Medhal		Hüzzam	Saz Eseri	Sofyan	
Medhal		Sultânîyegâh	Saz Eseri	Sofyan	
Medhal	-	Uşşak	Saz Eseri	Muhammes	
N e Yer Tanır Ne Zaman Ne Mevsim Ne De İklim	Hüsamettin Olgun	Nihavend	Fantezi	Sofyan	
Ne Olursun Üzülme Üzme Giderken	Hüseyin Balkancı	Kürdili-Hicazkâr	Şarkı	Curcuna	
Ne Zaman Bir Güle Baksam Yüzün Ağlar Yüreğimde	Mehmet Turan Yarar	Hüzzam	Şarkı	Düyek	
Ne Zaman Yağmuru Saçımda Duysam Ellerin Doluşır Okşar Sanırım	Yalçın Benlican	Hicaz	Şarkı	Düyek	19109
Neden Böyle Bakıyor Dargın Gibi Aynalar	Mehmet Erbulan	Nihavend	Şarkı	Düyek	
Neden Böyle Yüzün Hiç Gülmüyor	Hasan Esen	Kürdî	Şarkı	Düyek	
Neye Baksam Ne İşitsem Hepsi Sensin Gayrı Yok	İlhami Güntel	Şehnaz	Şarkı	Aksak	
Neyle Dinmez Meyle Sönmez Bir Alev Sarmış Beni	Nezahat Kunttay	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Devr-i Hindi	
Niyet Eyledik Kâbe'ye Razi Olun Dostlarım	Ahmet Yesevi (Hoca)	Evcârâ	Durak	Durak Evferi	
O Ela Gözlerinin Şiirine Daldım O Gece	Mahmut Nedim Güntel	Evcârâ	Şarkı	Aksak	20316
Oyun Havası	Hatay	Hüzzam	Saz Eseri	Sofyan-Düyek	SE3828
Oyun Havası	Mardin	Hüzzam	Saz Eseri	Düyek	SE3829
Oyun Havası	(No.1)	Hicaz	Saz Eseri	Düyek	

EK:1. Devamı

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Oyun Havası	(No.2)	Hicaz	Saz Eseri	Düyek	
Oyun Havası	(No.3)	Hicaz	Saz Eseri	Düyek	
Oyun Havası	(Butimar)	Hicaz	Saz Eseri	Sofyan-Devr-i Hindi	
Oyun Havası	(Tatavla)	Hicaz	Saz Eseri	Sofyan-Devr-i Hindi	
Ömrümce Görünsün Bana Çeşmindeki Rüya	Mustafa Nafiz Irmak	Hüzzam	Şarkı	Sengin Semai	23371
Ömrümü Verdiğim Vefasız Yıllar	Fatma Onur	Uşşak	Şarkı	Semai	18752
Öyle Bir Taht Kurmuşun Gönlümde Sultanım Benim	İlhami Güntel	Hüseynî	Şarkı	Devr-i Hindi	
Öyle Güzel Bakıyorsun Yüreğimden Yakıyorsun	Cahit Deniz	Hicaz	Şarkı	Aksak	
Peşinden Çok Koştum Boşuna Yoruldum	Hasan Esen	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Nim Sofyan	
Peşrev		Acem-Bûselik	Saz Eseri	Evsat	
Peşrev		Beste-İsfahan	Saz Eseri	Devr-i Kebir	
Peşrev		Bûselik	Saz Eseri	Muhammes	
Peşrev		Dilkeşîde	Saz Eseri	Muhammes	
Peşrev		Ferahnâk	Saz Eseri	Devr-i Kebir	
Peşrev		Hicaz	Saz Eseri	Devr-i Kebir	
Peşrev	(Mini Peşrev)	Hüseynî	Saz Eseri	Nim Berefşan	
Peşrev		Hüzzam	Saz Eseri	Devr-i Kebir	
Peşrev		Muhayyer	Saz Eseri	Devr-i Kebir	
Peşrev		Pençgâh	Saz Eseri	Devr-i Kebir	
Peşrev	-	Rast	Saz Eseri	Darbeyn	
Peşrev	-	Sabâ Zemzeme	Saz Eseri	Fer	
Peşrev	-	Sabâ Zemzeme	Saz Eseri	Aksak Semai	
Peşrev	(No.1)	Sîpihr	Saz Eseri	Muhammes	
Peşrev	(No.2)	Sîpihr	Saz Eseri	Devr-i Kebir	
Peşrev	(No.1)	Şehnaz	Saz Eseri	Muhammes	

EK:1. Devamı

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Peşrev	(No.2) (Ayin için)	Şehnaz	Saz Eseri	Devr-i Kebir	
Peşrev	-	Şivenüma	Saz Eseri	Devr-i Kebir	
Peşrev	-	Tahir-Bûselik	Saz Eseri	Devr-i Kebir	
Rengi Solmuş Atılmış Ateşlerde Yakılmış...	Halit Çelikoğlu	Bayatî	Şarkı	Düyek	17861
Ruhum Bir Uzak Hatıranın Uğruna Yandı	Baki Süha Ediboğlu	Uşşak	Şarkı	Türk Aksağı	
Rüyamda Görürsem Bana Bir Tatlı Gülüşle	İlhami Güntel	Hüzzam	Şarkı	Türk Aksağı	23315
Sakıya Meclise Gel Cismime Gelsin Canım	-	Dilkeşide	Beste	Zincir	
Sakıya Sun Sun Ki Camın Cam-ı Cem'dir Bizlere	Ümit Gürelman	Şevkefza	Ağır Semai	Aksak Semai	
Sana Gönül Verdim Beni Bırakma	Mustafa Nafiz Irmak	Eviç	Şarkı	Curcuna	
Sardıkça Bu Aşk Sinemi Ah Eder Oldum	Osman Nuri Özpekel	Karcığar	Şarkı	Türk Aksağı	
Saz Eseri	(Teessür)	Kürdî	Saz Eseri	Sofyan	
Saz Eseri	-	Şehnaz Bûselik	Saz Eseri	Semai	
Saz Semaisi	Bir Sonbahar Günü	Hisar-Bûselik	Saz Eseri	Aksak Semai	E1170
Saz Semaisi	No. 1	Sûzinak	Saz Eseri	Aksak Semai	E3038
Saz Semaisi	No. 2	Sûzinak	Saz Eseri	Aksak Semai	E3039
Saz Semaisi	-	Besteniğâr	Saz Eseri	Aksak Semai	E0345
Saz Semaisi	-	Evcârâ	Saz Eseri	Aksak Semai	E0573
Saz Semaisi	-	Ferahnâk	Saz Eseri	Aksak Semai	E0720
Saz Semaisi	-	Ferahnâk-Aşiran	Saz Eseri	Aksak Semai	E0739
Saz Semaisi		Besteniğâr	Saz Eseri	Aksak Semai	SE0345
Saz Semaisi		Evcârâ	Saz Eseri	Aksak Semai	SE0573
Saz Semaisi		Ferahnâk	Saz Eseri	Aksak Semai	SE0720
Saz Semaisi		Ferahnâk-Aşiran	Saz Eseri	Aksak Semai	SE0739
Saz Semaisi	Bir Sonbahar Günü	Hisar-Bûselik	Saz Eseri	Aksak Semai	SE1170
Saz Semaisi		Acem	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi		Hüseynî	Saz Eseri	Aksak Semai	

EK:1. Devamı

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Saz Semaisi		Hüzzam	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi		Irak	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi	Kürdilihijazzkar (G. Newyork)	Kürdili-Hicazkâr	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi	-	Kürdili-Hicazkâr	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi		Muhayyer-Kürdî	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi		Nevâ	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi	(Karınca)	Nişaburek	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi	-	Rast	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi	-	Sipîhr	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi	(No.1)	Sûzinak (Zirgüleli)	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi	(No.2)	Sûzinak	Saz Eseri	Aksak Semai	
Saz Semaisi	-	Şevkefza	Saz Eseri	Aksak Semai	
Sen Benim Gönümde Öyle Özelsin Birine Söylesem Bu Kim Deyecek	Fatma Onur	Kürdili Hicazkâr	Şarkı	Sofyan	17862
Sen Gittin Gideli Yüreğim Bomboş	Hasan Esen	Kürdî	Şarkı	Sofyan	
Senden Gelir Cevr ü Cefa Ben Ah u Vah Etmeyeyim	Yunus Emre	Kürdî	İlahi	Türk Aksağı	
Seni Ben Her Gece Mehtaba Çıkar Yâd Ederim	İlhami Güntel	Kürdili-Hicazkâr	Şarkı	Aksak	
Seni Hiç Kimse İnan Benim Gibi Sevemez	İlhami Güntel	Hisar-Bûselik	Şarkı	Aksak	
Seni Sevmek Senin Aşkın İle Yanmak Ne Güzel	İlhami Güntel	Hicaz	Şarkı	Aksak	17864
Senin Güzel Gözlerini Gönül Kıran Sözlerini	Münire Aksaray	Hicaz	Şarkı	Düyek	17863
Seslendim Dağlara Neredesin Diye	Yalçın Benlican	Hicaz	Şarkı	Sofyan	19112
Sirto		Acem-Aşiran	Saz Eseri	Nim Sofyan	
Sirto		Eviç	Saz Eseri	Nim Sofyan	
Sirto		Muhayyer	Saz Eseri	Nim Sofyan	
Sirto	-	Rast	Saz Eseri	Nim Sofyan	
Sitemler Etmekte Haklısın Bana	Hüseyin Balkancı	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Düyek	22880
Son Perdemiz De Bitti Artık Ayrılık Anı	Hüseyin Balkancı	Muhayyer-Kürdî	Şarkı	Sofyan	

EK:1. Devamı

Eser Adı	Söz Yazarı	Makam	Form	Usûl	Rep. Nu.
Sûzidil Bir Şarkı Yazdım Yâd Edin Dostlar Beni	Ümit Gürelman	Sûzidil	Şarkı	Devr-i Hindi	
Süzülen Aynalaşan Bir Suya Akmiş Gibiyim	Vahit Özaydın	Zavil-Aşiran	Şarkı	Aksak	
Şarkı Söyler Gibi Bakmıştı O Akşam Gözlerin	İlhami Güntel	Kürdili- Hicazkâr	Şarkı	Aksak	
Şimdi Aşklar Eski Sevdalar Kadar Şad Etmiyor	Hikmet Şinasi Önol	Kürdili- Hicazkâr	Şarkı	Devr-i Hindi	
Şu Yanan Bağrıma Yaslan Duyacaksın Nesi Var	Mehmet Gökkaya	Sûzinak	Şarkı	Aksak	10512
Şu Yorgun Gönlümü Yormayın Artık	Uğur Gür	Hicaz	Şarkı	Düyek	19383
Tatlı Dillim Güler Yüzlüm	Fatma Onur	Hicaz	Şarkı	Düyek	18765
Uçuşur Her Güzelin Şemine Pervane Gönül	Ümit Gürelman- Neyzen	Hicaz	Şarkı	Aksak	19116
Yağmaya Sevdalı Bulut Gibiyim Üstüme Gelmeyin Gidin Geceler	Hüseyin Balkancı	Muhayyer- Kürdî	Şarkı	Düyek	
Yansam Senin Aşkınla Kül Olsam Yine Yansam	Mustafa Nafiz Irmak	Hicaz	Şarkı	Sengin Semai	23368
Yaseminin Sevgisinden Sevgi Doldu Yasemin	Armağan Büker	Muhayyer- Kürdî	Şarkı	Semai	
Yedem-i Gavvas-ı Bu Dem- Ber Leb-i Derya-yı Aşk	Mevlana Celaledin-i Rumi	Sipihr	Ayin	Devr-i Revan	
Yeşil Yakışmış Üstüne	Hasan Esen	Rast	Türkü	Düyek (Arap)	
Yeter Artık Sen Bana O Yeşil Gözlerle Bakma	Necip Artan	Kürdili- Hicazkâr	Şarkı	Düyek	11316
Yıllar Yılı Sevdim Diye Gönlümle Avundum	Osman Nuri Özpekel- Udî	Hüzzam	Şarkı	Sofyan	18756
Yine Gönlüm Perişan Oldu Firkatinle Yanar Ağlar	Abdullah Nazırlı (Hafız)	Şehnaz	Durak	Durak Evferi	23250
Yine Ta Fecre Kadar Hep Seni Andım	Mahmut Nedim	Şehnaz	Beste	Zincir	23367
Yüreğim Şimdi Bir Yangın Sonrası	Hüseyin Balkancı	Muhayyer- Kürdî	Şarkı	Düyek	
Zahid Bize Ta'n Eyleme Hak İsmi Okur Dilimiz	Muhyi Efendi (Şeyh)	Uşşak	İlahi	Evfer	

EK:2. Fotoğraflar

Fotoğraf 1. Saatçi Hüsnü Aykol (Faruk Aburşu arşivinden)

Fotoğraf 2. Saatçi Hüsnü ve arkadaşları konser verirken (Kâmil Şakar arşivinden)

Fotoğraf 3. Tanburî Ömer Altuğ (Faruk Aburşu arşivinden)

Fotoğraf 4. Nizamettin Akbaş (en soldaki) ve arkadaşları hoş vakit geçirirken (Kâmil Şakar Arşivinden)

Fotoğraf 5. Nizamettin Akbaş çümbüş çalarken (Kâmil Şakar arşivinden)

Fotoğraf 6. Esnaflar tarafından oluşturulan mûsikî ekibi. 1951. (Ömer Dilek Tali arşivinden)

Fotoğraf 7. 1957’de Sivas Halkevi Türk mûsikîsi Topluluğu üyelerinin bir konser sonrası fotoğrafı¹⁸¹

¹⁸¹ Önde oturanlar: sağ taraftaki koro şefi Erol Uygun, yanında cemiyet başkanı Avukat Selahattin Solakoğlu, şefin arkasında keman tutan kişi Kemal Önde (Sivas’ın ünlü kemanîlerinden), oturanlardan sağdan ikinci Udî Kirkor Elmasdağı, ayaktakilerden sağdan dördüncü Rıza Ateş. (Hayat Ağacı Dergisi arşivinden)

Fotoğraf 8. 1960'lı yıllarda, Hüseyin Yerliyurt konser verirken. Sazlar: Kirkor Elmasdağı (ud), Ünal Öntürkler (keman), Ahmet Purutçuoğlu (kanun), Yıldırım Sütçü (keman), Sait Esen (keman) (Hüseyin Yerliyurt arşivinden)

Fotoğraf 9. 1962'de Sivas Nikâh Salonunda verilen bir konseri. Sazlar: Avni Arık (darbuka), Ünal Öntürkler (keman), Ahmet Purutçuoğlu (kanun) (Seval Kayır arşivinden)

Fotoğraf 10. Orduevi sinema salonunda Halk Eğitim TSM korusu ve saz sanatçıları. Sazlar: sol baştan; Çetin Sübütay (ud), Doğan Tokgöz (keman), Ahmet Purutçuoğlu (kanun), Kirkor Elmasdağı (ud) (Faruk Aburşu arşivinden)

Fotoğraf 11. 18 Mayıs 1970'te Celal Diler'in Orduevi Sinema salonunda verdiği konser. Sazlar: Doğan Tokgöz (keman), Ahmet Purutçuoğlu (kanun), Kirkor Elmasdağı (Ud), Bülent Dikmen (keman) (Faruk Aburşu Arşivinden)

Fotoğraf 12. TÜDEMSAŞ Sinema salonunda verilen Kadri Şarman konseri. Sol baştan: Murat İmrek (tef), Şahin Uluğ (keman), Kazım Yüzer (keman), Kâmil Şakar (keman), ortadaki Kadri Şarman, Süleyman Akveran (kanun), Ahmet Pençeçelik (ud), Zeki Bölükbaşı (ud) (Zeki Bölükbaşı arşivinden)

Fotoğraf 13. Arif Şanlı yönetiminde verilen Sivas Halk Eğitim Merkezi Türk mûsikîsi Korosu Rast-Nihavend Faslı Konserinden. 6 Eylül 1981. (Arif Şanlı arşivinden)

Fotoğraf 14. 05.03.1981 tarihinde Halk Eğitim Merkezi TSM Korusu ve Sazları. Sol baştan; Cengiz Konakçı (keman), Zeki Bölükbaşı (ud), Çetin Yılmaz (kanun), Şahin Uluğ (keman), Kâmil Şakar (ud), Âkif Aşçıoğlu (kanun), Necati Güler (darbuka) (Kâmil Şakar arşivinden)

Fotoğraf 15. Zeki Bölükbaşı yönetimindeki Halk Eğitim Merkezi TSM Korusu Konseri-1983 (Zeki Bölükbaşı arşivinden)

Fotoğraf 16. 1987 yılında Sivas Belediye Konservatuvarı TSM Korusu'nun Ömer Altuğ'u anma gecesi programından- Ailesi ve solistler (Kâmil Şakar arşivinden)

Fotoğraf 17. Avni Anıl Konseri. 9 Mayıs 1994 (Mustafa Akpınar arşivinden)

Fotoğraf 18. Sivas AKM salonu, Eyyubi Işıksal yönetimindeki TSM konseri - 1996 (Kâmil Şakar arşivinden)

Fotoğraf 19. Turhan Demireli'nin 2003 yılında, İstanbul Üsküdar'daki Ahmet Yüksel Özemre Kültür Merkezinde açtığı ud ve tanbur sergisinden (Turhan Demireli Arşivinden)

Fotoğraf 20. Mustafa Karaoğlu atölyesinde ud yaparken (18.07.2019)

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Anıl MERT
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Tarihi ve Yeri : 10.10.1986 - Sivas
e-posta : anilmert@outlook.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü	2008

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
02.03.2020-	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarı	Arş. Gör.

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı YÖKDİL(70,00)